

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

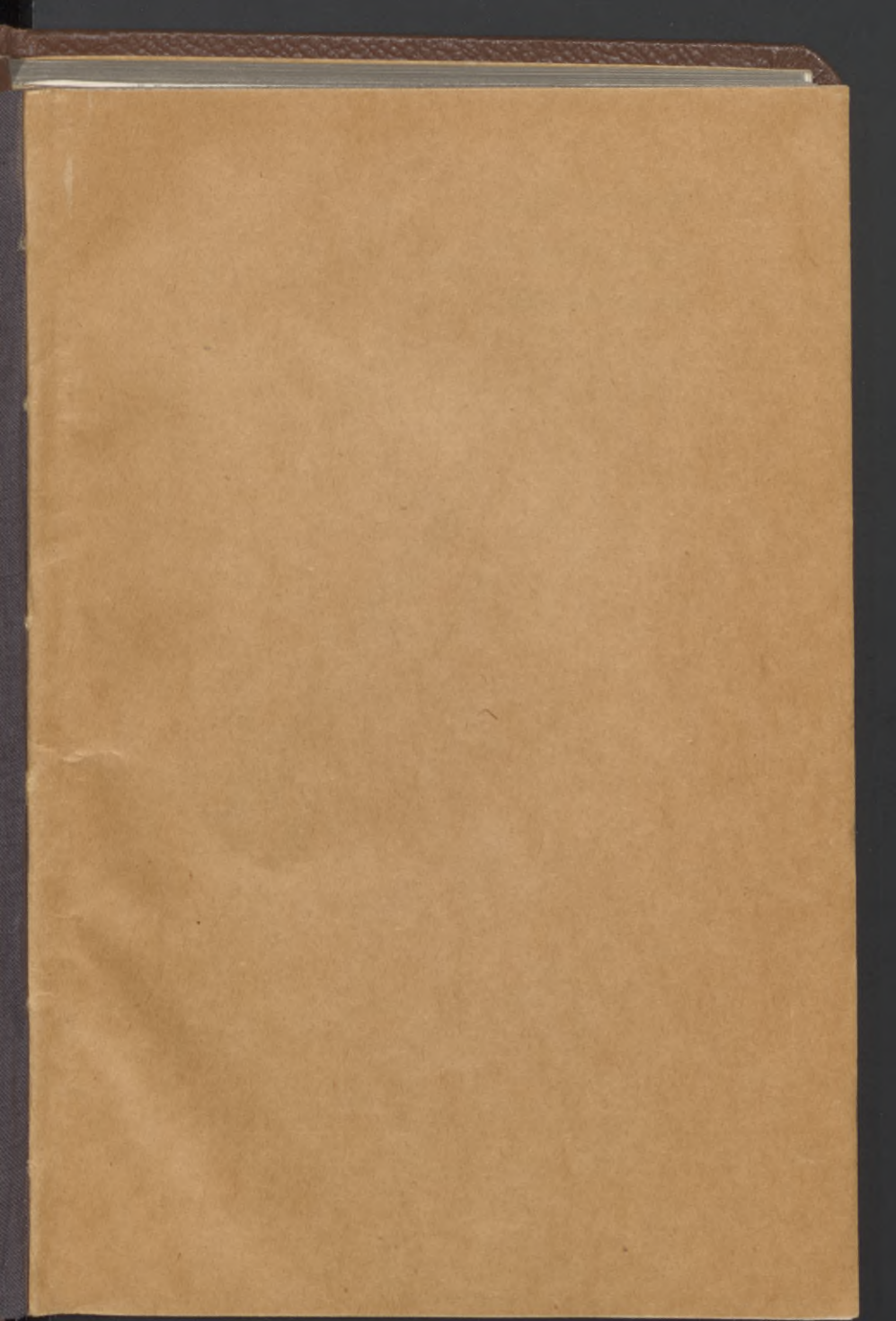

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

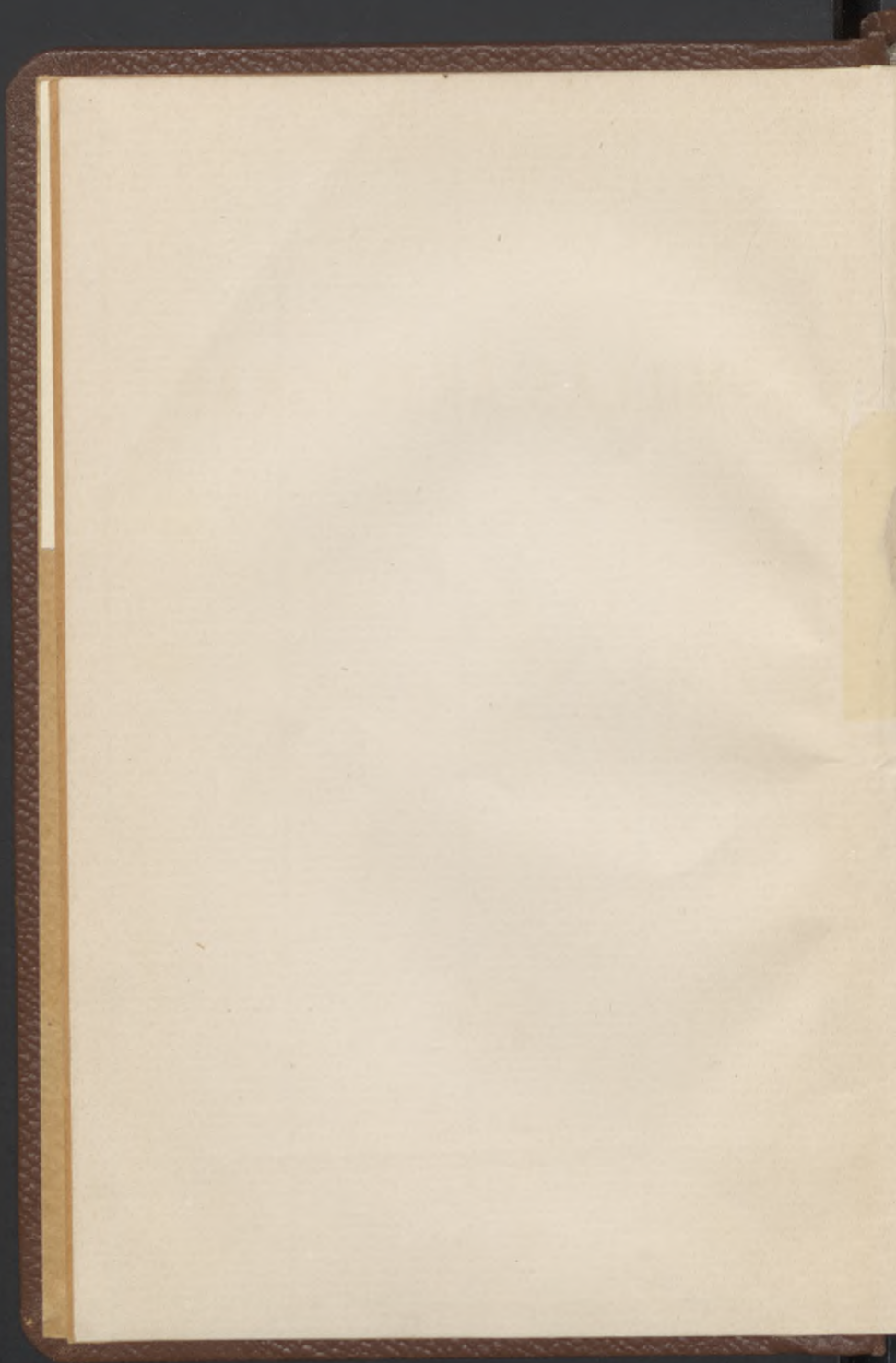
*Su.68/39

ELIN WÄGNER
CAMILLAS
ÄKTENSKAP

Palace Hotel

ELIN WÄGNER

CAMILLAS ÄKTENSKAP

Stockholm
Albert Bonniers förlag

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1915

Klart till Stockholm!

Jag har räknat lyktorna längs kajen, där jag går, och de äro trettio, lika många som de minuter jag har att vänta, innan jag skall veta mitt öde.

I årtatal har jag tränat mig till att vänta, därpå ge mig till tåls, och sedan vänta igen. Men denna fattiga halvtimme tyckes mig olidlig, jag förlorar mitt lugn, jag darrar.

»Jag, som hela mitt liv väntat att det önskade skulle komma, sitter nu och väntar att en halvtimme skall gå.» Strindberg har sagt det där någonstans, och jag måste nu dela hans förvåning över att en halvtimme ibland kan tyckas längre än »hela mitt liv». Vad är klockan nu? Bara tre minuter ha gått, sen jag såg på den sist, det måste vara förhåxade minuter.

I gamla dagar trodde ju folket, att i den sista kärven av årets skörd, i den sista kakan av det sista mjölet koncentrerade sig en undergörande kraft, och att om man skalade ett träd upp mot toppen, så flydde trädets ande till den översta

kvisten, och där hade man den fången. På samma sätt tyckas de gångna åren på något hemlighetsfullt sätt ha flyttat in i den sista halvtimmen. Allt finns i dessa minuter, allt jag erfarit, sedan jag blev Eriks hustru och ända tills nu. Minnet av vår första kärleks tid stiger som en ljuv darrning genom mina lemmar, och nästa ögonblick rister mitt hjärta av den smärta jag kände, när vi skildes åt av fattigdomen. När jag tar upp klockan, och ser visaren sakta vrida sig mot det ögonblick, då jag skall få mitt samtal med Stockholm och Erik, klappar mitt hjärta av spänning och fröjd, som då jag gått att möta honom. Jag stoppar ner klockan, och hjärtat är så tungt, som när han strax åter reste igen. Klockan 5.35 är jag så modig och förhoppningsfull som när jag stod brud under min vita slöja, och klockan 5.37 så tvivlande som många års missräkning gjort mig. Jag borde kunna vara säker på den man, som varit min make i tre år, och ändå har jag ingen aning om vad han, när telefonfröken säger: klart till Stockholm, skall svara på min bön.

Mest rädd är jag för att han skall svara: — vi får tänka på saken. För då är ju allt lika ovisst igen.

När jag skrev till honom för två dar sen, att nu stod jag inte ut längre, nu ville jag genast lämna min lilla brödkant i Göteborg och komma upp till honom och slita mig igenom med honom, då var det för att få ett ja, eller nej. Nu eller

aldrig! sade jag, tänk om han säger: »aldrig», det var icke menat att tas så bokstavligen. Herre Jesus, ännu är det tjugu minuter kvar.

Men inte säger han det väl? Man inbillar sig också så mycket, när man är upprörd. Undras om han ännu minns den tid, då det var hans tur att vara nervös och gå och vänta. Den gången var det jag, som hade avgörandet i mina händer, och jag hade blott alltför bråttom att lämna det till honom.

Då vi träffades först, var han chef, gudbevars, på avdelningskontoret i Vetterby, och sina eftermiddagar tillbringade han behagligt vid Karlsbrunn, där jag var engagerad för att spela dansmusik i societetssalongen. Bland hela skaran av ungdom funno vi genast varandra och vi grubblade aldrig däröver, vi bara togo det för givet, att vi två alltid skulle följas åt.

Om jag frågar Erik vad det var som först drog hans uppmärksamhet till mig, säger han: — dina bruna kängor, alla de andra jäntorna sprang omkring med vita skor, du var den enda som hade bruna. Alltså, om jag haft råd att skaffa mig vita skor, så skulle jag inte gått här nu och känt det som om liv och död berodde på vad Erik ämnar svara mig. En annan man hade varit mitt öde, någon som jag nu i stället gått förbi utan att märka honom.

En dag sade Erik: — undras hur det skulle vara, om vi gifte oss? och jag svarade inte ett

ord, ty det var inte något frieri, bara en anmärkning i allmänhet. Men jag smålog och han smålog tillbaka, och så var det klart. Det var först sen jag rest tillbaka till Göteborg, som bekymren kommo. Jag minns ännu hans allra första brev till mig. Hans far hade efter en helt kort sjukdom dött och hans bank efter en lika kort sjukdom slagit sig ihop med en annan, och den andra bankens avdelningskontor i Vetterby skulle bestå men hans dras in, och han själv var förflyttad till Stockholm. Så korsades våra planer på att slå oss ner i Vetterby, och där upparbeta banken och musiklivet. Där skulle vi haft min syster och Eriks föräldrahem i närheten och levat på nästan ingenting. »Men nu har jag något att be dig om i alla fall,» skrev Erik, »och det är att du vill gifta dig med mig den tid vi satte ut ändå. Jag är rädd för att skjuta upp, och dessutom, snart är mitt hem upplöst, och jag kan inte tänka mig att viga någon annanstans än i vår gamla prästgård. Det blir ingen annan råd än att vi får skiljas efter bröllopet, jag tillträda min plats ensam och du vända åter till Göteborg och fortsätta med dina lektioner tills vidare. Du kan förstå, att jag skall göra allt för att få ett hem så fort som möjligt, och det skall inte dröja länge, det lovar jag dig.»

Men det var något annat, som han inte skrev om, och det var, att hans mamma då redan beslutat flytta upp till Stockholm och bilda ett

hem med sina barn. Han har själv helt kallblodigt erkänt, att han förteg det, emedan han mycket riktigt räknade ut, att jag skulle varit svårare att övertala till att göra honom till viljes, om jag vetat det. Men jag visste det inte, jag var fylld till halsen av medlidande med honom, och jag svarade ja.

När jag sedan fick veta hur det var, tog jag inte tillbaka. Det är för frestande att förlåta en man, som narras för att bli gift med en.

Nu ha tre år gått. Jag heter fru och bär ringar, men vårt samliv utspelar sig egentligen per rikstelefon med undantag för de små korta besöken. Så fort vi träffats, har det genast varit att slita oss från varandra, och ordet adjö är inristat i mitt hjärta som Calais i Elisabeths av England. Jag ångrar mig inte, men det har varit en svår tid.

Jag vet, att den har varit mindre svår för Erik, och jag är naturligtvis glad däröver, men det gör, att han inte riktigt kan förstå mig, när jag skriver, att jag inte kan vänta längre. Han har ett gott hem hos sin utmärkta mamma och alla sina syskon som sällskap. Jag hyr rum och äter på hushållsskolan mellan lektionerna, och om kvällarna sitter jag ensam och syr eller tittar ut på gatan, och när Erik kommer resande, så kan han inte bo hos mig, för då tror portvakten, att det är ett förhållande, och anser det för sin plikt att ingripa. Ofta har vi talat om möjligheten

att sätta bo på hans lön. Han bevisar mig med utdrag ur hans mammas hushållsbok, att det är omöjligt. Men det måtte jag väl veta, att det finns fyra räknesätt och ett femte för dem, som älska. Visst håller Erik av mig, men större än hans kärlek, är hans fruktan för dåliga affärer. Skulder står för honom som det fasansfullaste av allt. Jag tycker i mitt stilla sinne att han till och med skulle kunna uthärda ett litet sexprocentigt lån för min skull, när livet är så kort och ungdomen flyr från oss på fågelvingar, men det skulle jag aldrig våga säga.

Min personliga anklagelse mot världskriget är den, att vi blevo hindrade i höstas från att sätta bo. Erik mobiliserades, han kom visserligen välbehållen tillbaka, men när glädjen och tacksamheten över att det inte blev värre lagt sig, då reste besvikelsen åter upp sitt huvud.

— Kära lilla barn, sade Erik, att bilda hem nu, det är som att bygga bo i en kanonmynning.

— Det gör mig ingenting, sade jag, när det är med dig.

Han var på besök hos mig när detta avhandlades, jag satt uppkrupen i hans knä och var bedrövad och grät.

— Jag kan inte leva längre skild från dig, snyftade jag.

— Om du inte kan det, så skall du inte heller, svarade Erik. Du får ett rum hos mamma, och

jag betalar för dig till dess du får lektioner. Du kan hjälpa till i hushållet.

— Hur kan du tro! Jag blev ond.

— Ja, du sade att du inte kunde leva — — —

Det är nu ett halvt år sedan dess. Under denna tid har jag haft mycket litet att göra, jag som annars haft jämn sysselsättning. Eftersom det var dåliga tider, så skulle familjerna dra in på något, och då blev det på mina lektioner. Somliga gävo till kulsprutor och tyckte, att det skulle hädanefter bliva deras musik. Jag har nätt och jämnt kunnat leva på vad jag förtjänat, mycket har jag fått försaka, och jag har haft god tid att längta efter Erik.

Så en vacker dag sade jag mig själv: — vad är jag egentligen gift för? Jag kunde inte hjälpa, att jag kände mig bitter, och den bitterheten färgade nog något den not jag sände Erik, innehållande mitt ultimatum med en tidsfrist på 24 timmar.

Nu är klockan fem minuter i sex. Jag går in på telegrafstation och får mitt samtal. När Erik dricker sitt eftermiddagskaffe, ringer det en interurbansignal, och han skyndar till telefon: Göteborg kommer! säger telefonfröken.

2.

28 februari.

Camillas ultimatum.

Göteborg är en handelsstad vid västkusten, grundlagd av Gustav II Adolf, vad mer jag vetat om denna plats, det har jag glömt.

Som en rationell person vill jag inte släpa med mig ett bagage av minnen, som blott draga övervikt. Jag har glömt dessa strävsamma, trista år i en stad, där jag aldrig kände mig hemma. Min behållning av de gångna sju åren har jag växlat till mig i några få, klämmiga levnadsregler. Jag har inte uppfunnit dem själv, men de äro ändå mina som en sedel kan vara min, fast jag inte gjort den själv utan fått den i utbyte mot ärligt arbete.

Det är inte skryt med glömskan, jag prövar mig själv, medan jag nu sitter här, och det snöiga landskapet glider förbi, och jag märker, att jag endast med möda kan kalla fram för min syn minnet av den lilla bostad, där jag dock levat två runda år. En annan bild tränger sig fram och skymmer, den av mitt rum sådant det såg

ut i morse, när allt var i ordning för min flyttning: kala väggar och tomma fönster, randade av smutsiga tårar, och mitt på det grova, grå golvet en liten skrämde hop av möbler med omslag över hela kroppen.

Och som i en spegel ser jag mig själv, knäböjande framför kakelugnen, fullt resklädd med paraplyn bredvid mig på golvet. Jag matar med gamla kärleksbrev en liten eld, som sjunker ihop till svarta flagor. I denna sysselsättning störes jag av stadsbudet, jag störtar upp helt generad och glömmar — Nu först slår det mig, att jag aldrig rörde om och såg efter, om det fanns något läsbart kvar i kakelugnen. Om så är, då sitter nog min värdinna fru Petterson vid det här laget och njuter det till sitt eftermiddagskaffe.

För resten har jag glömt henne.

Allting är nu alldeles nytt. Jag kommer till Stockholm, där jag utom Erik känner ingen och ingen mig. Jag kan börja alldeles på nytt, skapa nya tankar om mig, sätta i jorden frön till ny vänskap. Här finns ingen, som kan bedöma mina handlingar i ljuset av gammalt groll, och som säger, när jag ger min svärmor en blomma: vad menar Camilla med det, hon som brukar vara så småsnål. Här finns inga gator, där jag tappat en guldbrosch, där jag sagt en dumhet, där jag gått tunga steg med gråt i halsen. Jag är inte med i några föreningar, och när jag blir

bortbjuden, behöver jag inte tänka: usch, måtte den otrevliga Betty inte vara där. Jag känner mig så befriad som Chamissos hjälte, när han blev av med sin skugga.

Men om jag kunde begripa vad det är, som luktar så konstigt. Reskamraten mitt emot slår parfym på sin näsduk, begraver sig i den och sneglar då och då upp mot min Unicabox på hyllan.

Du milde, det är sillen, delikatessillen, som jag köpte för en femma i förrgård för att försona, att jag varit så vred.

Sade jag, att jag inte hade någon skugga? Det var nog lite överdrivet ändå.

Denna doft av sillake väcker till liv igen minnena från den gångna veckan. Åter far igenom mig en dallring av den glädje, som kom mig att spritta till, när jag hörde Eriks röst i telefonen: Cam, du kan komma genast!

— Genast, sade jag, är det möjligt?

— Jo visst, jag är bara ledsn att du förekom mig, jag hade tänkt att skriva och be dig komma själv.

— Nej, Erik, vad du gör mig lycklig!

— Vänta, du har inte hört det roligaste än: en kamrat har dött helt hastigt, jag har fått hans plats och femtusen om året. Mer kan det bli, sade chefen, som var mycket hygglig.

Blev jag glad? Sjönk inte mitt hjärta en liten smula? Dröjde jag en sekund med att svara

för att svälja något? Frestade jag inte i denna stund Gud med otacksamhet?

Men eftersom Erik inte skulle märka detta, började jag tala om hur underbart och förtju-sande det skulle bli —

— Nå, klippte Erik av, när kan du komma?

— Strax.

— Ja, det var ju bra. Du får bo i mitt rum hos mamma tills vidare. Behöver du pengar?

Jag höll på att tappa luren av häpnad. Hit-tills har jag alltid fått reda mig eller inte reda mig på egen hand.

— Jag lägger ut tills jag kommer fram, ropade jag, tack för vänligheten!

När samtalet var slut, stod jag en stund och funderade, så begärde jag ett nytt, denna gång till min syster. Någon människa måste jag be-rätta nyheten för, annars förginge jag. Jag hörde Majas röst så tydligt, som om vi varit i samma rum. — Ja, kära du, det var ju roligt, sade hon. Men tänk en sådan otur, att den där kamraten skulle dö just i går. Hade han dött litet förr, så hade du aldrig hunnit att skriva det där dumma brevet, utan Erik hade hunnit att bjuda dig. Och hade han levat lite längre, så hade du hunnit att få veta vad Erik svarat, om han inte blivit befordrad, och det kunde ju alltid haft sitt lilla intresse för dig. Men det var ju roligt i alla fall, lilla du. När reser du? För jag skall

skicka dig ett rådjur att börja dagen med, Jacob har just skjutit.

Ater vandrade jag längs kajen och funderade.

Samma kväll skrev jag till Erik, och bland många andra frågor framställde jag också den, hur han skulle ställt sig till min begäran, ifall han inte blivit befordrad.

Ett par dagar senare, när jag satt mitt på golvet i en hög av lump, som skulle sorteras ut, kom svaret. Där stod, att eftersom jag bett honom vara absolut uppriktig, så skulle han svara nej. Någon rätt att ställa honom mot väggen med att nu eller aldrig ville jag komma, det hade jag, Camilla, inte, och han hörde inte till dem, som man får någon väg på det sättet. Han trodde inte att mitt ultimatum var så allvarligt menat; men om det var, och det alltså visat sig, att jag inte hållit av honom mera, än att jag vägrat att vänta med honom än en liten tid, inte för en nycks skull; utan för att det var den enda utvägen — nå, då hade det varit mest synd om mig själv. Då hade jag kunnat sitta där i min kula och känna på, hur det kändes att ge lektioner åt Göteborgsbarnen utan hopp om någon återvändo. Till slut ville han påminna mig om vårt avtal vid giftermålets ingående, och att jag fullt frivilligt gått in på det.

När jag läste detta brev, blev jag först alldeles utom mig. Jag lade mig ner mitt i lumphögen att gråta, och tårarna vattnade och gödde

min vrede, så att den sköt upp och överskuggade hela mitt liv.

— Vet du vad du borde göra? sade vreden. Du skulle sträcka upp dig, Camilla, och visa att du kan vara konsekvent och ge ditt livs stora Aterbud. Detta var rena nonsens, och det visste jag, men det roade mig att lyssna ändå.

I detta ögonblick knackade det på dörren, jag torkade tårarna med en gammal underkjol och gick för att öppna. Det var min städerska. Hon hade, ehuru i andra ändan av stan, hört att jag skulle flytta och skyndade nu till min boning. När hon fick se all lumpen, började hennes ögon att lysa av begärelse. Hon köper fin lump i de finaste familjer, men hon är inte högfärdig, hon intresserade sig även för mina gamla kjolar och blusar.

— Jag har hört, att fruns man fått en plats, och att frun skall flytta till Stockholm, sade hon. Kanske jag kunde få adressen, så kunde jag säga till syster min, som köper kläder efter prinsessan Charlotte, att hon gick upp, när hon hade något, som kunde passa.

När städerskan gick, hade hon hela lumpen med sig, men jag hade en femma i min hand. Det finns städerskor, som ha en femma på sig, detta är ingen lögn.

Jag tog upp Eriks brev igen för att fortsätta min avbrutna vrede, men nu upptäckte jag där åtskilligt, som jag inte förut lagt märke till. Jag

såg, att Erik blivit sårad av mitt bryska sätt att framställa min begäran, det var ju som om jag förutsatt, att den goda viljan fattades hos honom. Jag insåg också vad det måtte ha retat honom, att han inte hann skriva och be mig komma, innan han fick mitt brev.

Men samtidigt bekräftade jag mitt första intryck, att Eriks brev varken var vackert eller vänligt eller menat att vara det. Jag företog en nedsummering av våra konti och fann, att de gingo ungefär jämnt ut emot varandra. Vi hade varit dumma båda två. Mest jag, som trott att man skulle kunna få en kärleksförklaring som svar på ett ultimatum.

När så jämvikten var återställd, fortsatte jag att packa med glatt hjärta. Jag var glad åt att inte behöva förlåta Erik, det är visserligen mycket vackert att förlåta, men kan man inte sen helt förlåta, att man förlät, då är det lika bra, att låta bli. Jag vet med mig, att jag har svårt för den saken, och därför letar jag, när någon förorättat mig, med ljus, stundom även med lykta efter egna onda gärningar, helst begångna mot samma person, men i nödfall mot någon annan. Först när jag funnit dem blir jag nöjd.

Men min fula vrede nyss, den hade jag glömt att skriva upp. Hur skulle jag försona den? Städerskans femma gav mig en idé. Jag avbröt packningen och gick ut och köpte av Eriks favoritsill för hela slanten. Det var inte värt att

knussla. Den ligger nu i Unicaboxen och det är dess doft, som fört alla minnena med sig.

Det är inte så roligt att komma ihåg att vi varit ovänner, men allt skall bli annorlunda nu och bättre. Vi skall äntligen få ett hem, och mellan oss skall i dagarnas gång byggas upp den förtrolighet och det samförstånd jag längtar efter, och hos varandra skall vi finna den fullkomliga vilan. När jag tänker på våra korta mötens feber, ur vilken vi vaknade upp till tvånget att diskutera de mest platta och praktiska ting, så tycker jag att det är helt naturligt, att vi inte hunnit att komma varandra nära, och att mellan våra hjärtan ännu icke spunnits den tråd, vilken tankarna följa. Men aldrig mer skall ett sådant missförstånd bli möjligt, som det med flyttningen till Stockholm.

Vi är vid Saltskog nu. Så nervös jag blir, det hettar i kinderna. Hur skall jag bli mottagen? Erik är väl bara glad nu, han har väl som jag sopat bort allt missnöje? Så länge vi står här! Jag ställer mig ut på plattformen, det är som om det ginge fortare då. Framtid, jag kan knappt vänta tills du kommer!

3.

7 mars.

»Var så god, nya dag.»

Ingenting i världen går upp mot att vara välkommen. När jag såg Erik lysa upp mot mig på perrongen, tändes denna glädje i mitt hjärta, vars låga brunnit där ända sen dess... Det är så rörande att tänka sig, att det för honom gör hela skillnaden, om jag är i Stockholm eller Göteborg, jag i all enkelhet, en kvinna bland tusen, men — gud vare lovad — inte bland statistikens arma överskjutande tusental.

Så fort jag såg Erik på perrongen, tyckte jag att han vuxit, och det hade han också. Han var inte en ungherre mera, utan mannen med ett eget hem, mannen som kunde göra rätt för sig och hustru och barn och tjänstefolk, om så skulle vara. Jag förstod med ens, vad det betydde för Erik med hans läggning att äntligen ha fått plikter.

Men detta muntra, lyckliga välkommen på hans hederliga, blonda ansikte, nåja, jag skall inte

sjåpa mig, jag tror att det gällde mera Camilla än plikterna, trots allt.

Jag hade tänkt: nu skall jag passa på och höra vad som blir hans första ord. Så här sade han:

— Välkommen, lilla pyret, i dag, kan du tro, har jag börjat första dan med det nya arbetet.

— Hur trivs du med det? frågade jag och smålog litet.

— Jo, det blir nog bra, titta här skall du se, och han tog upp en knippta med ett par väldiga nycklar, dem här står jag ansvaret för och får aldrig lämna ur sikte dag eller natt.

Och så fortfor han att berätta oavbrutet om en bankkassörs plikter, till dess bildörren slog igen om oss, och ögonblicket kom för den första kyssten.

— — —

— Jag får lyckönska frun till att omsider få gifta sig, var portvaktsfruns sista lilla giftighet genom luckan, när jag försvann ur min gamla bostad för att resa hit.

Och minsann, när vi kommo fram till svärmors bostad, blevo vi inte mottagna, som om vi varit ett brudpar!

Min yngsta svägerska öppnade tamburdörren.

— Jag ville gått ned, sade hon. Men Erik tyckte jag kunde lugna mig hemma, och inte ville jag störa. Jag kommer att behandla er precis så hänsynsfullt som i smekmånaden, och det fast Gud skall veta att jag är avundsjuk!

— Du skall väl unna mig en man, när du har så många att välja på, sade jag.

— Begriper du inte, att det är just det att du klarat av valet, som jag avundas, Camilla!

Inne i vårt rum stod en mörkröd ros på skrivbordet. Jag kastade på mig min nysydd svarta åttiotalsklänning med liv av mammans sista blomliga sidenrob och fäste så rosen, inte i skärpet (eftersom det satt nedom magen och höfterna), utan vid bröstet bland den vita chiffonen.

Erik betraktade mig med en min av nöjd sultan, och så gingo vi in i salongen, där familjen var församlad.

Ack, vad jag i den stunden önskade, att jag haft något här i världen att komma med, att jag ägt skönhet (helst) eller förmögenhet, varit en konstnär och stått med porträtt i Idun eller, om intet annat, haft en släkting i utrikesdepartementet.

Det enda märkvärdiga med mig är mitt förnamn, och det är inte mycket. Men saken kan nu inte hjälpas.

Och se, jag gjorde lycka ändå. Alla voro så vänliga, att jag blev liksom inspirerad, tyckte jag själv.

— Vad jag är glad att Erik fått ett hem! sade änkeprostinnan; och det var mycket sagt av en mor till en sonhustru.

— Och jag är glad att Camilla får ett, stackarn, sade min äldsta svägerska, den vackra Röda kors-

systemen, som är i privatvård men bett sig fri i afton för min skull.

Hela kvällen var jag medelpunkten, vad det kändes underligt, och när jag tittade på Erik, nickade han gillande och såg stolt ut. Mina små historier från Göteborg om smuggling och litet av varje voro nya och gjorde lycka, min sill likaså, och man prisade mitt fylliga anslag på pianot. Eftersom tiden led, började jag revidera mitt blygsamma omdöme om mig själv. Sämre, tänkte jag, tycker de nog, att de kunde fått in i släkten. Vacker eller rik är jag inte, men jag är bestämt rätt söt i kväll och alldeles säkert vådligt trevlig!

Den unga flickan Erik talat om visade sig vara rätt gammal, och jag tyckte mycket om henne. Hon var charmant, kvick och snabb i mun, förbluffande vänlig, gillade min klänning och sade:

— Säg, får jag ert vackra hår?

Hon löste ögonblickligen alla bosättningsproblemen för mig, visste precis hur allting skulle vara. Hon är mycket upptagen av societetsplikter, men hon har lovat att finna tid till att gå med mig i bodar och ge mig adresser för resten. Jag krusade och ville inte ta henne i anspråk, men då sade hon: — Å, blodet är tjockare än vattnet, ni är ju våran svägerska, och så nickade hon åt Gertrud, och Gertrud nickade tillbaka, de äro som ett, de två. När jag skulle bryta upp, sade

hon: För all del, vänta ett ögonblick, störtade in i sitt rum och kom igen med en silverkarott, som hon lade i knäet på mig.

— Ja, tacka inte, ni hade minsann ingenting fått, om jag inte tyckt så förfärligt bra om er medsamma!

Nu fick också svärmor en ingivelse och kom med en handvävd bordduk.

— Det är lysning! ropade Gertrud, var skall jag hastigt få en present ifrån? och så grepos alla av en yra och började ge mig saker — alla utom svåger Carl.

Och när jag var så lycklig och uppspelt, att jag inte kunde bära mer, då ringde det, och som en ängel från himlen, ren, reell och strävsam, kom min nya trotjänarinna för att presentera sig och, om tycke uppstod, ta emot städja.

Jo, hon såg på mig och var inte emot på att försöka, och så var även den saken klar.

Jag frågade Erik, om han inte trodde, att det var ett misstag av vår Herre att allt detta kom på vår lott så oförtjänt, men Erik sade, att vår Herre han visste nog vad han gjorde. För övrigt, alltsammans kom ju av att han fått platsen, och det var visst inte oförtjänt.

När jag vaknade på morgonen, var det redan ljus dager. Erik stod i badkappa, färdig att gå i dusch. Snart föll in en vårsolstrimma, jag öppnade fönstret: — Var så god, nya dag!

Ett par duvor kommo susande och satte sig på

fönsterblecket, det började droppa av solen från taket, och innan jag var färdig, stupade som från en fjällkant en liten glittrande snövattensstråle förbi fönstret ned på gården. Upp mot oss steg som en visa det plaskande ljudet, när dropparna krossades mot cementen.

Och även jag måste sjunga, även jag måste skina, jag var så lycklig och att vara lycklig så sällsamt — — —

4.

18 mars.

Våningen.

Ungefär dessa repliker växlas om kvällarna:

— Godnatt då, Erik!

— Godnatt, pyret! Sov gott.

— Hör du Erik?

— Ja, vad vill du? Har du inte pratat nog i dag?

— Jo, men jag ville bara säga, att jag reser inte i morgon.

— Inte! Hur länge tänker du egentligen stanna?

— Så länge du vill.

— I så fall tycker jag nästan det skulle löna sig för dig att packa upp din koffert.

Och jag vänder mig på sidan och drar en lång suck av välbehag vid tanken, att jag skall få stanna i fred och ro. Ingen, som inte vandrat en väg beströdd med avsked, kan ana vilken lycka detta innebär. Av allt dyrt, är lyckan det allra dyraste i inköp.

Om jag hade fått följa min egen smak, så

skulle jag velat njuta långsamt av nöjet att sätta bo. I sakta mak skulle vi sökt ut, inte en våning vilken som helst, men våningen, den som från grundläggningens begynnelse var bestämd för oss. Jag skulle velat draga ihop möbler, som en skata till sitt bo, kommit över saker, köpt en gryta i dag och en panna i morgon. På det sättet hade nöjet varat längre, och jag hade samtidigt hunnit njuta av den vita, isiga marsvåren.

— Men vänta du, tills du har hemmet i ordning, säger Erik. Då har den riktiga våren kommit, och du får inte annat att göra än vara fru och svärma för naturen.

Det är nämligen Erik, som är så oerhört otålig nu att få flytta till sitt eget hem. Och jag skall inte klaga däröver, ty förut var jag ledsen över att han var så tålig med att vänta. Självtänkt kan han inte mycket hjälpa till med bestyren. Jag jäktar och flämtar genom gatorna, och när jag skall hem till middan hos svärmor klockan sex, är jag vanligen så sent ute, att jag aldrig vågar stanna ens en sekund, när jag möter ett gatuperspektiv, som likt koret i en katedral står fullt av vårskymningens blå rökelse.

Med denna energi ha vi nu hunnit så långt, att vi kunna flytta in i eget bo redan före den första april. Min nya trotjänarinna, Mathilda, kommer emellertid inte förrän senare. — Om jag lever kommer jag den 14:de, annars den 15:de, sade hon. Här är också ett skäl, djupt begravet i

mitt bröst, varför jag önskat det hela i ett makligare tempo, jag bävar för de 20 middagar jag måste laga på egen hand. Jag kan spela piano, det vill säga, jag är en övad och tålig musikalärlarinna för småbarn, dessutom kan jag stryka glansstrykning, för det lärde jag i min ungdom, vidare syr jag llnesöm och försöker ta världen från den ljusa sidan, men jag kan inte laga mat. Det finns män, som inte avslöja sina hustrurs oduglighet, så länge livet varar, men sådan är inte Erik. Jag kommer att få stå där med min oduglighet, och det passar inte min självkänsla. Jag kunde be min svärmor, att vi finge äta middagar hos henne, men jag skäms, när hon inte föreslår det själv. Jag har på känn, att hon anar den klämma, vari jag befinner mig, och att det är mot bättre vetande hon talar med mig, som om jag vore perfekt i kokkonsten. Hennes ton är nästan alltför naturlig, när hon frågar: hur lägger du in strömming, Camilla? eller när hon råder mig att i god tid lägga ner en surstek till påsk.

I onsdags hyrde vi våning, och det skall genast sägas, att det var den första vi sågo på. Jag mötte Erik utanför banken, han kom ut tillsammans med ett par kamrater, notarien Solberg och notarien Sahlgren. Den förste sade: ni måste bli god vän med min hustru, då smålog den andre litet: jag har ingen hustru, ni måste bli god vän med mig själv.

— Ja, tack, sade jag och till Erik, när vi skilts från dem: vi får inte hyra för liten våning.

Vi gick arm i arm, och jag gjorde mitt bästa för att hålla takten, men när vi kom till Tegelbacken, började vi dra åt var sitt håll: Erik åt Kungsholmen, jag åt Vasabron. Erik segrade såsom den starkare i alla avseenden, och vi gick rakt fram över järnvägsspåret.

— Erik du, säger jag, vill du absolut inte bo på Söder?

— Nej, absolut inte, Camilla.

— Men om jag nu gärna vill?

— Jag kan inte begripa varför du, Cam, skulle vilja gärna, det jag inte vill alls.

— Och varför, svarar jag, skulle du inte vilja alls, det jag vill gärna?

Vi skratta. Ett ögonblick ha vi känt, att de tu äro två.

Vi strävar uppför Hantverkaregatan förbi sjukhus, bårhus, kyrkogård och det tomma barnbörds-
huset. Efter en ändlös väg äro vi framme vid S:t Eriksgatan, Erik drar upp hyreslistan och styr till min stora glädje neråt gatan mot Mälaren. Jag följer honom in i ett nytt hus, en krokig portgumma letas fram, hon ger oss ett vårdslöst öga, men nog för hennes analys, antar jag, och går före oss tre trappor upp. Ingen plåt på dörren, våningen är tom.

— Dom förra gjorde konkurs strax före mora-

toriet, anmärker portvaktsfrun, men värden reparera grundligt efter dom.

En liten tambur, målad i blågrönt, en hatfull färg, två rum åt gatan, det ena med balkong, helt små, men vi har heller inte så mycket saker, så nog får vi plats. Tapeterna äro svinblodröda i balkongrummet, gröna i det andra. Åt andra sidan ligger köket med alkov, vettande mot en liten planterad square, gemensam för kvarteret, och bredvid ligger tredje rummet, som är det största.

— Här är god plats för sängarna, som frun ser, om de inte är för stora, säger portfrun.

— Vi har inte köpt dem än, svarar Erik vänligt upplysande, varpå människan kallar mig för fröken och börjar svara mera värdslöst nedlåtande på mina frågor om vedkällare och tvättstuga, torkvind och allt det svärmor präntat i mig.

Erik blir nästan otålig.

— Låt oss ta den, så slipper vi springa mera, här är ju bra, och priset hyggligt. Jag är för resten förbaskat hungrig, säger han.

I stället för att svara öppnar jag balkongdörren och går ut. Därnere glittrar i solen Mälarfjärdens krossis som fina kristaller. Stranden är så nära, jag hör hur isen krasar, när en Mälar-slup skär igenom. Jag räknar till fem, sex träd, synliga från balkongen. Det är almar, som snart skola bära små krusiga, brungröna blad.

Vill jag bo här? frågar jag mig själv. Vill jag ha mitt första riktiga hem på jorden här? Varför är jag inte riktigt nöjd? I samma ögonblick inser jag klart hur oförlåtligt det är av mig att vara småaktig och reta mig över en tapet, en ful färg i tamburen. Det slår över mig som en våg tanken på vad som händer i världen. Jag gisslar mig själv: du förtjänade, Camilla, att allt toges ifrån dig.

Jag vänder mig om för att gå in igen och ödmjukt säga ja till våningen. Men törnar ihop med Erik.

— Du står och ser bort mot Söder, säger han, du förstår, om du verkligen rysligt mycket hellre vill — — —

Jag ger honom en kyss, ja, det gör jag, på balkongen.

— Jag är mycket nöjd, säger jag. Utsikten är vacker, och här kan vi ha balkongträdgård.

— Det är bäst herrskapet beslutar sig, säger portvakten uttråkad, här är många spekulanter.

Än en gång går vi genom de små rummen, det är ingen lång promenad.

Sal, arbetsrum, sängkammare, eller sal och var sitt rum med en säng i varje — bleve inte det bättre?

— Sjutton, vad du är modern, säger Erik.

Medan vi stå där och titta, ringer det länge och gällt på tamburdörren. Erik är redan så hemmastadd i våningen, att han tar för givet, att det

är vi som få besök, men portvaksfrun störtar ut för att ta emot nya spekulanter. När hon öppnar, höra vi muntra, bekanta röster. Det är Gertrud och Märtha Hårdh, väninnan, som gav mig silverkarotten. De hade gått förbi på Hantverkaregatan, stannat och sagt till varandra: kunde dom inte hyra på S:t Eriksgatan? och i samma ögonblick hade de fått se mig stå och kyssa Erik på balkongen. Så det är väl, sade de, att ni inte hyr på Strandvägen.

— Nej, vad här är trevligt, ropade Gertrud. Det tar ni väl? Så söta rum och rent och nytt och nichundra med värme och badrum. Ni har då en oförskämd tur, ni två, men det tycker ni förstås bara är som det skall vara.

Jag hade beslutat att ta de röda tapeterna som en botgöring och den blågröna tamburen därtill, men jag blev mycket glad, när Märtha sade: — Erik, ni måste få nya tapeter, den blodröda missklär Camilla så gräsligt.

— Hm, säger portvakten, det tror jag inte värden frågar efter, han har nyss satt upp dem.

Märtha ger henne en förkrossande blick över axeln och vänder sig så till mig.

— I ditt rum skall du ha en tapet, som liknar hjärtbladet i en la Franceros och taket bör inte vara otäckt gipsvitt, utan det tapetserar vi i en pärlemorliknande ton. Du kunde också ha en tapet i svag ametist och taket i en färg, som gulnat elfenben — men det blir väl för vemodigt.

I matsalen delftblått och vitt, naturligtvis. Erik kan gärna för mig ha kvar det gröna, som passar till Carl Johansmöbelen —

— Jag får nog inget eget rum, sade jag skratande, men annars så — —

— Skall herrn gå ner till värden eller inte? Portvakten var ursinnig, och jag sade: — Gå du!

Så fort dörren smällt igen bakom dem, grepo flickorna mig i var sin arm.

— Du tänker ha sängkammare! utropade Gertrud patetiskt.

— Ja, med din tillåtelse.

— Det tillåter vi aldrig, sade Märtha.

— Jag begriper inte att du bara vill! sade Gertrud.

— Du kan väl förstå, avbröt Märtha, att det är Erik som tvingar den beskedliga Camilla. Men stå på dig du och värna din personliga frihet och din heliga sömn! Det är märkvärdigt att du inte tänker på, att man inte är sängvacker om mornarna.

— Det är märkvärdigare, sade jag, att du tänker på sånt.

— Vi två, sade Gertrud, har tänkt oss in i allt. Vi har lovat varandra heligt att aldrig gå in på gemensamt sovrum, när vi gifter oss. Vi kan tala med Erik, om du vill.

— Tack för vänligheten, sade jag, men den behövs inte, för jag gör det fullt frivilligt.

I samma ögonblick kom lyckligtvis Erik med kontraktet.

— Jag skall gå med dig och välja tapeter, sade Märtha följande morgon, och när hon blivit färdig med sammet och esprier, startade vi. Det var ett gudomligt väder, och när vi kommit ner på gatan, frågade Märtha, om jag inte hade lust med en biltur runt Djurgården först.

— Det är som en glace au four i dag, sade hon. — Vad menar du?

— Jo, hela naturen. Den heta solen och så den iskalla snön. Tycker du om glace au four?

— Jag har aldrig ätit det.

— Tänk, vad du har fått försaka. Vad jag önskar att jag någonsin fått försaka något. Då kanske jag hade varit mera lik dig.

— Det menar du inte, sade jag med en blick på hennes förfinade uppenbarelse.

— Jo, jag skulle vilja vara lika klok och väl-balanserad. Jag tål egentligen inte vid att leva, jag blir sjuk. Det är synd om oss, begriper du, som kommer från gamla familjer, livet är helt enkelt ohyggligt för oss. Och hon lutade sig med en suck tillbaka i bilen.

— Är det något särskilt? frågade jag, viss om att det var något hon ville komma till.

Hon smålog. — Du är psykolog också, ja, jag trodde det, sade hon. Rakt på sak, Camilla, vad är det, som har tilldragit sig mellan Erik och

Carl? Hon satte plötsligt ögonen i mig, så att jag ryggade tillbaka. Min första instinkt var att skydda familjen mot utomståendes nyfikenhet, och jag svarade därför, att den saken visste jag inte mycket om, men att jag trodde, att de i all vänskap diskuterat Carls studier.

Märtha smålog ironiskt och frågade, om jag inte var så mycket inne i familjekronikan, att jag visste, att hon känt familjen, ända sen hon gick och läste. Vänskapen mellan Carl och Erik har aldrig varit stor, sade hon. Erik har aldrig förstått brodern, tagit så hårt på honom, och Carl har dragit sig tillbaka till sig själv.

— Jag känner familjen så lite, svarade jag.

— Det är synd det, sade Märtha. En duktig kvinna och klok som du, med en hustrus inflytande över Erik, som är familjens huvud och har nästan lika mycket att säga som prosten hade, kunde ha en uppgift att fylla. Jag skulle kunna tala om mycket för dig, men när du inte har förtroende för mig så —

Jag var besegrad.

— Eftersom du intresserar dig så mycket för oss, sade jag, så kan du gärna få veta då, att Erik inte tycker Carl sköter sig. Nu har han fallit i en tentamen igen. Och så tycker Erik att det är onödigt att han gör växlar, när han har vad han behöver hemma. Du vet Eriks avsky för skulder.

— Var Erik mycket häftig? frågade Märtha ivrigt.

— Inte häftig, men —

— Men?

— Han sade Carl rent ut, att han var en odåga.

— Stackars pojke! Märthas tonfall var nästan ömt. Men varför jag förde saken på tal, var att jag ville be dig att så småningom få Erik att ändra sätt mot brodern. Du kommer naturligtvis som den unga förtjusande kvinna du är, att linda din man omkring lillfingret, utan att han märker det, och få honom att se på världen med dina ögon. Försök att lära honom inse att Carl har ett mera ömtåligt och förfinat skaplynn. I själva verket är han en konstnärnatur —

Jag måste säga, att jag vid detta blev litet förvånad. Jag visste, att Carl skrev lite, spelade lite, sjöng lite, men jag tänkte, att han på sin höjd var en talangnatur, och det är just inte detsamma.

Men jag teg och lät Märtha utlägga vidare, och jag förvånade mig över ett så systerligt intresse för den vackre gossen hos en ung dam. Till slut avbröt jag: — Du sade något om, att du hade några vinkar om familjen att ge mig, sade jag.

— Sa jag? Ja, visst, men det får vi ta en annan gång.

När vi kom åter till staden, vågade jag fråga något om tapeterna.

— Ja, vet du det orkar jag inte, du får förlåta mig, sade Märtha. Och lova nu att du hjälper Carl och talar väl om honom hos Erik. Ingen annan av oss rår på Erik, men du gör det säkert, som är så söt. Dig kan han inte motstå.

Det dröjde ett par timmar, innan smickret blåst av så mycket, att jag märkte, att jag var lurad!

5.

30 mars.

Nyårsdagen.

För andra människor är denna en helt vanlig dag bland dagar, för oss är det nyårsafton, och vi kommer alltid att fira dess åminnelse, har jag tänkt.

Ty i dag grundas ett nytt hem, som inom sina väggar skall sluta ett par människolivs arbete, glädje och sorg.

En viss känsla av högtid kommer över mig helt plötsligt, och en bävan rör mitt hjärta. Min Gud, det kan hända så mycket. Världen är i gungning, vad som i dag är ens dyra egendom kan man ha förlorat i morgon och ändå vara tvungen att leva. Men det är inte värt att sörja över vad som icke ännu har hänt. Den del av vår framtid, som jag håller i min egen hand, den vill jag försöka göra mitt bästa av, och för det övriga råder Vår Herre.

Det har varit en arbetsam och munter vecka, den som gått, medan vi gjort allting i ordning.

— Så roligt får du aldrig mer, sade också min svärmor en dag, medan vi höllo på med att stöka

i köket. Jag lade in vaxduk på skafferihyllorna, och hon torkade öglas som kommit från Brisning & Fagerström.

— Jag minns väl, fortsatte hon, då jag teg, hur glad jag var då jag ordnade mitt första hem och hur jag såg allting i rosenrött. Sen så har jag fått packa in och bryta upp fyra gånger, må du tro, och när jag sen skulle ordna allting på nytt, då var det så mycket som var medfaret och spräckt. Och det var en annan dager över världen då, må du veta. Så att aldrig får du så roligt mer som du nu har.

Jag ordnade tankfullt i rader mina två syltburkar och försökte förgäves att känna mig nedstämd.

— Jag har redan listat ut, svarade jag, att det hela går ut på något annat än att ha roligt.

Jag menade inte mycket med det. Jag väntar mig den dag då här kommer ett barn till huset, en lycka, helt annan än den jag upplever nu, mera stilla och underbar.

Men svärmor var nöjd.

— Jaså, du har det? sade hon. Då är mycket undanjort, Camilla. Hon smålog så vänligt, att jag fick mod att göra en beännelse.

— Mamma! sade jag hjältemodigt. Efter vi är inne på allvarliga saker: jag kan inte laga mat.

— Nej, jag vet det, sade hon och glömde den roll hon spelat. Men det reder sig. Erik är så snäll.

Misstag! Erik är hederlig, duglig, plikttrogen och i mitt tycke ganska förtjusande, men han är inte vad man vanligen menar med snäll. Han hör inte till dem som har så ont av att göra andra ledsna, att han hellre stilla äter okokta potater och dricker det sumpiga kaffet. Erik kommer aldrig att vara orättvis eller begära för mycket, men glömmer jag något eller slarvar eller köper för dyrt, då lägger han inte fingrarna emellan. En gång har han kallat mig drummel, när jag glömde en teaterbiljett.

Detta sade jag dock icke till hans moder, utan:

— Jag får väl lära mig kokkonsten.

— Ja, din blivande Mathilda är duktig.

— Jag har hört, att det skall vara en Förödmjukelsens Dal att lära av sin kokerska, sade jag och suckade.

— Ja, det är det, men varför gick du inte igenom en hushållskurs?

Det var ju så dags att säga nu, tänkte jag och surade, när Erik var inställd på att flytta sin dyra person före söndagen, specerier voro köpta, mjölk och ägg tingade.

Men det var alldeles omöjligt att vara ledsen länge. Som svärmor sagt, det var alltför roligt att ordna sitt hem. Medan jag packade upp sändningen från bosättningsmagasinet, måste jag klappa morteln och stryka rivjärnet över ryggen, så väl prydde de sina platser.

När strykjärnen kom fram steg ånyo min självkänsla.

— Jag tänkte stryka alla Eriks stärksaker själv, sade jag liksom i förbigående. Och det tog. Svärmor lämnar bort, hon.

Ofta måste jag lägga ned vad jag hade för händer och springa in i våningen för att titta. Det är ju inte riktigt färdigt än, men det artar sig, och allt är, emedan mitt eget, förtjusande. Jag fick nya tapeter! I matsalen fattas hela möbelen, men ryamattan från Eriks kamrater är kommen, och som den liknar en blommande gräsvall, blir det inte så oävet att hålla picknick i det gröna. Längs väggarna står redan hela servisen.

Sängkammaren är komplett färdig, hållen i rosa och ljusgrått, ända från möbelen, som jag köpt själv på Hemslöjden, till mina grå sammets- tofflor med ljusrött foder. Dem har jag fått av min äldsta svägerska, och det var de som inspirerade Märtha och mig till denna färgsymfoni.

Det är ett rent underverk hur vänliga och intresserade alla varit. Märtha kommer nästan dagligen och har ständigt haft nya uppslag. Ingen kan så bra som hon göra slut på en tvekan, ty hon har ögonblickligen en bestämd mening om allting, den begåvade människan.

Ett hushåll på fattiga femtusen anser hon — som använder denna summa till nålpenar — vara ett bohemhushåll, så excentriskt förefaller

det henne. Därför vill hon gärna förläna vårt hem en artistisk anstrykning med billiga och djärva effekter och därmed sätta stil på fattigdomen. Till en viss gräns är jag med, men inte längre. Jag draperar inte lärar med orientaliska schalar eller hänger papperslyktor i taket, det passar inte oss, vi är för svenska. Jag är född i pinnsoffa, inte på ottoman.

— Vad ni är lyckliga, säger Märtha, som kan sätta bo utan alla anspråk och inrätta det som ni vill! Du förstår, jag skulle aldrig våga tänka på att gifta mig om jag inte kunde få salong och matsal för 18 personer. Och av mig skulle man fordra, att möbelen var gjord av ett gammalt skeppsskrov, som legat femhundra år i sjön. För mindre går det inte.

— Ja, men om du riktigt försökte?

— Jag har försökt att försöka, men det är omöjligt. Du vet inte hur bra du har det, Camilla, som inte är mondän — — men vad i jessu namn, flicka, har du där?

Hon stirrade skräckslagen på soffkarmen, över vilken jag helt oskyldigt hängt en stackars blå och röd bordduk, mammas i världen.

— Tag undan den! stötte hon fram, och: vilken? sade jag, ty jag trodde att det var, med förlov, en vägglus.

Nu blev hon alldeles utom sig.

— Tag bort den ögonblickligen, annars får jag eksem. Duken förstås! Du begriper då inte ett

dugg! Det är den vidrigaste färgsammansättning som finns. Ge mig ett glas vatten!

Jag vek skyndsamt ihop duken och tackade Gud, att jag inte var mondän.

Ja, och så blev det nyårsafton.

Strax efter frukost hos svärmor begav jag mig åstad till mitt hem i sällskap med familjens jungfru, som bar i en korg flyttgröten och en stor färdig kalvstek — ett vackert drag av Eriks moder.

På torget stannade vi och köpte sopprötter, potatis, blommor. Jag hade gränslöst brått hela förmiddagen. Fem gånger var jag nere på magasinet, det gör mig femton trappor, ty hissen var trasig. Och så när jag skulle elda, då fanns ingen ved! Vilket liv för att duka för två, vispa upp gröten med grädde till ris à la Malta, värma kalvsteken, temperera den halva buteljen Volnay! Innan jag visste ordet av var tiden för Eriks ankomst inne. Jag hade väntat honom ensam, men ett sällskap på fyra inträdde med buller och bång: Erik, Gertrud, min svåger Carl och Märtha.

— Vi skall inte stanna! ropade de.

— Kalvsteken räcker, svarade jag stolt.

— A, vi har väl folkvett. Vi skulle bara titta in ett ögonblick, så går vi strax.

Märtha hade glömt den blåroda duken och var särdeles nöjd emedan jag följt hennes råd och satt vardagsrumssoffan i vinkel mot kakelugnen. Hon förklarade sig önska visa vårt hem för sina

mondäna bekanta, som trodde att de borgerliga alltid hade schagg och gipskattor.

— Det hjälper inte att jag försäkrar motsatsen, mig tror man inte på mitt ord, jag är ju så radikal.

— Vari består din radikalism? frågade Carl plötsligt, och vi tittade alla på honom eftersom han tegat hela tiden, varvid den vackre gossen rodnade och blev ännu vackrare.

— Den består i att jag umgås med er, svarade Märtha.

— Som är så ringa, svarade han stucken.

— Om ni grälar, sade Gertrud avsides, men jag hörde det ändå, så följer jag med er.

Jag vet inte vad hon menade eller vart, men vänner blev de genast, och så gick de.

Gertrud kysste mig och önskade mig lycka, och jag sade: — Kom snart hit ensam.

Jag kan inte begripa, hur det kom sig, jag tyckte allting var precis färdigt, och ändå dröjde det en halvtimme, innan vi fingo sätta oss vid köksbordet, det vill säga, jag satt då inte så vidare. Men allt var bra, och det blev en triumf. Erik var ovanligt munter och glad, klappade mig och sade, att han varit beredd på det värsta. — Vem hade berett dig? — Mamma.

Äntligen var middagen avklarad, och vi sutto på tu man hand i vardagsrummet, Erik med en bok, jag med en söm, det var som på en tavla. Då och då möttes våra blickar, och vi nickade åt varandra. Långa stunder lät jag nålen vila och

endast försjönk. Det var som en helgdagsafton till livet. Men eftersom hjärtat är en evig rese-när, ville det inte stanna i ögonblickets stillhet, det sträckte sig redan bortom, mot den tid, då det åter skulle prövas, åter lida, då det skulle få visa styrkan av sin kärlek, då det för Erik skulle få göra underverk. Och alla mina tankar mynnade ut i löften, vilka vart och ett gällde Erik, till dess han, utan att veta det, satt där som en gudabild, omkransad av offergåvor.

— Här står en definition på vänskap, avbröt han mig plötsligt: att göra varandras självändamål till sitt eget. Det var väl ideellt.

— Låt mig då veta ditt, bad jag, så att jag kan få göra det till mitt.

— Tackar så mycket, sade Erik, men jag vet inte riktigt. Han funderade en stund och blåste tankfulla ringar. Mitt självändamål, sade han till slut, det är väl att göra mig till herre över allt som är trögt och svagt hos mig, så att man till slut kan få en någorlunda aktning för sig själv. Och vad är ditt, pyre?

— Det är väl du, svarade jag utan betänkanke, det föll sig så naturligt efter mina tankar nyss.

Erik brast i skratt.

— Det kan man kalla att svara som ett fruntimmer, sade han. Du skall väl ha något eget, inte kan en annan människa som sådan vara ditt självändamål.

— Jo, tills vidare, svarade jag litet stött.

— Nej, bli inte ond nu, det är ju riktigt bra, när jag tänker efter, då har vi båda att koncentrera oss kring mig. För resten, tillade han efter en paus, vad menade du med tills vidare?

På den frågan svarade jag inte.

6.

4 april.

Camillas bekännelser.

Älskade lilla Maja!

Det är påskdagens afton, och jag känner en omotståndlig lust att skriva till dig.

— Aha, säger du, och ler ditt erfarna leende, Erik är borta och din nya, utomordentliga familj har lämnat dig åt sitt öde. Någon annan förklaring finns naturligtvis inte, varför du skulle sysselsätta dig med en stackars fjärran landsortsbo. Det om släkten är sant, men Erik är hemma. Och ingendera delen har något att göra direkt med tillkomsten av detta brev. Jag hör inte, vill jag hoppas, till de systrar som bli omöjliga och förlorade, därför att de gifta sig.

Apropå släkten, så har Gertrud rest till Leksand med Carl, d. v. s. jag misstänker, att hon rest till Åre utan honom. Och efter du hört mig tala om Märtha Hårdh, så vill jag meddela dig min övertygelse, att hon, som rest till sin mormor, friherrinnan på Marbyholm, egentligen är med Carl i Finse. Men tro inte att jag tänker lägga

mig i det. Sedan min ungdomstid har jag den erfarenheten, att det alltid blev bäst i längden de gånger jag redde upp mina dumheter själv. Du kan tänka, att jag ser litet överlägset på detta, själv är jag ju, där världen väntar att jag skall vara, på S:t Eriksgatan 50 B, tre trappor. Samma är förhållandet med Erik. Han går aldrig hemifrån, vill jag bara säga. I går sade han nej till en kamratkollation utan att ens begära tack därför, och hans vän, notarien Sahlgren sade: — fru Falbe, om ni gör det för trevligt hemma för Erik, förlåter vi er aldrig. Men Erik åt, snäll som ett lamm, som värd för första gången, sina ägg tillsammans med sin mor, äldsta syster och mig.

Nu sitter han två steg ifrån mig, iförd nattrock och tofflor, hans husfaderliga emblem. Då och då avbrytes tystnaden av ett kort och kärnfullt: elda! eller: tag hit min pennkniv, den ligger i kavajen. Dock aldrig i onödan och icke oftare än att jag har utsikter att hinna färdigt detta brev till dig. I morgon har jag rökt lax till middan, och den lagar sig själv som ett äpple. Därför har mitt sinne det lugn som behövs för att skänka dig mitt hjärtas förtroende.

Jag önskar riktigt, att du kunde se Erik nu, så skulle du ha våran situation klar för dig utan många ord. Han har gjort det så innerligt bekvämt för sig i soffhörnet, ordnat i följd sina Berliner Tageblatt, ställt cigarrer, askkopp och (emedan påskdag) sin grogg inom räckhåll. Han

ser ut som om han aldrig vetat av annat än detta soffhörn och detta hem, så obeskrivligt hemmastadd verkar han. Kort sagt, kära du, han har med en imponerande enkelhet och självfallenhet marscherat in i vårt nya liv, och såvitt jag kan se (men jag ser ju inte igenom hans tystnad) så erbjuder det för honom inga problem. Han gör det trevligt för sig, utvecklar utan tvång sin personlighet i överensstämmelse med sina böjelser. Han stänger ute alla de tusen småsaker som successivt fångsla min uppmärksamhet, distrahera, ängsla och roa mig. Vår budget har han förslagsvis gjort upp i mycket stora drag, och nu blir det min sak att leva efter hans kalkyler, som knappast äro beräknade på dyrtiden. Han beräknar att lägga av femhundra i år för oförutsedda barn, och det är naturligtvis en ambitionssak för mig att också lyckas med finanserna! Men var skall jag få extra förtjänster ifrån, vem vill i dessa tider spela piano?

Av allt det självfallna i detta hem är dess husmor det mest självfallna. Vet du, han tar mina förtjänster med en sådan ro. En gång, då jag tyckte, att denna ro överskred det passande, frågade jag honom, om han inte tyckte det var märkligt, att jag inte var en ryslig mara. Men nej, det nappade inte alls, ty märkligt hade det först varit, om han kunnat begå misstaget att gifta sig med en sådan. Och dock har det hänt visare män än han. Trodde han då, att alla hustrur

älskade sin man som jag? — Ja, om mannen var som han! — Och att de hade ett så gott och fogligt lynne och en sådan huslig ambition? — Har du allt det där då? — Har du inte märkt det? — Jo, för all del. Men till middan köpte han hem ett dussin apelsiner.

Maja lilla, jag vill inte vara orättvis, han tar även mina fel med största jämnmod, både dem jag själv vet om, och dem jag inte anar, men de kan väl inte vara så förfärligt många.

Detta hans temperament sparar mycket krångel, men jag toge bestämt gärna lite krångel, om jag finge se litet hänförelse emellanåt.

Erik är full av problem för sig. Inte stora, avgörande, för där är vi väl på det klara med att vi håller av och vill hålla på, men mindre. Jag längtar att lära känna honom riktigt och det skall väl bli, nu när vi fått ett eget hem och får vara tillsammans. Jag längtar efter att vi skall börja tala allvar, det har vi inte gjort. Jag längtar till den dag, då jag skall säga, att där »är intet gömt emellan oss». Märtha frågade mig en dag, nyfiken på intimiteter, hurudan Erik är, när han talar erotik. Jag svarade, att jag tyckte hon borde begripa, att sådana frågor bli inte besvarade. Men det gav mig anledning att konstatera, att jag själv inte vet så vidare mycket om den saken. Trodde jag att det funnes någon annan, som visste mera än jag, så skulle jag vara förtvivlad. Det finns så mycket jolt i världen,

och det saknar jag inte, men det är något jag söker hos honom, förgäves ännu, något, jag vet inte vad, en darrning, en rädsla att mista, ett inslag av bävan även i ägandets lycka.

Själv har jag mina för honom ofattbara raptus, då jag gripes av en oerhörd förvåning över att han finns och är min. Men kan du tänka dig, då jag frågar: är du verkligen ingen osanning, är du levande? då svarar han: visst fan.

— Te, säger nu Erik och blinkar åt mig.

— Genast, härskare?

— Ja.

Alltså får du vänta, Maja.

Efter teet:

Jag har nyss fått en liten uppmuntran, Erik sade vid teet att detta var den lugnaste, trevligaste påsk han upplevat på länge, och att han trodde vi hade det bättre än de där, som rest till hotell och pensionat. Tyckte inte Cam också, att vi haft det skönt i kväll?

— Jo, men vi har ju inte bytt en enda tanke!

— Därför har jag ju också kvar min goda tanke om dig, svarade han och drog mig till sig i soffhörnet.

Älskade lilla kloka du, har du av detta fått någon föreställning om oss? Nog har jag försökt att vara uppriktig. När du nu svarar, så löna mig med uppriktighet tillbaka! Säg mig om du tycker, att jag är dum eller oklok på något sätt, eller om du tycker att det lovar bra. Tala om

lite hur du gjort själv, jag vet ju så gott som ingenting. Detta säger jag inte bara för att jag önskar lära av dig, utan också därför att ditt äktenskap bakom sina sju insegel intresserar mig nu på ett helt annat sätt än förut. Jag ville så gärna höra att du är lycklig. Jag tycker att jag borde ha vuxit ifatt dig så pass att du kunde tala lite med mig.

Nu har jag läst igenom mitt brev och ser att det handlar om många obetydliga saker... Mina intressen är nog små, men tyck inte att de är för små! Jag känner djupt att jag är bra lite märklig för att leva i en så märklig tid, men det rör jag inte för. Jag har insett att mitt öde är litet, men därmed kommer jag inte från det. Det måste välän skötas ändå? Man kunde hinna med mera, menar du? Ja, men inte så länge man är utan jungfru, åtminstone. Det beror, förstås, alldeles på vilka krafter man har, och vilka vidder ens hjärta orkar att spänna över. Jag är villig att göra lite nytta i en vrå och att sy åt Röda korset när Mathilda kommer, fast jag har åtskilligt osytt av mitt eget. Men det är ju det minsta man kan göra och ett enkelt sätt att vinna frid på. Behöver jag göra något mera? Erik menar nej, ty jag har ju intet ansvar, och vad skulle jag duga till för resten? Men trots Eriks auktoritet är det som om något gnagde mig. (Inte alltid, men så här, en helgdagskväll.) Jag är ju så lycklig, och betalar ingen skatt därför. Vet du vad Erik

svarar, då jag frågar honom: — några måste väl alltid vara lyckliga för att lyckan inte alldeles skall försvinna från jorden, vad behöver du då gruva dig över att det är du, då du inte är det på någon annans bekostnad? Det är oemot-sägligt, men jag har en känsla av att det inte täcker hela sanningen. Vad tycker du?

För egen del har han själv det bättre ordnat för sig. Han har sin värnplikt för fosterlandet, sin livförsäkring för hustrun och sin Andakt, utgiven av ärkebiskopen, för sin odödliga själ ifall något skulle komma på. I ett krig skulle han gå ut enkelt och modigt som en hjälte ur Fänrik Stål, och lika enkelt och modigt skulle han slåss och dö för Sverige. Men till den stunden kommer intet fjäsk i förväg, utan dagarna få komma och gå med arbete och vila. Det är inte den högsta visheten, men det är sunt förnuft, och jag önskar att jag hade allting lika enkelt klarlagt för mig.

Kanske du kan göra något för mig? Jag märker att jag inte är mogen att avgöra för mig själv. Jag behöver en fingervisning om vägen.

Din tillgivna syster
Camilla.

7.

11 april.

»Vad tänker du på?»

Alltid skall Maja stämma ner en. Nu ångrar jag, att jag öppnade mitt hjärta för henne och sökte hennes råd, ty jag har en känsla av att hon bara förvillat mitt omdöme och mitt sätt att se och skapat hos mig ett tvång inför Erik, jag som förut var så rättfram och obekymrad. Hon tycker inte, att min beskrivning på Erik låter lovande för framtiden.

»Du förenklar fenomenet Erik, och när du utan vidare utgår från att ni alltid kommer att 'hålla av och ut', som du uttrycker dig, då betraktar du som ett axiom det som återstår er att genom alla år bevisa! Jag är inte ens säker på att Erik älskar dig (det nämns hon skriva!) så som han borde göra för att ni båda skulle vara rätt lyckliga. Han tar dig med alldeles för mycken ro, som du själv säger. Men låt vara att han håller tillräckligt av dig, så skall du inte inbilla dig att därmed är sagt att han alltid kommer att göra det. Du begår det hos nybörjare vanliga misstaget att

betrakta som självfallet det som i levande livet är det sällsynta undantaget. Det är möjligt att du kan lita på Eriks lojalitet, för en massa svenska män äro lojala mot sina hustrur, och det är vackert av dem, men du kan inte lita på hans hjärta utan vidare, ty däröver råder han icke. För att du skall behålla det fordras att du ständigt är den bästa av alla kvinnor han träffar, ja, mycket bättre måste du vara för att ersätta vad som fattas dig av nyhetens enkla behag. Det blir ett oerhört besvär, och sedan blir det din sak att avgöra om vägen lönar sig. Antingen är han värd mödan, och då hugger du i, eller är han det inte, och då får det vara. Den som inte kan besluta sig för det ena eller det andra, dens tårar har jag inget medlidande med.

När jag säger att du får ett göra, så menar jag inte att det skulle bestå i att springa efter hans kniv i kavajfickan och knäböja som hans slavinna med tebrickan, utan däri att du måste bemöda dig om att ge honom hans rätta ransoner av ömhet, uppmuntran och trevnad, tukt och förmaning, en knivsudd försummelse och peppar och salt efter smak. Du behöver inte bara lägga an på honom, lägg an på dig själv, så att du blir värd att älska, och gör dig inte mer angelägen, Camilla, än nödvändigt är! Det är redan olyckligt nog att du skrev detta förhastade bönbrev om att komma till Stockholm. Jag ser väl mellan raderna hur han sväller.

Ur en ytlig och avlägsen ståndpunkt kan det synas smått löjligt att i en värld, där nu riken och kulturer rasa och resas, offra så mycket huvudbry, tålmod, kärlek och intresse på en enda vanlig bankkassör. Men vart skulle det ta vägen med bankkassörerna, om de inte för någon vore det viktigaste i världsalltet? Och, omvänt, vart med oss?

Du frågar mig om jag tycker att du bör göra något mera än sköta Erik. Ja, visst tycker jag det. Koncentrerar du dig uteslutande på Erik, blir han överskött, och det har han verkligen inte gott av. Vad du skall göra vet jag verkligen ännu inte (förslaget med Röda korset tycker jag tills vidare är mycket bra). Men jag har en känsla av att kallelsen måste komma även till oss på ett sätt som inte är att ta fel på. Det är inte möjligt att vi skall vara och förbli uteslutande hänvisade till våra bankkassörer en och en, vi måste ha en uppgift att fylla mot dem i deras egenskap av folk. Vänta och lyssna! Det måste komma!

Kära Camilla, tyck nu inte att jag är uteslutande ryslig mot dig! Jag kunde naturligtvis ha satt ihop ett helt annat slags brev, men jag tror att du tål vid detta, som jag anser vara sanningen. På din fråga om mig själv svarar jag inte, men är du så förståndig som jag tror dig om, bör du kunna läsa ut åtskilligt om mitt liv ur detta brev tvärs igenom de 7 obrutna inseqn. Inte kan

en korvmat vara särskilt stolt över att ha drivits fyra gånger genom kvarn, och inte kan jag vara road av att skildra mitt liv för dig. Förr var jag visserligen helt imponerad av de sorger som jag fick göra bekantskap med, men inte numera. Jag kan inte fatta att jag fann dem så väldiga, de äro ju helt små och futtiga, alldeles som jag. Men denna visshet befriar mig inte från att traska vidare i deras sällskap, och nu som förr lägger de beslag på min tid. Men vad vore det annars för konst att leva? Jacob hälsar er båda. Akta brevet!

Din stora syster.»

Först blev jag mycket imponerad, när jag läste detta brev. Om det är så, tänkte jag, att lyckan vinnes genom träget arbete, så nog skall jag bli den, som stiger tidigt upp om mornarna. Hela veckan var jag som en ängel, det kan jag säga utan skryt, det vill säga, skryt är det förstås alltid. Jag städade och höll fint, jag läste i kokböcker, jag sprang och frågade på maten över hela torget och prutade, som är det värsta jag vet, lika förnedrande för den som säljer som för den som köper. Min hushållsbok var mönstergill, och för min egen person gav jag intet ut. När Erik kom hem, märktes intet av stöket, och sen jag diskat, hade jag kvällen för mig att dela hans intressen. Men Erik sade vanligtvis inte så mycket, han satt där och rökte, läste sina tid-

ningar, en dag hade han köpt hem en bok om kriget.

Men då man vill dela en människas tankar, sade jag mig själv, då går man fram till honom och säger: — Vad tänker du på? det är mycket enkelt. Jag gjorde det tre gånger, och så här var resultatet.

Första gången framställde jag min fråga mycket frejdigt. Erik svarade: — Jag tänkte på, att jag tack vare kriget inte längre kan få mina vanliga stälpenor, som jag skrivit med i tjugu år, och hur en sån småsak kan störa ens arbete.

Jag hade inte väntat just detta, men var genast redo, tog upp hans tanke och utvecklade hur krigets verkningar visade sig i otaliga detaljer. Svärmor berättade, sade jag, att hennes sömmerska köpt hem sytråd för flera kronor, hon trodde att engelsmännen skulle utfärda exportförbud. Sytråd tar man som en given sak i vanliga fall, men tänk bara hur det skulle bli, om vi ingen kunde få, hur allt skulle falla sönder o. s. v. När jag teg, svarade Erik inte ett ord. Litet förlägen försökte jag ta upp igen: — inte sant? frågade jag. — Jo, det är väl självklart, sade han, inte behöver man spilla så många ord på det.

Andra gången jag frågade: — vad tänker du på? minns jag inte, vad han svarade, men vis av skadan började jag inte predika utan sade: seså, kom hit och ge mig en kyss i stället. — Kom hit

själv, sade han, och det gjorde jag, och sen var jag lika klok för det.

Den tredje och, det lovar jag, sista gången jag frågade honom, svarade han argt: torvproblemet. Då svarade jag inte ett ord, men följande dag köpte jag hem några torvbriketter på prov, och när de kommit, kallade jag ut Erik i köket och sade: — eftersom du intresserade dig för torvfrågan, så tänkte jag, att du kunde vilja göra några experiment själv. Då smålog han och klappade mig och sade: — ser man på, jag tror du lägger på minnet.

På kvällen frågade jag, ivrig att inhösta frukterna av mitt goda uppförande:

— Säg Erik, tycker du om mig?

— Jo visst, svarade han retligt.

— Tycker du om mig litet mer än vanligt i kväll?

— Nej, hur så?

Han hade ingenting märkt!

Då började jag tvivla på Majas auktoritet.

Det var påföljande dag, som Erik glättigt sade till mig då vi reste oss från middagsbordet: — hör du, Cam, det där hushållsjobbet klarar du som ingenting! Vad skall vi då med den där Mathilda att springa mellan benen på oss? Jag tar och skriver till henne, att hon får löpa med städjan och ta en annan plats. Jag hade börjat duka av och fullbordade detta utan att svara ett ord. Erik kastade en litet frågande blick på mig.

— Jag skall be, att få kaffet medsamma, sade han och gick in till sig.

Jag kände hur det sköljde en het våg igenom mig och förmodar, att jag blev mörkröd som en tulpan. Utkommen i köket satte jag mig att stirra på kaffepannan, men jag rörde inte ett finger för att sätta på den. — Du skall få vänta på kaffet, tänkte jag. Och ju längre jag satt där och tjurade, dess ursinnigare blev jag. Huvudvärk hade jag förut, nu blev det hastigt värre. Jag hade skurat sängkammaren själv på trots, fast Erik sade: tag portvakten. Det värkte och sved i knäna och högra armen darrade ännu. Rätt vad det var började jag tjuta.

— Klara som ingenting! Han trodde förstås det var ett lekverk för mig, som var alldeles ovan att på egen hand sköta ett hushåll. Hur hade jag inte i själva verket knogat dessa fjorton dagar och ansträngt mina kropps- och själskrafter för att allt skulle vara Erik till behag. Och detta var tacken. »Jag skriver till Mathilda, att hon får löpa!» Han inte ens frågar vad jag har för tanke om den saken! Än mindre om jag orkar hålla ut. Det faller av sig själv, att det blir en passande sysselsättning för mig att använda min tid på att städa efter honom, sopa, diska och laga mat. För resten var det mitt avtal, och det är inte hans sak att bryta det, skulle jag tro. Men mitt ord betyder naturligtvis ingenting. En kvinnas

ord betraktas inte som hedersord. Buhu, nu ser jag hur mycket han frågar efter mig!

Efter en halvtimme reste jag huvudet från köksbordet, det susade, bultade och brann. Mot min vilja började jag lyssna inåt våningen efter Erik, hur kom det sig att han inte krävde kaffet? Skrev han kanske till Mathilda? Plötsligt hörde jag honom skyffla på galoscherna, så knäppte patentlåset, han hade gått!

Inför detta nya slag återvann jag fullkomligt min fattning, ty nu behövdes den. Jag ställde mig att diska, satte på kaffet och gjorde mitt bästa att se saken från Eriks ståndpunkt. Kanske detta förslag att vi skulle reda oss utan jungfru från hans sida inte var så obilligt till slut? Det var högst fördelaktigt för vår ekonomi, det löste för mig frågan om arbetsförtjänst. Var det endast själviskhet? Nej, ty det vore utan tvivel bekvämare för honom att ha en van och duglig jungfru. När han smickrande framställde saken för mig, som om jag kunde ersätta henne fullkomligt, då hade han kanske höjt sig till en självövertvinnelse som i hans ögon varit värd en bättre lön än den jag bestod. Som jag tjutit var det inte möjligt annat än att jag lyckats göra mig hörd. Han har blivit ond i sin ordning, och den fåfänga väntan på kaffet har inte stämt honom blidare. Så hade han gått. När jag kommit till denna punkt hade jag fullt återvunnit min jämvikt. Jag började finna, att Eriks

förslag var ganska rimligt i själva verket, även sett från min synpunkt. Så slapp jag ju skrapa ihop pianoelever och dunka sönder pianot. Om Erik är tillbaka inom fem minuter, tänkte jag, skall han finna mig lika klar som kaffet. Men han kom inte, kaffet kallnade, och min försonliga, medgörliga stämning var svår att hålla kvar. Alltjämt bultade och brann mina pulsar, rysningar jagade genom kroppen, jag blev allt olustigare, mitt huvud kändes som en kakelugn med en för tidigt igenskjuten brasa i. Jag blir bestämt sjuk, tänkte jag, nå, gärna för mig. Ännu vid 1/29-tiden var Erik inte hemma. Nu var jag ordentligt sjuk och genast mindre angelägen därom. Jag försökte resonera bort symtomen: det var nog bara trötthet och sinnesrörelse, och jag tänkte inte ge vika. Det var den tid på dagen, då jag brukade gå ned med mina spannar, i allmänhet tyckte jag det var otrevligt, men i dag gjorde jag det med verklig vällust och önskade bara att jag skulle möta den praktfulla värdinnan i sälskinnskappa och ägretter.

Men kan någon tänka ut en fånigare situation? Halvvägs hunnen upp igen, förlorade jag, outrett hur, balansen och måste sätta mig på trappan, omgiven av mina spannar. Så började S:t Eriks-gatan 50 B att gunga, trappan virvlade om med mig och endast genom att hålla hårt om ledstången kunde jag följa med i dansen. Där kom gående mot mig en skugga, och jag minns, att

jag undrade, hur den kunde balansera så ledigt uppför denna yra trappa. Men figuren stannade mitt framför mig och sade: — Vad i hela världen gör du här?

— Hjälp mig hem! sade jag.

Jag kom hem, Erik plockade kläderna av mig, hällde mig i säng och telefonerade till sin mamma, och mamman sade: — Giv henne vinbärsbrännvin!

Under natten lär jag, badande i svett, ha ropat på Mathilda, men så fort morgonen kom, och jag kände mig mera sval och klar, sade jag till Erik: — Skriv du gärna till Mathilda, och hör vad hon säger!

— Det har jag redan gjort, sade Erik, jag skall posta det, när jag går till banken.

Jag hade varit fullt beredd på att övertala honom att skriva, men detta svar gjorde mig stum. Jag vände mig mot väggen och svalde mina tårar.

— Hur är det, pyret, var det inte bra? frågade Erik i en munter ton, som stötte mig än mer.

Jag kunde ingenting svara, ögonen var full av tårar.

Erik var tyst en stund. Slutligen sade han: — Jag skrev att hon skulle komma i morgon. Men vad i hela världen tjuter du nu för?

Och så tågade han av för att äta frukost hos sin mamma och lovade skicka hit henne snart.

Problemet Mathilda var alltså löst av slumpen, utan min medverkan. Man tror att man har sitt

öde i sina händer, och rätt vad det är, så ligger man i stället mellan ödets.

Det skall icke beskrivas vad jag skändes över mig själv. Där hade jag med välbehag lyssnat till Märthas beröm över min duktighet och alltför gärna låtit intala mig, att jag med min klokhets och välde över Erik hade en uppgift att fylla i familjen. Men så, pang, mister jag inför en ringa förargelse min besinning, släpper i väg mitt humör och vinner min första seger över Eriks vilja på tårarnas och oresonlighetens väg!

Hemma hade vi en gammal symaskin, som ibland blev alldeles besatt, utan synbar anledning började bullra och halta, slet av trådar, bröt nålar, gick i baklås och spridde en utsäglig vantrevnad omkring sig. Pappa, som tillkallades för att se på den, sade: — den är som ett fruntimmer, och vad jag var ond för det! Nu erkänner jag mig ödmjukt i släkt med den gamla maskinen. Men detta får inte upprepas. Jag skall uppföra mig som folk hädanefter, köra mina lynnen med strama tyglar och lämna mina laster en sparsam marginal. I dag får jag väl lov att ligga, eftersom jag har feber, men i morgon stiger jag upp med ett nytt sinne och löper sedan tyst och jämnt som en anständig symaskin ägnar och anstår.

8.

17 april.

Mathildas entré.

Mathilda kom i torsdags med byrå och allt, jag bjöd henne på kaffe och visade köket, därpå satte hon åstad för att proviantera. Så snart hon gått slog jag mig ner vid salsbordet med ett papper framför mig och därbredvid tio tiör, vilka måste räcka till min utrustning för sommarhalvåret. Inom kort hade listan på vad jag behövde blivit så lång, att Gustav Vasa på tiorna tycktes mig skälva av harm, som om han blivit satt att göra två mans arbete. Nu gällde det alltså att stryka, och det första, som gick, var promenaddräkten. Det är tungt att behöva gå i snäv kjol, men vänta, om jag skulle sträcka mig till en ny kjol åtminstone? Jag hoppar i stället över en av blusarna. När jag så strukit hela vägen och knappt in på alla poster, kom jag till en summa av 122 kronor. — Omigen, tänkte jag frimodigt, så uppfylld av nit och god vilja, att jag inte med en suck antydde för mig själv möjligheten att få litet mera pengar av Erik. I detta ögonblick ringde det, och när jag öppnade,

stodo där Märtha och Gertrud, strålande och glada. De hade just hittat på att klä sig i likadana små höglandsmössor, som blivit moderna genom kriget, och kommo nu uppstörtande för att visa mig hur de klädde.

— Får vi låna en nackspegel! och så försvann de in i sängkammaren. Jag skyndade att stoppa in min stackars lista och tog ett par steg för att följa dem, men blev stående mitt på golvet. Den påpassliga avunden hade bitit i mitt dygdiga hjärta och hängde kvar hur jag försökte skaka den av mig.

— Cam, var blev du av? ropade Gertrud.

I detsamma kom Mathilda, och jag började plocka upp varorna ur hennes kasse.

— Fläsk, jaha, och så bruna bönor.

— Dom sa, det var Palmstiernas fläsk, upplyste Mathilda, och då köpte jag det. Det är gräsligt vad köttet har stigit och nu, vet frun, har de tagit armen av min trevliga slaktare, långt över armbågen.

Jag stirrade antagligen fånigt på henne, och då upplyste hon: ja se, det var blodförgiftning. Och vad bruna bönorna angick, så skall jag bara säga frun att det var riktig kö efter dem i butiken, de är utsmugglade från Holland, men jag knuffade fruarna, så jag fick, mens det var kvar.

— Även kring en brun böna, tänkte jag, kan alltså, om hon är tillräckligt sällsynt, samla sig människohjärtats åtrå. Det låg en lärdom i detta,

som uppmuntrade mig, jag kan inte säga varför. Jag tog hemligen en böna och lade på mitt toalettbord. Mathilda gjorde inga protester mot att koka kaffe åt flickorna, men jag läste i hennes ögon: så fort jag kommer, skall de dra ihop folk.

Flickorna stodo ännu och speglade sig, de hade nya promenaddräkter med otroligt korta och vida kjolar, men om Märtha var elegantare, så var Gertrud yngre och sötare själv.

— Kära flickor, sade jag litet så där fruvänligt, ingen har skrivit några kort till mig under påsken, sätt er nu ner och berätta allting utförligt.

De växlade en snabb blick, Märtha tog upp ur sin väska ett litet paket och räckte mig. — Du skulle ingenting ha, då du har sänkt dig till att ha sängkammare, sade hon, men egentligen behöver du den dess bättre. Paketet innehöll en liten nattmössa med skära band. — Sätt den på dig. Jag gjorde det, och de sade, att den klädde mig.

— Vad Erik skall bli till sig, sade Märtha och snodde på sig för att fånga min blick.

Men jag släppte inte taget. — Vem av er har haft roligast? frågade jag.

— Båda!

— Men var det inte tyst hos din mormor på landet? Då Märtha såg, att det var omöjligt att undkomma, gjorde hon en liten croquis av sin påsk, full av lustiga detaljer. Jag lyssnade och tänkte att just med denna övernaturligt naturliga

ton bjuder man 2,000 kronor för en okänd Rembrandt...

— Mormor var för resten så bedrövad, sade Märtha, över kusin Jeanne, ni vet, hon som gjort den stora skandalen. Tänk er, flickor, det var inte en i släkten som inte var övertygad, att hon avgudade sin man, men i övrigt ansåg vi henne som ett mönster av korrekthet. Tycker ni inte att hon kunde haft den hederskänslan, så länge stackars mormor levde, att hon fortsatt med att dra oss vid näsan, när hon gjort det med fullständig framgång i ett helt år?

— Hon kunde inte fortsatt att avguda sin man?

— Ja, det kan du säga, svarade Märtha, men Jeanne är den mest åtrådda kvinnan i Stockholm.

Detta tonfall av ringaktning hos en, från vilken jag var van att höra beröm, stack mig.

— Å, sade jag, då är det hon, som Carl brukar tala om i så hänfödda ordalag. Hon var väl inte händelsevis i Finse i påsk?

Detta var elakt sagt, men vad skall en stackare göra, som ständigt måste vara som en ängel mot sin man och likväl inte är mer än en människa? Jag såg på flickorna, att de ögonblickligen insågo, att jag visste alltsammans. Om jag ett ögonblick tvivlat, att svärmors jungfru var väl underrättad, då hon överrumplade mig med att berätta om fröknarnas verkliga resplaner, så gjorde jag det inte mer. Gertrud föll fullkomligt ur situationen, men Mär-

tha med sin aristokratiska uppfostran, som lärt henne självbehärskning, rörde inte en min.

— I Finse? sade hon, nej då. Vi var där tillsammans en gång, det är nu flera år sen.

Jag vet att jag inte rörde en muskel i mitt ansikte, men ett småleende måtte ha flugit dit och satt sig på mina läppar ändå, ty Märtha reste sig.

— Måste du gå? sade jag. Gertrud kan väl åtminstone stanna, och det gjorde hon.

— Gertrud! ropade Märtha från tamburen, hjälp mig med kragen! Men Märtha hade ingen krage.

— Vad var det med Märtha? frågade jag, då Gertrud kom tillbaka.

— Hon var förbannad!

— Varför då? frågade jag.

— Cam! Hon påstår — — Hur har du fått veta det?

— Det gör detsamma, sade jag, men är nu sådana äventyr värda allt besvär? Att ljuga, det är verkligen att förtjäna sina nöjen i sitt anletes svett.

— Det var för Märthas skull, sade Gertrud. Hon hade satt sig i sinnet att ha Carl med sig — du förstår, han älskar henne, och hon tycker det är så synd — och då tyckte jag, att det var så gott att fara till Are, där jag hade bekanta. Jag hade alltid tänkt att tala om det för mamma, men jag fick inte för Märtha. Det värsta av allt är att det finns tre gossar, som var för sig tror att

jag for för hans skull. Säg, Cam, du behöver väl inte skvallra för Erik? Om saken kommer fram på det sättet till mamma, ser det ju värre ut, än det är. Märtha anser att Carls kärlek till henne är ett skydd för honom, tror du inte det?

— Inte ett skydd mot att göra växlar i alla fall.

— Ja, växlar. Du får helt enkelt ingenting säga, för så blir det bråk, och så flyttar Märtha, och hon betalar 150 i månaden. Mamma skulle bli riktigt ställd.

— Det är en synpunkt, som jag förstår, svarade jag. Men du själv då, Gertrud? Hur har du det med de där tre, som tror att du for till Åre för deras skull.

— Ja, om jag visste det själv, sade Gertrud. Det är ett gräsligt arbete att hålla dem isär.

Jag skrattade åt hennes olycka, och genom den vanliga mänskliga synvillan föreföll min egen situation genast mera fördelaktig.

— Det är bra skönt, sade jag, att ha kommit ifrån all spänning och allt bråk och ha bestämt vem man skall hålla sig till för sitt liv.

— Tänk om jag skulle gifta mig med någon av dem! sade Gertrud och rynkade pannan, så att jag finge lite ro.

— Du är händelsevis inte kär i någon, för det borde underlätta ditt val?

— Nej, jag tror inte det, men de är gräsligt söta. Jag tror inte, att jag kan älska, men det kan

också vara detsamma. Tyckte inte du, att det var svårt att bestämma dig för Erik?

— O, nej!

— Bad du inte om betänketid?

— Jo, men jag betänkte mig inte.

— Var du säker, att Erik var den rätte?

— Ja, bergsäker. Jag var ju förälskad.

— Jag märker, att det är bäst jag väntar och fortsätter med karltrasset tills vidare, sade Gertrud resignerad.

Jag föreslog blygt, att hon kanske borde läsa och ta examen.

— De finns ju alla på högskolan, svarade hon med en min, som om detta avgjorde saken. Men säg mig en sak, Cam, som jag ofta funderat på, hur känns det att vara utsägligt lycklig?

Jag rodnade. Outsägligt lycklig var så stora ord, tillämpade på mig.

— Det ligger ju i själva ordet, att man inte kan säga det, räddade jag mig. För resten förstår du väl, att ingen människa är alldeles utan bekymmer.

— När man blivit gift med den man älskar!

— Även det har sina sidor, men det kan du inte sätta dig in i.

— Man kanske kommer ur askan i elden, sade Gertrud och skrattade. Men Erik ser ju så lycklig ut.

— Tycker du? frågade jag ivrigt.

— Ja visst, svarade Gertrud något förvånad.

Strax därpå kom Erik, och när vi fingo se honom brusto vi båda i skratt, ty sannerligen, han såg allt annat än lycklig ut. Han kysste mig med en ursinnig min och nickade åt Gertrud.

— Har pigan kommit?

När den råskalade potatisen kom på bordet, började han brumma för att jag glömt att säga till att vi av nationalekonomiska skäl serverar den med skalen på.

— Mathilda säger, att det är ingen uträkning, försvarade jag mig, för då ids folk skala bara en och äter så mycket mer kött i stället.

Svensken som nationalekonom!

Maten var emellertid god, och Erik ljusnade så pass, att jag kunde fråga, varför han var ursinnig.

Jo, han hade fått en oduglig vaktmästare i banken, men hur kunde ansvars-kännande människor välja vaktmästare så där på en höft. På hundra sökande kanske det funnes en som dugde, och den gällde det att finna.

— Det är ju nästan lika viktigt som att välja sig en maka, sade Gertrud.

— Mycket viktigare! fnös Erik så argt att vi började skratta. Tror du inte att det finns flera nyanser av vaktmästare än av fruar?

— Men hur kommer det sig egentligen, frågade jag vid kaffet, att Märtha bor hos er i Stockholm, när hon har så många förnäma släktingar?

— Å, sade Gertrud litet stött, hon trivs hos oss,

hon tycker inte så mycket om livet inom societeten. Hon är ganska djup, hon tycker det är gräsligt att vara högadlig.

Erik började skratta.

— Jag tror hon kan bära det, sade han.

— Du har allt haft andra tankar om Märtha förr, ropade Gertrud.

— Ja, men det är femton år sen.

— Då var du 18 år, sade jag sakta.

9.

10 maj.

Bördan och oket.

I dag, när jag letade efter en räkning i min skrivportfölj, hittade jag händelsevis ett påbörjat brev, daterat den 1 maj. Jag tog tankspritt upp det, läste och undrade vem det var, som skrivit det. Stilen var visserligen min, men det var mig omöjligt att minnas, att jag tänkt dessa tankar, att jag orkat vara så förnumstig, att jag verkligen skrivit till en utomstående: jag är gränslöst nyfiken att få höra om ditt bröllop...

Ack...

Det tycktes mig som hade år gått sedan dess.

Det var en tid, då det värsta jag visste var att gå till tanddoktor. Nu vet jag något mera...

Vi hade efter tre års väntan äntligen fått ett hem, hade just kommit i ro. Då blev Erik träffad på sin sårbaraste punkt liksom av en ond och kunnig hand. Och genom honom jag.

Den dagen det skedde dröjde han mot vanan med att komma hem till middagen. Men jag var inte orolig, vi hade kvällen förut talat mycket om

möjligheten av att bygga ett litet eget hem i en ny villastad för tjänstemän, och jag tänkte: Erik är nog så ivrig, att han följer kamraten, som byggt, på hemvägen för att resonera om saken.

Till slut gick jag ut på balkongen, och där såg jag honom komma. Något hade hänt, det märktes genast, en olycka, men vilken?

Redan halvvägs i trappan mötte jag honom och frågade: — Vad är det? Han svarade icke. Ännu sedan han kommit in, tagit av rocken och satt sig på en stol, teg han.

Mathilda, som kom med maten, vände, lydande en blixtnabb ingivelse, innan han fick syn på henne och den. Vi var ensamma, dörrarna stängda.

— Erik, bad jag, säg det för mig! Du har en vän i mig, som håller med dig i alla väder och alltid håller av dig och tycker, att du gör rätt.

Han såg upp.

— Jag har inte stulit, ifall det är det du bereder dig på att hålla med om, sade han.

Ack, han kunde ha varit vänligare — — jag kände ett hugg i bröstet, men det var inte mig det gällde nu.

— Men jag är bestulen, tillade han.

Jag kände en stor lättnad.

— Gud ske lov att det inte är värre, sade jag.

— Gud ske lov, härmade han bittert, det är 17,000 kronor.

— Ja, men så mycket äger du ju inte!

— Nej, och det är det som är det värsta.

— Är det bankens?

Han nickade. En lång stund satt han alldeles orörlig med ansiktet dolt i händerna.

Jag försökte sätta mig in i vad som hänt. Sjuton tusen skulle tyckas många som en helt ringa summa, men den betydde för oss, som väl ingenting ägt, men ingen varit något skyldig, en skuld att släpa på under våra bästa år, en skugga över vår framtid, slit och bekymmer. Jag visste hur Erik hatade skulder, hur det varit hans ärelystnad att alltid reda sig, alltid göra rätt för sig, hur han hellre försakade intill det omöjliga, om det var nödvändigt, än litade till andra. Samhället har nog av parasiter att släpa på ändå, brukade han säga. Han ville inte gärna gå med på, att man kan oförskyllt komma i skuld. Lathundar och fähundar är de flesta, sade han envist. Plötsligt sade Erik utan att lyfta på huvudet: — Jag är suspenderad.

— Så nedrigt, sade jag och lät morsk, men detta ord fyllde mig med fasa.

— Det är inte nedrigt, sade Erik med skuggan av ett småleende. Jag gick in till frukostrummet och lät sedlarna ligga framme.

— Men, herre Gud, Erik, folk brukar väl inte stjåla heller, och det fanns väl andra som kunde se upp i banken!

— Jag hade ansvaret!

Jag förstod att det inte var värt att säga emot i den punkten.

— Men tjuven kan bli tagen, sade jag. Tror man att det är någon i banken?

— Man vet ingenting. Men om du låter mig vara i fred, Cam, så skall jag försöka att tänka igenom hela veckan och alla människor jag sett.

Jag svarade att han skulle få vara i fred, men först måste han ha middag. Inte för att det smakade förstås, men för att hjärnan behövde bränsle för att fungera. Knappt hade Mathilda med en diskretion utan like serverat soppan, förrän det ringde på telefon.

Erik och jag reste oss på en gång, fast beslutna att komma före den andra, men Mathilda var snabbare än vi.

— Herrskapet äter, hörde vi henne säga, var god och ring litet senare.

— Det var prostinnan, sade hon.

— Nu har Aftonbladets kvällsupplaga kommit, sade Erik med en min av avsky. Vill Mathilda köpa kvällstidningarna?

Hon dröjde. Erik blev otålig och ville gå själv mitt i middagen. Då kom hon.

— Jag var tvungen att skälla ut frun i magasinet, sade hon, och ögonen gnistrade.

— Jaså, det börjar redan, sade Erik med en suck. Det är bäst Mathilda skäller med de andra, det blir det enklaste.

— Det är inte så jag brukar bära mig åt, svarade Mathilda med värdighet.

Men Erik gick in i sängkammaren med tidingen och vred om nyckeln.

Där stodo vi med vår fläskpannkaka.

Jag tog en bit, försökte äta, och med ett högt rop brast jag i gråt.

Om det inte varit för telefonen, skulle jag nog ha försjunkit i tårarna. Men det ideliga ringandet tvang mig till självbehärskning. Mathilda var utmärkt som bandhund, men här gällde det att underhandla. Fick folk inte ge sig luft genom Stockholmstelefon, så kunde de hitta på att komma personligen. Jag sade till Mathilda: här tas ingen emot som inte kommer från banken eller polisen.

— Här kommer ingen annan in heller, svarade hon. Men vill inte frun säga mig vad det är fråga om?

Jag gjorde det, och hon skred till att trösta mig. Hon berättade historier om tjuvar som blivit tagna, ja, ångrat sig, och det stulna hade kommit åter.

— Ingen har känt så många rackare som jag, sade hon, dom är de talrikaste i min hemtrakt.

Jag var så villig att låta trösta mig, så jag nästan lät vagga mig till ro. Plötsligt stod Erik i dörren med ett nytt uttryck av energi i ansiktet.

— Det börjar klarna för mitt minne nu, sade han, jag erinrar mig en figur som jag sett i banken ett par dagar å rad, och det är något, som säger mig, att det är han, som är den skyldige. Ge mig middag, så går jag till polisen.

Sedan dess har fyra dagar gått med förhör, intervjuer, spaningar, allehanda uppståndelse.

Eriks »figur», kring vilken misstankarna samla sig, emedan signalementet stämmer med en internationell inbrottstjuvs, är totalt försvunnen. Man vet inte om han på något mystiskt sätt klarat sig över gränsen eller ej. På sätt och vis är det ju gyllene tider nu för slödder och pack. Det flyter ovanpå, det är för talrikt och fräckt för att rättvisan skulle komma till rätta med det.

Vi har börjat komma in i ett slags relativt lugn nu. Stockholmarnas intresse gäller icke längre Erik och hans stulna pengar. Detektiverna har varje dag lika litet att komma med.

Utän att bankens styrelse ännu sagt sitt ord, betraktar man Erik självfallet som ersättningsskyldig. Hans mamma och syskon opponerar sig där emot, men det gör inte jag. De kunde ha rätt, om det gällde någon annan än Erik, denna plikt-människa.

— Det blir värst för dig, Camilla, säger de.

— Om det vore så väl, tänker jag.

Sjutton tusen! Det är som att börja betala av en villa utan att få bo i den. Vi har redan lagt om vår stat efter ännu mycket anspråkslösare grunder än förut. Då vi kom till Mathilda, föreslog jag att avskeda henne.

— Hur lång tid kom ni överens om? — Ett halvår till att börja med. — Då får hon stanna så länge.

Efter det samtalet gick jag genast och satte in en annons om pianoelever, men jag nämnde det inte för Erik.

När första skräcken gått över, har jag återfått mitt mod. Som jag säger till Erik: vi kunna ju arbeta, vi kunna om vi får vara friska, betala av intill sista öret. Jag känner mig livaktig och full av vilja. Jag hade förut, det inser jag nu, omärkligt kommit in i vanan att räkna noga med vad jag gav Erik och jämföra därmed vad jag fick igen. Nu ger jag denna dumma bokföring på båten. Åter känner jag för honom den gamla gränslösa ömheten, lusten att tjäna. Jag begär ingen lön, men skulle genom denna olycka dock uppstå den samhörighet, jag längtat efter, och jag för honom bli outhärlig, då skulle den icke ha kommit förgäves.

När man fått sig en börda pålagd, måste man snickra sig ett ok att bära den i för att inte svikta under den!

10.

24 maj.

Försakelsebössan.

En dag före helgen gick jag i distraktion och funderade över, vilken kappsäck jag borde packa våra grejor i för den länge beramade pingstfärden till Mariefred. Då slog det mig plötsligt att, be-
vare mig ett sådant nöt, det blev naturligtvis ingen pingstfärd av. Nu var jag framme vid första praktiska tillämpningen av mina föresatser. Hade jag tagit ut i förskott mitt och andras gillande av vår oböjliga beslutsamhet, så var det nu ingenting annat än arbeta av det. Jag gick direkt in på närmaste postkontor och skrev återbud till rummet på ett brevkort och lade det i brevlådan med alla mina förhoppningar på en lantlig och fridfull pingst med Erik allena.

Vid middagstiden, då vi länge setat tysta, vilket jag avskyr, sade jag till Erik: — Jag har lagt tio kronor i vår försakelsebössa. Mariefredsresan hade förstås kostat mer, men — —

— Skall jag behöva höra av för var gång vi går miste om något för mitt slarvs skull, utbrast

Erik pinad och sköt rispuddingen ifrån sig. Framtiden ter sig, fan ta mig, som ett helvete. För resten så behöver du inte göra saker bakom min rygg. Sahlgren kom till mig i dag och visade en annons om pianolektioner och frågade om det var du och tyckte, att jag inte skulle låta dig arbeta ut dig. Vem satan har bett dig om det. Ja, gråt nu också, så blir det ändå trevligare. Varför skulle du envisas att gifta dig med en karl, som har en sådan otur? Tänk på hur det gick med mitt avdelningskontor! På det viset blir det förstås genom hela livet. Kanske banken sätter mig i konkurs, vad vet jag. Så tar de vårt hem, vad tänker du då göra? Det är bäst du reser tillbaka till Göteborg.

Jag hade verkligen fått tårarna i ögonen, men när han började tala så där bittert, då hörde jag upp att gråta, jag blev för rädd, den är så olik honom, denna orättvisa mot sig själv. Han som alltid varit styv som en stjärkrage, hurtig, trygg, säker på sin duglighet, sin framtid.

— Prata inga dumheter är du snäll, sade jag häftigt. Detta har ju kommit för att du riktigt skall visa vad du duger till. Du är naturligtvis lika duktig som du alltid varit, fast du råkat ut för en olyckshändelse.

— Vad vet egentligen du om hur duktig jag har varit?

— Nej, men Erik!

Han tittade flyktigt på mig över axeln.

— Stygg och led mot dig är jag också, sade han, men jag skall säga dig, att jag tål mig 'nte själv.

— Om du vore litet hyggligare mot mig, kunde jag inte låta bli att säga, om du ville tala litet med mig när du är ledsen, och låta mig trösta dig, så skulle jag inte bry mig en enda smul om vår fattigdom.

— Var inte så dygdig, sade han otåligt, du gör mig galen. Medge i stället, att du tycker det är ganska trist att sitta med en suspenderad man i stan hela pingsten.

— Visst inte, svarade jag ivrigt. Jag fullkomligt njuter vid tanken på den tia vi sparar. Jag ämnar koncentrera alla mina lustkänslor kring en sjuklig girighet, Erik. På det sättet blir min tillvaro full av njutningar.

Han kastade sig på soffan.

— Kan det ersätta allt vad du glatt dig åt?

— Jag köper mig ett par stora knippor björklöv och leker pingst under dem. Och för resten gläder jag mig åt, att jag har fått glatt mig, slutade jag, i ödesdiger iver att göra mitt allra bästa.

Erik rusade upp från soffan.

— Spara på heroismen, det råder jag dig, sade han hånfullt. Jag går ut, och det blir nog sent.

Och det blev sent. Så sent, att när han kom, hade jag slutat att gråta.

Följande dag var pingstafton. Jag vaknade olustig och slö, och jag tyckte, att när jag ville

axla mitt ok, för att bära dagens bekymmer, så var det i stycken, och jag visste inte, hur jag skulle bära mig åt för att lyfta bördan. Borta var all glädjen vid att göra mitt bästa, all lust och iver att göra vad jag kunde för Erik. Jag hade ju hoppats, att detta gemensamma bekymmer skulle föra oss närmare varandra. Men om jag tagit saken på fel sätt eller hur det var, det tycktes som om det hoppet slagit fel.

Jag hade fått ett par svar på min annons och skulle nu i min ordning svara på dem, men jag iddes inte. Och intet björklöv blev köpt.

Vi voro bjudna till svärmor på kvällen, och när jag var färdig, gick jag in till Erik: — Går du med mig? Erik kastade en forskande blick på mig.

— Det syns att du har lipat, sade han.

— Om svärmor bara ville låta bli att tala om saken, bad jag i mitt hjärta på ditvägen. Men det var förgäves.

— Och ni har inte hittat honom? började hon genast. Tänk att ett av mina barn skulle råka så ut. Men polisen duger heller ingenting till. Erik gick genast in i sitt gamla rum, och stängde dörren.

— Du försöker väl att muntra upp den stackars gossen, Camilla, sade hon till mig. Och du tänker väl på att han är alldeles oskyldig, så att du inte förebrår honom något. Aproppå, så skrev Ruth i dag, hon är ute på Marbyholm och sköter gamla friherrinnan Hårdh, visste du det? och frå-

gade om du kunde ha någon nytta av att låna tre hundra kronor? För då skulle hon genast skicka dig.

I detsamma kom Gertrud in och tog mig i famn och beklagade mig. — Kan jag göra något för dig? frågade hon. — Ja, sade jag, om du ville skaffa mig pianoelever. Och det lovade hon, men det har hon sedan glömt.

Det är för resten inte så underligt. Hon har så mycket viktiga saker att sköta för egen räkning. Hon drog mig in i sitt rum och anförtrodde mig, att nu, när terminen nalkades sitt slut, vill de tre på högskolan ha besked, om vad hon egentligen menar. Ingen svävande neutralitet längre, det gäller att välja. Nu är i själva verket alltihop så tilltrasslat som det skall bli, så länge har hon ljugit och skyltt ifrån sig och skjutit upp.

— Ibland så tror jag, det bästa vore att resa ifrån dem alla tre, sade hon. Men så tycker jag att det vore också dumt, och det säger Märtha också.

— Vet de om varandra? frågar jag.

— Ja visst.

— Nå, vad tycker de om det då?

— Å, karlar har väl ingen stolthet. De sväljer vad som helst. Bara man vinkar med sitt lillfinger får man dem till allting.

— Å, så du säger!

— Jo. Hemligheten är bara den, att man skall låta dem känna att man kan både ha och mista dem. De är väldigt enkla i själva verket.

Och hon satte näsan i vädret.

Jag frågade vad hon tänkte ge dem för besked.

Hon svarade, att det var just det hon tänkt fråga mig om. Och hon berättade, att Märtha bearbetade henne mycket för att få henne att ta den ene.

— Är där då särskilt en, som du tycker mer om?

— Nej, men där är en, som är professor.

Jag frågade var Carl och Märtha voro på pingstdagskvällen, och Gertrud svarade litet generat att Carl skulle säkert komma hem. Det gjorde han också. Jag tror att han druckit något sprit, ty han pratade så, att man fick riktigt se, vad som fanns inom honom. Och det var inte litet. Vem kunde drömma om att han hade så mycket åsikter. Erik kom in, och vi satt alla tämligen tysta och lärde oss hur land och rike skulle styras, och hur tarvligt det var att vi höll fred. Men så mycket visste han ur bästa källor, att den inte skulle vara länge. Hans mamma började genast att ta vid sig, och ju räddare vi fruntimmer blevo, ju modigare han. Han njöt av att berätta fasansfulla historier från kriget, och då vi beskärmade oss, ryckte han på axlarna och sade: — Ja, vad skall man göra åt det, krig är krig, den starkaste gör vad han vill, och han har rätt. Eller: egoism är det enda sunda, inte skall man hjälpa andra, låt dem gå under, som inte reder sig. Var och en klarar sig själv.

— Utom du, sade Erik, med sin torraste ton.

— Du har väl flera skulder än jag, svarade Carl stucken.

— Mina skulder skall jag svara för själv.

Carl hade också en hälsning till Erik från Märtha. Hon föreslog honom att börja spekulera och gav honom råd angående Grängesberg och Gasackumulator och litet av varje.

— Hälsa du Märtha, sade Erik, två saker. För det första, att allt det där vet jag mer om än hon. För det andra, att jag är en av de arbetande människorna, dem som skaffar värdena att spekulera med, och det tänker jag förbli. Är du färdig, Cam, så går vi hem.

Jag var bara alltför glad att få gå. Carls historier, hans hot om krig hade skrämt mig dödligt. Det var som om en dimma lyft sig framför mig och i stället för blott den lilla cirkel där jag rört mig själv, såg jag nu oöverskådliga vidder. Det var som rullade mot mig rykande moln av blod. Jag hackade tänder och kröp ofrivilligt in mot Erik, men: — sjåpa dig inte, sade han. Här är ju ingen fara och vore det, så hjälpte det inte att hålla mig i rockskörtet!

11.

1 juni.

Camilla slänger litteraturen i väggen.

Jag längtade efter våren, som dröjde, längtade ständigt ur nuet fram mot något nytt och bättre.

Våren kom, ljus och mild, med vita och bruna knoppar på träden och gröna marker. Och nu längtar jag lika mycket till hösten, då det för varje dag blir mörkare, liksom det nu blir mörkare i ens hjärta, då bladen falla, som ens förhoppningar falla, och då molnen lägga sig mellan oss och den himmel, som ändå är tyst som en kyrkogård.

I det längsta försökte jag att bevara den vardagliga rytmen i vår lilla värld, som om intet osedvanligt hände. Jag försökte ägna samma omsorg åt mitt liv som i djupaste fred. Någonstans på botten av hjärnan fanns medvetandet om allt det som skedde i världen. Där skedde, samtidigt med att jag småpysslade med mitt, världshändelserna ljudlöst på nytt. Jag undvek att besöka denna mörka scen, endast drömmen förde mig dit om natten. Men den dammlucka jag höll stängd emot

trycket, var mitt glada mod, och när det sviktade rullade vågorna in. Nu stiger det upp, som fanns på hjärnans botten, och erövrar mina tankar. Vad jag genomgår om nätterna av onödigt lidande till ingens hjälp eller gagn kan jag inte säga. Om jag bara hade en människa att tala med! Men Erik vill jag inte plåga, han har nog av sina egna bekymmer, och dessutom blir jag ju bara snoppad. Han blir allt bistrare och mer sammanbiten, för var dag, dessutom ser jag honom mycket litet hemma, han har återtagit banken och arbetar på eftermiddagarna hos en god vän, som har advokatbyrå.

Något annat sällskap har jag just inte. Till min egen olycka är jag inte stockholmare, tillhör inte det stora gemensamma hushållet. Dum och fånig, står jag utanför, när det andra samlar sig kring Fia Janson, grosshandlare Olsson, Naima Wifstrand eller någon annan av dagens stora namn. För mig blir blott hemskare vid kontrasten det vilda, måttlösa raseriet, det bloddränkta hatet, den förfärliga upplösningen i världen, ett tillstånd på vilket man icke ser något annat slut, vem som segrar, än allas vårt gemensamma fördärv och icke bara vårt, men deras, som skall komma efter oss.

Tanken att jag skall få små barn fyller mig inte blott med aningsfull glädje som förr, utan även med ångest. Om det bara skall finnas förtryckare och förtryckta i världen, så vet jag inte vad jag

ville önska dem att bli. Själv, när jag tänkt mig en son, har jag drömt honom som en hjälte, som tar sig an de svaga och små. Ofta undrar jag vad mödrarna där ute tänka, när de ta emot sina barn — —

Jag har hört sägas att i Tyskland, där man inte bereder sig på annat än polygami, funderar de lärda på hur den skall kunna legaliseras, efter som det måste vara ordning i allt. När jag berättade det för Erik, skrattade han ut mig, men jag kan inte se att det vore värre än legaliserat mord.

Endast det att tanken kan komma upp är be-tecknande för vilka vägar vi gå, vad vårt mål synes vara. Om vi få krig eller undgå det i Sverige, i en ny tid ha vi ändå inträtt. Vi växte upp i det 20:de århundradet, vi skola bli gamla i det 10:de.

Våra framtidsdrömmar äro hemlösa.

I söndags då jag kände mig mycket ångestfull och vandrade rastlöst omkring i rummen, sade Erik: — kan du inte ta och läsa något? Så glömm-er du att fundera. — Det är ju ett gammalt knep att söka sig in i en diktad värld, när den verkliga blir för olidlig. Jag erinrade mig nu, att Gertrud lämnat ett par böcker här, som hon rekommenderade såsom mycket sorgliga och bra. Jag har visserligen intet obetingat förtroende till hennes omdöme, sedan jag hört henne säga, att Marlitt var hennes ideal, till dess hon gjorde bekantskap med Hungerford. Men hon hade garanterat att

man fick gråta, och en oskyldig gråtskvätt skall man inte förakta, när den står att få i dessa tider, det lättar hjärtat. Jag tog alltså den första boken. Men när jag hunnit till mitten av den, slängde jag den i väggen, fast den var lånad. Så retade den mig.

Erik kom in vid smällen, och han började skratta när han såg mig sitta med ursinnig min i soffhörnet, medan boken låg framstupa på golvet, spräckt i ryggen.

— Varför gör du så? Du som är så beskedlig.

— För att hämnas på hjälten. Tänk dig, han vågar förklara att han inte kan arbeta på en hel dag, när han på morgonen mött en kvinna, som för sju år sen tog en annan och för resten var ett stycke. Han måste sätta sig på en bar och beklaga sig själv. Han behöver sinneslugn för att arbeta, påstår han.

— Stackars fan, sade Erik, hur reder han sig nu då? När här inte finns en människa i Europa som har sinneslugn.

— Ja, sade jag, antingen får han för alltid uppge tanken på att arbeta eller också pruta av på sina pretentioner.

Erik tog upp boken.

— Jag skall laga den, sade han, tills Gertrud kommer i kväll. Men akta den andra, är du hygglig.

Ja, det gjorde jag, men inte för att jag ansåg den en bit bättre. För att utröna om felet var

mitt eller författarens, tog jag fram en bok från min egen hylla, en som jag för ett år sedan läste med nöje, ja, rörelse. Men även den var mig nu löjlig och allra löjligast där den menade att vara som mest tragisk. Den överdrev, tyckte jag, och gjorde väsen av ingenting.

På kvällen, när vi satt tillsammans i vardagsrummet, Gertrud, Erik och jag, frågade hon mig vad jag tyckte om hennes böcker.

Jag sade:

— Såna böcker kan man ju inte läsa mer.

— Varför det då?

— Därför att det ligger en hel avgrund mellan oss och den tid, som de skrevs i. Jag tycker vi lever i en annan atmosfär och sysslar med andra saker och mäter liksom med andra mått. Därför måste vi ha nya slags böcker eller också mycket gamla.

— Är det bara litteraturen du mäter med andra mått? frågade Gertrud. På dina personliga öden har du väl ändå den gamla?

— Nej, framför allt inte på dem.

— Jaså, du påstår det? Låt oss ta ett exempel! Om Erik skulle sluta upp att tycka om dig, skulle du tycka att det var en ringa ting?

— Ja, det skulle jag.

Erik kastade en förvånad blick på mig, men teg.

Gertrud började skratta.

— Aldrig visste jag att du var så envis. Du säger vad som helst hellre än medger att du har

fel. Om det så är världskrig i hundra år, så förändras inte ens hjärta.

— Det behövs mycket mindre för det, kära Gertrud.

Erik hade rest sig och tagit ner från hyllan ett band av Fältskärens berättelser.

— Vill inte Cam läsa ett kapitel? sade han. Vi tar den delen, där de ha det som allra djäkligast under Karl XII. Sånt förstår man.

Jag lydde genast, och det dröjde inte länge, förrän vi alla tre voro fullkomligt fångna i den gamla välkända berättelsen. Jag tyckte att jag aldrig förr förstått den riktigt eller kunnat sätta mig in i vad det ville säga att leva, göra sin dagliga gärning och inte veta vad nästa dag eller nästa månad skall föra med sig för en själv och ens land.

När kapitlet var slut, frågade jag om de ville höra mer.

— Nej, för Guds skull, sade Gertrud med ögonen fulla av tårar. Jag står inte ut att höra mer.

— Vad du är känslig! sade Erik.

— Jag kan undra, frågade jag, om du grät över Antwerpens fall t. ex.?

— Ant...werpens fall? upprepade Gertrud, den boken har jag aldrig läst.

12.

10 juni.

Det betalar sig att vara hederlig.

När jag tänker rätt på saken, så har av alla dem, som satts i rörelse genom vår förlust, Mathilda givit oss det bästa handtaget.

— Hör nu frun, sade hon en dag, det går åt mycket mindre kött nu än första tiden jag var här, hur kan det vetta?

Och då jag inte fann något svar, gav hon det själv: det är för att herrskapet inte nämns äta, jag har väl sett så litet som kassörn tar. Men han måste ju äta, om han skall få krafter till sitt arbete.

— Tror inte Mathilda, att jag har sagt honom det?

— Jo, men inte hjälper det att tala. Jag har ett annat förslag. Här går vi två stora fruntimmer och har inte annat att göra än hushållet, för den där lilla gossen, som spelar tre timmar i veckan, den räknar jag inte. Hur jag har funderat, så kom jag att tänka på, att jag har ett särdeles bra korv-recept. Så att om frun tycker, kunde vi göra litet korv så där privat till försäljning. Frun behöver

mera arbete och herrn mera mat, och det skulle bli båda delarna. Fick herrn se allt sovlet och förstod, att vi höll oss gratis med kött, så skulle han nog börja äta igen, det är inte farligt.

Resonemanget var bindande, och efter någon fundering sade jag ja.

Strykinrättning och korvfabrik! Blank och nätt skall mänskligheten bli genom vår olycka.

Så startade Mathilda och jag oförtövat som korvfabrikörer, och under arbetet kom vi ju att diskutera mångahanda saker. Mathilda anförtrodde mig, att hon ville exportera korv till Tyskland.

— Varför skall bara herrskap förtjäna? Kan inte den fattige också få passa på tillfälle.

Hon trodde att det var olagligt, och hennes iver svalnade något, när jag upplyste henne om, att det var tillåtet, för då kunde hon inte tänka sig, att det skulle betala sig så bra.

— Om Mathilda kunde, ville hon då lura staten?

— Ja, det var klart. Staten lurar de fattiga med di där kommissionerna, som gör allting så dyrt.

— Vem har sagt det?

— Det säger alla.

— Vilka alla?

— Fru Pettersson och fru Jonson och alla i magasinet.

Jag försökte förklara för henne, att det var tvärtom, och hon trodde inte ett ord av vad jag sade.

— Ja, herrskap håller alltid ihop om all dålighet, sade hon.

Jag blev arg, och i hastigheten anförtrodde jag henne något, som egentligen skulle vara en djup hemlighet.

— Jag kan tala om för Mathilda, sade jag, att kassörn har fått ett anbud att vara med om och lura staten. Han skulle ha förtjänt allt vad vi förlorade på bankstölden och mer till. Men han ville inte.

— När var det?

— I går eftermiddag, ja, Mathilda öppnade själv för den där otrevlige karlen.

— Ja, men han såg kvick ut, sade Mathilda. Och tjugetusen är pengar.

— Hur vet Mathilda?

— Kära frun, jag hörde vart ord han sa — — Jag tänkte just, undras om frun skall få kassörn till det?

— Hur kan Mathilda tro att jag ett ögonblick ville?

— Var det farligt då?

— Ja, det var naturligtvis rätt farligt, eftersom det var olagligt. Men Mathilda får lov att förstå, att det var inte faran, som gjorde, att kassörn avstod. Han ville naturligtvis inte i dessa tider göra något, som regeringen förbjudit, eller som kunde skada landet. På detta svarade inte Mathilda. Efter en stunds betänkande frågade hon: — Varför kom han till kassörn?

— Därför att han läst i tidningarna, att kassörn förlorat så mycket pengar. Han tänkte: den stackaren gör vad som helst.

— Men det var fel, det, konstaterade Mathilda utan vare sig gillande eller klander i rösten. Fast i början tyckte jag förstås att kassörn lät intresserad.

— Ja, det var för att få veta mera.

— Bad han inte att få något skrivet?

— Jo, men det gick inte.

— Jaja, sade Mathilda, nu är det som det är, och därmed bytte vi om samtalsämne.

Och sådana saknas inte. Sedan Mathilda kom, har huset börjat existera för mig på ett helt annat sätt än förut. Jag vet nu, att fru Petterssons nerlagda ägg har möglat, att sylten jäst för fru Jonson, att fru Anderssons man kom full hem i går, och att portvaktens flicka tagit livet av sig — skulle hon inte ha stryk? I och med det att en del familjer flyttat ut på landet, börjar de äkta männens snedsprång, och intet sådant kan begås som Mathilda inte vet om och kommenterar. Och slutet på visan är: — Ja, dåliga karlar få bra fruar och tvärtom, men det är Gud som styr. Och därpå: — frun kan vara glad som har en snäll man.

— Då är det jag alltså som är dålig?

— Det har jag inte sagt. Men om något skall vara, nog har den det trevligare, som är den dåliga av de två.

Tre dagar efter det den fule mannen, som jag

döpte honom till, besökt Erik och blivit utkörd, och innan vi ännu hunnit lugna oss efter den stora händelsen, inträffade en ny. Erik kom hem med ett ansikte sådant jag inte skådat på en månad. Banktjuven var gripen! Och kan man tänka sig, med honom inte mindre än nio tusen kronor! Jag tror Erik var mest hänryckt över att det visade sig, att det verkligen var en internationell professionell bankplundrare, det liksom upprättade hans ära.

— Det är ju som om vi fått ett arv, sade jag.

— Ja, men tro inte att du kommer ifrån att spara för det. Vi har 8,000 ännu att betala av, Camilla.

På Mathilda gjorde saken det djupaste intrycket.

— Det har jag aldrig märkt förr att det betalar sig att vara hederlig, sade hon och var mycket stukad. Och så fort det gick sen. Gud brukar inte vara så färm annars.

Jag försökte passa på tillfället att mjuka upp hennes hjärta. Jag sade henne, hur dålig affär det var att göra något ohederligt för pengar. Det fanns ingenting, som i längden var någon glädje med annat än att vara hederlig. Trodde Mathilda att alla dessa som blivit rika på fosterlandets och de fattigas bekostnad, att de hade den minsta glädje av pengarna?

— Å, nog har di de alltid, sade Mathilda.

13.

17 juni.

Majas hemlighet.

När jag sitter här på Majas svala, klematisomspunna veranda, är det mig omöjligt att fatta, hur man kan uthärda i Stockholm, och ändå ville jag inte alls resa därifrån. Med avsky tänker jag på de heta gatstenarna, de kvalmiga torgen, där man ängsligt väljer bland dyra varor, tätt besatta med fingeravtryck och besådda med damm från gatan. Från den kulle, på vilken huset ligger, ser jag ner i trädgården. Där går en av jungfrurna och plockar krusbär till middagen, mangold och rädisor. Inom kort blir det jordgubbar. Lennart, Majas lilla gosse, har redan visat mig hur stora de äro, fast gröna.

Jag unnar Maja allt gott på jorden nu och alltid, men jag vet ändå inte, om jag kan undgå att kalla den känsla för avundsjuka, som rör sig i mitt hjärta. Detta trygga välstånd, detta förfinade hems behagliga vanor känner jag ju förut. Alltid har jag tagit det som en naturlig sak, att syster Maja skulle ha det så här bra, medan jag skulle slita

med fattigdomen och hoppas på framtiden. Men nu kan jag inte låta bli att göra jämförelser mellan hennes tillvaro och min. Där, på den bäst skyddade platsen på verandan står hennes bekväma länstol. På bordet bredvid står hennes sykorg med några silverblanka damastservetter, som hon lagar med osynliga stoppar. Men i sykorgen ligger i fickformat Marcus Aurelius. Med en känsla av att begå en indiskretion tar jag den lilla boken. Ty att läsa andras andaktsböcker är nästan som att läsa andras brev — — Jag slår upp på Guds försyn som min gamla barnjungfru brukade med bibeln. Hon förvånade sig alltid över hur bra och förunderligt det passade in, och det är inte utan att jag gör så med. Ty jag har inte väl slagit upp boken, förrän jag möter en förmaning att icke »längta efter tillflyktsorter på lantgårdar, vid sjöstranden eller bland bergen», när jag när som helst kan »söka mig en tillflykt inom mig själv».

»En tillflykt inom mig själv!» Men hur ser väl där ut? För att där finna ro borde jag först köra bort alla dem, som slagit sig ner där: önskingar, fruktan och nu sist avund, föresatser som drogo ut som glada krigare och vände tillbaka som invalider, impulser till kärlek eller vrede, som aldrig sågo dagen: ett oroligt sällskap, som alltid ligger i strid inbördes.

Nej, Marcus Aurelius passar säkert bättre för Maja än för mig. Hon kan ha tid att »vörda det

bästa inom sig själv» och det ena med det andra. Jag är fattig, jag, och måste tänka på världsliga ting. Jag måste framför allt spara på hushållskontot, så att jag inte blott hinner i kapp dyrtiden, som travar som en häst, men också får något försprång. För de slantarna får jag försumma både kropp och själ. Om jag, efter att ha gjort upp månadskontot, skulle lyssna ner mot de djupaste källsprången i mitt väsen, så skulle därur stiga som en viskning: »göm degskrapet från bakkbordet till pankakssmet någon annan dag».

Se, det är skillnaden.

Nyss satt Maja här, och medan hon stoppade sina servetter, talade hon vist till mig om mitt äktenskap. Jag lyssnade, sen sade jag henne rent ut, att jag inte längre trodde på hennes auktoritet. Hade hon inte sagt mig att lyckan vunnas genom trägen flit? Och hade jag inte gjort mitt allra bästa utan resultat? Vad tror du, sade jag, det betyder, om jag är aldrig så trägen med hans nya skjortor för att hinna dem till födelsedagen, om jag håller ordning, om jag läser alla artiklar i Berliner Tageblatt eller lär mig några nya musikstycken?

— Hur länge har du gjort ditt bästa?

— I fem månader.

— Det är för tidigt att döma än om resultatet, sade Maja. Men dessutom: det var en sak, som jag aldrig sade dig i det där brevet, och det var, att man kan göra sitt allra bästa och mycket väl miss-

lyckas ändå. Ingen kan följa kärlekens vägar. Du kanske inte är den rätta. Kanske hade han blivit mycket lyckligare med en annan, någon av de små bankfröknarna eller vilken som helst, som inte alls är så mycket värd som du, eller så snäll mot honom, men i alla fall den han skulle trivas med och behöva. Det är ingens fel av er i så fall. Om jag vore som du, skulle jag inte låta uppsluka mig av tanken på förhållandet till Erik. Håll av honom och skäm bort honom och allt vad du vill, men red dig ett litet änkesäte i ditt hjärta.

— Ja, det är lätt för dig att säga så, som — —

— Som vad? Men för att göra det dagliga förhållandet litet drägligare för dig — — säg mig en sak, har han aldrig blivit bevekt och låtit dig få som du vill tvärtemot hans egen önskan?

Jag svarade: — jo, en gång, då jag var så arg, att jag blev sjuk. Men då hade jag orätt.

— Men min lilla vän, sade Maja, då har du ju behandlat honom alldeles fel, du får byta om taktik och förlåt mig, som gett dig så dumma råd. Så gick hon och lät mig sitta där.

Jag hör nu tunga dundrande steg tvärs över golvet i hallen. Det är svåger Jacob, som kommer. Nu står han där i verandadörren, bred och ståtlig under det kungliga älg huvudet, som han själv fällt på egen mark. Han kisar skrattande på mig för att se, om jag förstår vad han syftar på, när han dundrar så hårt.

— Det var fasligt vad du klampar, säger jag.

— Å, svarar han, det var ingenting mot vad du gjorde, med dina grova skolflickskängor, när jag som fästman satt uppe hos Maja i hennes rum, och du skickades att bjuda till middag. Jag skall aldrig glömma hur du därmed förde oss till jorden igen och svalkade av oss. Du har alltid varit en bra och diskret flicka, Camilla. Nå, vad gör du annars? Längtar efter maken? Han kommer väl till midsommar, tänker jag. Du skall se du får svar från honom i dag med posten.

— Han vore väl dum, om han inte kom, svarar jag och jämför med en ny känsla av avund Jacobs väderbitna ansikte och härdade gestalt med Eriks, som, ehuru kraftiga nog, bära spår av skrivkarlens arbete och stadslivets spänning.

— Ja, inte sant, svarar Jacob. Tycker inte lilla frun att man kunde ha det bra och vara nöjd och frisk här?

Han säger detta med ett särskilt eftertryck, och det far för mig att han syftar på Maja.

— Var är hon? frågar han. Hon kommer i detsamma som efterskickad, och jag iakttar dem medan de håller en liten konferens. Deras tonfall är muntert, de se så vänligt på varandra, till slut kysser Jacob hennes hand och går in igen.

— Jag önskar Erik såge ut som Jacob, säger jag. Han är själva hälsan och glädjen.

— Ja, han har det bra, svarar Maja, och när jag inte är här mer, skall han ha det ändå bättre. Jag fryser till ända in i själen.

— Hur kan du tala så gudlöst?

— Cam, du vet ju ingenting. Du kan väl inte avdöma på en minut det jag grubblat på över ett år. Hon såg sig omkring som om hon vore rädd att höras. Om du jämförde oss noga skulle du begripa. Tycker du att denne kraftkarl med sin stora oförfalskade glädje vid livet och vad däruti är, att han passar till mig, som är sjuk och inte orkar rida eller vandra, inte representera, inte äta, inte skratta många gånger ens, och som endast orkat föda ett enda barn till världen? Jag har varit klen halva vårt äktenskap, och när jag nu fått klart för mig, att mitt njurlidande är kroniskt, så har jag beslutat att göra slag i saken, medan ännu Jacob är bara 42 år. Han kan få en ny kvinna och genomleva en kärleksvårs alla fröjder och vällust, och det unnar jag honom, han har varit så ridderlig och tålig med mig.

— Nå och du själv?

— Åja, jag får väl inte alltid så roligt. Men hur det blir, så blir det alltid bättre än att gå med den fasansfulla känslan att vara i vägen, och tänka att någon önskar en bort.

— Och Lennart?

— Lennart kunde gå i skolan hos mig, och om somrarna skulle han inte sakna mig här bland alla sina djur och statbarnen och sin pappa. Han är så kavat, att en styvmor skulle aldrig rå på honom. Och så lik sin far att — —

Hon kan nu inte tala för tårar.

Jag sitter stum. Det tycktes mig så vanvettigt alltsammans och fast jag, av samma blod som hon, gott kunde förstå hennes tankegång, är det lika vanvettigt för det. Mest för att det är Jacobs hustru, som talar på detta sätt, om hon blott varit gift med någon annan! Han hör nämligen till den nästan utdöda typen av män, som anser sig född till beskyddare av kvinnan, övertygad som han är, att hon inte skulle klara sig själv. Han vet, att hon är långt skröpligare och dummare än han, men därför skall en man också hålla upp dörrarna för henne och kyssa henne på hand och se till att hon har det bra.

Om nu Maja toge ett sådant steg, som det hon säger sig ha beslutat, skulle det omkullkasta hela hans föreställningsvärld. Kvinnan bleve den handlande, den som gjorde gärningen, han som toge emot av hennes hand, genom hennes offer, sin lycka — eller vad det kunde bli.

— Om jag har fattat Jacob rätt, säger jag, så är det hans stolthet att vara en gentleman. Och nu vill du beröva honom den? Jag kan inte förklara dig på annat sätt, än att du är sjuk och därför inte kan tänka och döma oförvillat.

Maja bara ser på mig med ett underligt leende.

— Kan du inte begripa, fortsätter jag och blir allt hetare, att om man gifter sig, så är det för att hålla ihop och ta konsekvenserna. Det är väl inte för att krångla sig ifrån det första något tar emot.

Skulle du själv lämna Jacob, om han bleve sjuk? Nej, du skulle anse det föraktligt. Men Jacob vill du fresta med ditt så kallade ädelmod! Han skall inte få bära sin lott som en hel karl! Han kan ju ändå aldrig vinna någon lycka som väger upp om han förlorar sin blanka ära som gentleman, det vet du mycket väl. Du måtte inte hålla av Jacob det allra minsta!

Maja småler.

— Kors i alla dar, säger hon. Om jag inte hölle av Jacob mer än mig själv, så sutte jag väl här i lugn och ro i skydd av hans blanka sköld, som du säger. Du kan väl begripa, att jag inte tänker ge Jacob ett tillfälle att välja. Någon tom gest ämnar jag inte göra, du borde känna mig bättre. En plötslig oro griper henne. Hör du Cam, detta är ett systerligt förtroende, och jag litar på, att du inte sviker det.

— Ja, lita du på mig, svarar jag, och vet hela tiden, att jag ljuger.

14.

25 juni.

Erik kom inte.

Jag fick nej, Erik kom inte. Jag har inte råd, skrev han, men det var ju inte sant, tvärtom hade det varit billigare för honom att resa hit än att fara ut till den där Bankön, som Sahlgren och Sohlberg ha ute i skärgården. Det går alltid till pengar, har han sagt mig själv. Däremot borde jag, Camilla, skrev han vidare, stanna så länge jag fick. Mathilda skötte honom förträffligt. Men det vore bra, om jag kunde skicka hem litet bär och grönsaker, hon är så ivrig att få börja med inläggningarna. Jag försökte låtsas inför Jacob och Maja, som om avslaget inte bekom mig mycket, men jag hade svårt att vänta med gråten, tills jag kom upp på mitt rum. Jag erinrade mig nu hur bråttom Erik hade att få mig i väg, hur mycket han talade om att det skulle göra mig gott, som haft så mycket ledsamt. Hur han föreställde mig, att han skulle bli så upptagen med rätttegången och allting, att jag ändå inte skulle se mycket till honom. Själv var han ovanligt kry och behövde alls ingen semester, o. s. v. Och då jag

inte gärna ville resa i alla fall, blev han riktigt ond på mig. Så reste jag då, ehuru jag anfäktades av samvetskval, till dess jag av hans brev fick höra, att han redde sig så bra utan mig — —

Hela tiden hade jag glatt mig åt, att han skulle komma efter. Men nu var det midsommar, och vad skulle jag hitta på?

När jag kom ner igen fick jag höra, att vi ändå skulle få en gäst, nämligen Jacobs bror, kaptenen.

— Sune är en stor flirt, sade Maja.

— Puh!

Kaptenen var en levnadsglad herre. Det talades om att resa till Karlsbrunn och dansa på midsommarafton.

— Vill min nådiga följa med?

Vem skall jag dansa med? tänkte jag, och så slog det mig plötsligt: det finns ju andra män än Erik — —

När jag kom hem från midsommarbalen i Karlsbrunns societetssalong befann jag mig i ett humör, som jag inte kan beskriva, jag vet inte, om jag var ledsen eller glad eller bägge delarna. Solen sken, fåglarna sjöngo i den svala morgonen, när vi körde upp på gården, Jacob, Sune och jag. Klockan var halv sex, men på verandan stod redan Maja.

— Har du suttit uppe och väntat på oss? ropade Jacob förebrående.

— Nej, jag har stigit upp för att ta emot er, det fick jag väl?

Maja följde Jacob upp i sängkammaren, men kom strax därpå in till mig.

— Herrarna ha gått till sjön för att ta sig ett bad, sade hon, vad tänker du göra? Har det inte varit muntert, du ser så sur ut?

— Jo, men jag är arg ändå.

— Varför det då?

— För att jag är så monogam.

— Ahå, sade Maja, och höjde på ögonbrynen. Det vet man väl inte förrän man varit frestad.

— Jo, jag har försökt, men jag kan inte bli frestad en gång, det är fullkomligt hopplöst.

— Kom, skall jag borsta ditt hår, sade Maja, du orkar ju inte hålla borsten. Menar du verkligen att du har försökt?

— Jo, sade jag, du vet hur Erik svarade, när ni var hyggliga och bjöd honom hit, att det hade han inte råd till, men jag skulle stanna där jag var, för han reste ut i skärgården med ett par kamrater. Mathilda hade fått ledigt (och fem kronor) för att resa hem.

— Jag ser sammanhanget, sade Maja. Det var därför du gjorde dig så fin.

— Lånade din klänning, menar du? Ja, men jag hade inget för det.

— Då har jag tagit mycket fel på Sune, sade Maja.

— Nej, för all del. Han gjorde allt vad man rimligen kunde begära. Han ägnade hela aftonen åt mig, begagnade sig av musiken och rytmen

och onesteppen och den ljusa natten i den stora parken. Han bar mig över daggen och värmde mina händer och förkortade tiden på alla sätt. Och jag bjöd verkligen till i min tur och försökte minnas hur man bar sig åt förr, titta och skämta likadant som fordom. Jag tog sats flera gånger och tänkte på att Erik han var ute och hejade med andra, men det var lögn att det gick. Det var omöjligt att få upp något verkligt intresse för Sune. Jag leddes vid, jag blev sömnig, så snart jag inte dansade. Redan klockan ett hade jag upptäckt, att jag var obotligt monogam.

— Men du reste inte hem ändå, sade Maja.

— Nej, du förstår, jag ville ju inte erkänna mig övervunnen. Dessutom tyckte visst Sune, att det var ganska roligt.

Maja tittade småleende på mig.

— Kryp nu ner och lägg dig, Camilla. Du får frukost på sängen klockan tio. Men var inte så otäckt skenhelig, när du vaknar.

När jag kom ner i sängen, kände jag sömnen krypa över mig, men jag höll ändå Maja kvar.

— Jag är visst inte skenhelig, protesterade jag.

— Jo, sade hon med handen på dörrlåset — sin vackra, vita, kloka, lätt medelålders hand — och yttermera om du ids förneka det. För i grund och botten är du naturligtvis gränslöst stolt över din dygd i natt och din trohet mot Erik. Men det bevisar ju endast, att det inte är Sune, som är den rätte! Först när du låtit ett tjog värma

dina händer kan du ha rättighet att yttra dig, om ens då...

Maja påstår, att hon sagt en massa saker till, men endast så långt minns jag, så det lär nog vara riktigt att jag somnat ifrån dem. Jag vaknade vid att kyrkklockorna ringde. Över den vita rullgardinen jagade skuggorna av den gamla lindens grenverk, sanden knastrade under vagnshjul, jag sprang upp — jo, där satt Maja kyrklädd med Sune vid sin sida.

— Nu tycker jag verkligen, att familjen är representerad tillräckligt, hörde jag Jacobs röst från trappan. Du vet, Maja, att ingen makt i världen kunde hålla mig vaken i kyrkan i dag.

— Adjö då, ropade Maja, och Sune tillade spydigt:

— Väck inte moster Camilla för all del, Lennart!

Nog var jag vaken, men jag hade inte minsta lust att stiga upp. För resten skulle jag ju få frukost på sängen klockan tio. I stället tog jag upp Majas sista ord om min skenhelighet och skärskådade dem. Det var verkligen sant att jag prövat min trohet, men inte var jag stolt och stursk över den. Maja hade orätt, då hon påstod, att utgången av mitt experiment blott bevisade att Sune inte var den rätte.

Den rätte är ett fånigt ord! Men inte var jag som en sur vedpinne den tiden innan jag blev så här helt upptagen och intagen av Erik. Då

hade en ung man som Sune snart fått mig med i den gamla lustiga leken, ögonblicket hade fångat mig, och genom våra händer hade lupit en gnista upp till mitt hjärta och tänt en liten fladdrande flamma däri. Men nu var allt lugnt och trist i mitt hjärta, inte ens lättaste dimma skylde pliktens väg. Om jag varit lycklig med Erik, kanske jag låtit locka mig av purt övermod att leka med allvarliga ting. Men inte nu. Jag kände mig infångad och bunden och kunde visst aldrig komma loss. Erik var den ende och skulle så förbli. Han kan visserligen, tänkte jag, kyla av mina känslor med tiden, men är det också för evigt förkylt. Att börja på nytt synes mig orimligt, otänkbart. Erik är min chans i livet, och så icke mer med det. Man kan modernisera äktenskapslagstiftningen. Men de band, varmed det gemensamma livet knyter en tillhopa, själ och kropp, de finnas alltid kvar. De kunna huggas av eller nötas eller tänjas ut till bristning, blott inte lösas upp. Och det skall alltid göra lika ont. De tu äro ett.

När det knackade på dörren, och jungfrun kom in med frukostbrickan låg jag och grät. Jag låtsades vakna och gned mig i ögonen.

— Vad jag har sovit! sade jag. Nu skall vi se vad jag får till frukost! Jag skyndade mig att lyfta på servetten, men det var ju för att se efter brev.

När jag kom ner klädd vid elvatiden stötte jag på Jacob, som såg mer än vanligt nyter ut.

— Nå, hade du roligt i går? frågade han.

— Joo, sade jag. Men riktigt roligt har jag inte utan Erik.

— Jag tyckte, att du försökte ändå, sade han skämtsamt menande.

— Ja, men det gick inte.

— Nej, jag känner till det där! För mig är det också så tomt utan Maja. Det är så tråkigt, att hon nästan aldrig skall orka följa med mig bort. Förr hade vi allra roligast, när vi kommit hem och jämförde med varandra vad vi sett och hört.

Det slog mig att tillfället var gynnsamt att tala med Jacob. Och jag gjorde det. Aldrig i mitt liv har jag känt mig så rädd, som när jag med skäl-vande stämman förrådde vad Maja i går sagt mig i djupaste förtroende. Det var som jag fruktat att blixten — eller Jacob — skulle slå ner mig.

Men vår Herre behöll sitt utvärtes lugn, så ock Jacob.

Han gjorde mig några snabba frågor, som jag besvarade.

— Jag skall säga dig, sade han till slut, att detta är vad jag anat. Hon är inte så ogenom-tränglig, som hon tror. Men jag har ju inte vetat vad jag skulle göra åt saken. Tala kunde jag inte, det skulle ju se ut som om jag ville skynda på henne. Men efter detta vet jag, vad jag skall göra.

— Vad då?

Han svarade inte.

15.

4 juli.

De avbrända tändstickorna.

Sedan jag talat med Jacob, hade jag inte mera någon frid på landet. Varje morgon vaknade jag med tanken: vad skall nu ske? Jag hade ingen ro, innan jag sett Majas ansikte och av hennes hälsning förstått, att ännu teg Jacob. Maja talade inte vidare med mig om saken, hon var fullt upptagen av att arbeta för kvinnornas fredssöndag. Hon, annars så klen, tycktes nu förfoga över outtömliga krafter och en energi, som övervann all klenro, fruktan, avoghet. Jag hjälpte henne med den nödiga brevskrivningen och om jag var riktigt flitig kunde jag i flera timmar glömma mina bekymmer och glömma att jag glömde.

— Sannerligen, säger Jacob, när man ser er, skulle man frestas tro, att ni tror att ni kan göra någon nytta. — Min tid är inte dyrbarare, svarar Maja, än att jag kan offra den även för den svagaste möjlighet därtill. Försöka och gå under, mer kan en bättre människa inte göra, säger K. J.

När allt var över, for jag hem. Jag var ännu uppfylld av vad jag varit med om och besluten att icke lägga småsaker vid mig mera, att se mitt eget livs händelser i stort — —

Men väl hemma gjorde jag en besynnerlig upptäckt.

När jag kom, var Erik i sitt arbete, men Mathilda tog emot. Jag tyckte genast att hon var litet mystisk, men intrycket försvann snart, när vi packade upp mina konservburkar. Jag har lagt in små krusbär, jordgubbar, hallon och blåbär samt några kycklingar. Maja, intet anande om mitt förråderi, har varit storartat generös — men kycklingarna voro Jacobs idé.

Men när Mathilda besett allt, sade hon: — Nu skulle jag visa frun något. Och så drog hon mig fram till gasmätaren.

— Samma dag jag reste var gaskarlen här, och då stod det på fem kronor, det vet jag särskilt, för jag var ändå glad att det inte var mer. När jag kom hem, frun, stod det på sju. Och herrn har ju varit på Saltsjön.

— Är det en läcka på röret? frågade jag häpen. Då tog Mathilda mig fram till gasköket. På dess botten lågo massor av avbrända tändstickor. — Jag har räknat silvret, förekom hon mig, och jag har gått igenom linnen. Här fattas ingenting.

— Hur hänger det ihop då?

— Att inte frun begriper det, svarade hon. Jag hade genast mina misstankar. Det är kassörn.

Han har aldrig varit borta, utan gått här och stövlut allena alla fem darna.

— Omöjligt, Mathilda! sade jag. Han skrev till mig, att jag skulle stanna där jag var, för han reste till skärgården. Varför skulle han göra så här!

— Ja, det blir väl fruns sak att grunda ut det, svarade Mathilda. Men omöjligt är det visst inte. För när jag kom ner i magasinet efter mjölken, så sa jag, att nu har väl en annan tagit vår mjölk, mens vi var borta. Nej då, sa dom, kassörn har hämtat den var dag.

— Sa han ingenting själv om det?

— Inte ett ord. Jag sa ändå: kassörn ser inte så solbränd ut till att ha varit vid Saltsjön. — Nej, det var så kallt därute, svarade han då.

Jag kände mig så underlig till mods. Det är alltid kusligt att upptäcka att ens man ljugit, haft hemligheter. Han kunde haft det vackraste motiv, nämligen att låta mig njuta utan samvetsqual av midsommartrevnaden på landet. Kanske hängde det på att biljetten till och från Vetterby kostar 18:50 men troligen var det något annat. Mathilda hade ju avlägsnats. Vad skulle det hela betyda? När jag tänkte efter: hur litet vänlig, hur inbunden, hur försumlig hade han inte varit de senaste veckorna mot mig! Hur korta och intetsägande hans två fattiga brev medan jag var borta! Frånvarande plockade jag in mina tillhörigheter i byrålådorna. Den nya fruktan, som

steg i mitt hjärta, gjorde mig utom mig. Jag tänkte på Majas tanklösa ord om en liten bankfröken. Tänk om? Men var det också inte så, utan Erik oskyldig, så var det redan så hemskt att jag kunde misstänka. Nu såg jag bäst hur annorlunda vårt liv blivit än jag föreställt mig.

Mathilda kom åter in. Hon hade på en skärbräda fem små biffar. — Det här kostar 2:25, sade hon. Är det inte förfärligt! Kassören är också bekymrad, skall jag säga frun. Jag har inte fått ge honom annat än sill och kabeljo och lever. Så jag tänkte vi skulle passa på i dag, när frun kom hem som en anledning och ge honom litet ordentligt.

Jag sade, att något finge väl också vi, som inte hade krig, finna oss i, men Mathilda tyckte tydligen att jag visade för litet husligt intresse, ty hon blev stött och gick ut. Så hörde jag henne mala länge med någon i köket, och om en stund kom hon in igen och gjorde sig ärende med att visa ett par vispar, som hon tiggat sig till, när hon var hos sin syster.

— Tänk, såna saker det händer i stockholms-
husen om somrarna, sade hon. Men när själva värden bär sig åt så inför alla hyresgästerna, hur skall det då bli någon fason? Den gamle, fule gubben!

I detta ögonblick önskade jag henne dit pepparn växer. Snart skulle Erik komma, och jag måste söka uppnå något slags fattning till dess.

— Mathilda skall inte vara så snar till att tro allt vad portvakten säger, avvärjde jag.

— Portvakten! Man ser väl något själv också! Frun har väl sett honom gå med ett yngre fruntimmer i vinter?

— Ja, värdinnan, ja! sade jag otåligt. Skall inte Mathilda duka?

— Det har jag gjort, frun. Men se, det var nog ett slags vice värdinna, det, må frun veta, för det var inte hans fru.

— Nå, än sen? sade jag.

— Jo, sen så har han gett henne en guldsmedsbutik.

— Det var inte dåligt, det.

— Kan tyckas. Isynnerhet som den, som var före, bara fick en cigarrbutik. Men fast hon fick guldsmedsbutiken, förde hon ett fasligt liv ändå. En dag när hon kom upp, var där en ny, och de två rök ihop. Gubben, han var så rädd som om hon varit hans riktiga fru, ja, mycke värre, för henne behöver han nog inte frukta för.

— Hans riktiga fru? frågade jag, av en naturlig instinkt, mest intresserad för den riktigas öde.

— Ja, hon sitter på Konradsberg. Det var hon som hade pengarna, sade Mathilda.

Denna historia tycktes mig en bekräftelse på vad jag fruktat. Sådana voro naturligtvis männen! Hastigt fann jag på ett ärende åt Mathilda, och hon hade inte hunnit utom dörren förrän jag kastade mig på min säng i tårar över

min maktlöshet, min eländighet, mitt beroende. Jag hetsade upp mig och talade osammanhängande till mig själv, jag beklagade mitt öde, jag tiggde och bad Erik att ha förbarmande med mig, att åtminstone ge mig åter mitt hjärta — — Plötsligt sprang jag upp. Jag skall gå till banken och ta ut mitt hjärta, som jag satt in där, viskade jag om och om igen, och visste nog, att det var nonsens men kunde inte befria mig från tanken ändå. Jag tog på mig och gick ut. Jag skall gå till banken och ta ut mitt hjärta, upprepade jag oupphörligt. Och jag skall säga: var god ge mig det i tior — —

När jag kom in i banklokalen, stannade jag därnere och såg mig omkring. Erik satt med ryggen åt dörren och såg mig inte.

— Jag undrar till vilken kassa jag skall gå? tänkte jag och betraktade noga med onda blickar alla de små bankfröknarna, mest henne, som satt mitt emot Erik — —

Till slut hörde jag en röst bredvid mig: — goddag, fru Falbe, det är för tidigt att hämta Erik än. Det var Sahlgren.

— Jag undrar om jag törs gå och hälsa på honom? svarade jag. Jo, det fick jag gärna, han ville själv gå med, så kunde ingenting hända mig.

Erik såg verkligen förvånad ut, men som kamraten stod bredvid, kunde han inte fråga mig om anledningen till mitt besök. Och tacksam däröver tog jag skyndsamt avsked och gick.

- Nere vid gången kom Erik efter mig.
— Var det något särskilt du ville?
— Nej, sade jag med ny misstanke, varför skulle
det vara det?

16.

14 juli.

Brännheta krus.

Det finns en, som icke låter gäcka sig, och det är smärtan. Om man går de allra sinnrikaste omvägar för att smita den ikring, skall man alltid finna den stå vakt vid ens port. Detta vet jag mycket väl, men det är därför inte sagt, att jag alltid har mod att så gott först som sist gå den enda vägen: den mitt igenom. Men den dag, då jag varit i banken för att ta ut mitt hjärta, gjorde själva pinan mig modig och hänsynslös. Jag brydde mig alls inte om att behärska mig och dölja mina känslor, när Erik kom hem. Han anade ingenting — trodde jag — så man kan tänka sig hans obehag och häpnad vid att finna en hustru förstörd av tårar, som hickade och snöt sig hela middagen och som på hans frågor, hur det var fatt, svarade det ödesdigra: »ingenting». Det var ju tydligt att han inte skulle nöja sig med detta svar, och jag var också beredd på att avge en förklaring.

— Nu får du lov att tala ut, sade han, då vi lagt oss.

— Det är inte min mening att gräla och bära mig åt, Erik, svarade jag avbedjande. Men det kom över mig så förkrossande i dag på förmiddagen att det är slut, att du inte längre bryr dig om mig.

— »Inte längre bryr mig om.» Jaså, vi har kommit dit nu? Det var redan.

— Jag säger inte, att det är ditt fel, att vi kommit dit, det är troligtvis mitt, men det är inte roligare för det, Erik. Det retar mig så jag kan dö att ha misslyckats med något, som jag försökt av alla mina krafter och all min håg.

Nu vill jag vara uppriktig och medge, att jag hoppats att Erik skulle säga: inte har du misslyckats. Så nyktert sett var det nog rätt åt mig, att jag fick sitta där utan napp med mitt lilla dumma bete på kroken. Men det hindrar inte att Eriks buttra tystnad just detta ögonblick gjorde mig galen, ja, vild av smärta.

Jag tycker, att jag alltid skall minnas ögonblicket: natten var ljus, och varje föremål och färg i rummet synligt, den pretentiösa rosafärgen på gardiner och matta påminde mig om mina dåraktiga drömmar. När jag såg mig omkring mötte jag från väggen, där mammas porträtt hängde, en blick, som var levande, tyckte jag, av medlidande, vari blandades ett blott förakt: kära barn, att du inte kommit längre, att du hålls och bråkar än! Jag vågade

en försiktig sidoblick på Erik, som låg på rygg och stirrade rakt fram med en led och sammanbiten min. Mer ville jag inte se, jag vände mig bort och kröp ihop som ett djur med händerna som en slaktmask för ansiktet. Så låg jag stilla, jag vet inte hur länge, och sökte beveka min själ till tålmod.

Under tiden måtte Erik ha överlagt med sig själv, hur han skulle behandla mig — och till slut funnit, att det var bäst att söka tala förnuft med mig, även med risk att misslyckas. Det var nog rätt och bra tänkt, synd bara att ett enda oförnuftigt ord skulle varit mycket bättre.

Jag hörde en suck och kände ett grepp i armen bakifrån.

— Du är konstig, du! sade han.

Jag vände mig om helt förekommande, ty det var dock en lättnad att han talade.

— Hur så?

— Om det varit jag som påstått att du misslyckats, då kunde du ju bära dig åt. Men jag har ju inte sagt ett ord.

— Du kunde sagt emot, svarade jag som den dåre jag är.

Svaret kom blixtnabbt och var det väntade:

— Jaså, var det för att jag skulle säga emot, som...? Vill du sätta mig till att arbeta för att ta ur dig villomeningar, som du ändå inte har?

— Anej, Erik, sade jag, det var nog allvar.

Du har varit så ovänlig, så likgiltig jämfört med förr, jag kunde ju inte annat tro än att du var led vid mig.

— Hör på! sade Erik. Jag har ju gift mig med dig. Kan du inte hålla fast vid det? Inte hade jag gjort det, om jag inte gillat dig.

— Ja, det var då det. Men om jag numera är borta eller hemma — —

— Vill du då nödvändigt pressa fram att jag har saknat dig? Ja, i Guds namn, det har jag. Det har varit ganska tomt efter dina omsorger, dina frågor, ditt lilla kaxande. Och det har varit tyst och torrt efter ditt prat, när du är glad, och dina tåreskvättar och — jag förstår vad du menar — stundom också efter dina kyssar. Men — detta sades i en helt allvarsam ton — med sådana uppträden som i dag skadar du din egen sak. En viktig förutsättning för att vårt samliv skall bli drägligt är, att du begriper att en man kan inte alltid vara som under förlovningstiden eller strax i början. Det är olidligt att ständigt gå omkring och känna, att ens fru tycker, att man inte motsvarar hennes fordringar på tillbedjan. Det irriterar en. Kan du inte bli förståndig, är det värst för dig själv, men även ganska otrevligt för mig, ifall du ett ögonblick ville försöka se saken från min ståndpunkt.

Ett ögonblick! det kunde han säga: Som om inte det vore vad som kvalde mig, att jag inte kunde göra honom så lycklig jag ville. Om han

vore nöjd, skulle jag vara skinande glad, om jag vore aldrig så olycklig själv.

— Du förstår mig inte, sade jag.

— Jag kunde nog säga detsamma.

— Då lönar det sig nog inte att vi talar mer om saken, svarade jag. Jag inser nu, att det är för mycket att begära av dig, att du skulle bekosta mig en liten smula vänlighet. Jag är inte dummare än att jag begriper, vad det beror på.

En iskyla, liknande vad jag föreställer mig döden, började sprida sig genom mina lemmar, det var som om mina ådror förtorkats, kroppen kändes blytung. Eriks ord tycktes mig komma långt borta ifrån. Han hade blivit häftig för det där om vänligheten.

— Vänlig! ropade han, är inte jag vänlig, det var väl fan! Nej, bekänn att du vill ha kärleksförklaringar, Cam, och du vill att jag skall gå i en evig oro för att inte kunna hålla uppe vår kärlek vid samma glöd som förr. Sahlgren säger att kvinnokönet är det praktiska och prosaiska av de två, men jag begriper inte var han fått det ifrån. Du, åtminstone, är så sentimental som en 25-öres-bok och full av romantiska föreställningar och pretentioner, som du fått i romaner.

— A!

— Jo, mitt uppe i kampen för tillvaron och i denna hårda tid, som ger så mycket att tänka på, vill du att vi uteslutande skall leva i varandra,

upptagna av vår lycka. Du får ursäkta mig, att jag tycker det är en smula cyniskt, Camilla.

Jag kunde sagt att det återigen var ett missförstånd, att jag bara ville att vi tillsammans skulle bära den hårda tiden och kämpa kampen för tillvaron. Men jag svarade endast:

— Ja, jag förstår.

— Det tror jag inte alls att du gör, pyret. Du begriper inte att man kan hålla av varandra utan att tänka på det jämt. Du brukar säga, att dina egna angelägenheter tyckas dig så obetydliga. Du skröt till och med en gång, att du skulle anse det som en ringa ting, om jag inte höll av dig mer. Du sade det i Gertruds närvaro till på köpet, så du är inte alltid så vänlig själv. Men i själva verket tycks du inte tänka på annat dag och natt än detta i själva verket mycket lättfattliga äktenskap. Du har alltså, trots allt, inte något sinne för proportionerna, lilla kvinns.

Erik var riktigt värtalig. Jag teg som en straffad skolflicka. Vad han sade intresserade mig inte så mycket. Det var för sant, för bra och klokt.

— Du är nog nervös, fortfor Erik, liksom lättad över att finna en vardaglig formel för det obehag vi bägge erforo. Det kan då inte komma av överansträngning. Snarare har du för litet att göra.

— Jag har ju inte något barn, sade jag sakta.

— Det får du nog, och då kan du sitta som fru mitt i huset med barn och pigor omkring

dig. Men med vår nuvarande ekonomiska ställning är det nog bäst att du skaffar dig en lönande, regelbunden sysselsättning, eller hur? Ja, det är ditt eget bästa jag tänker på.

— Ja, det vet jag, svarade jag med en ansträngning att rycka mig upp ur den hemska dvalan; jag vill också tala om för dig, att jag har försökt på flera platsbyråer fast utan så mycket resultat, och jag har bara fått en elev. Livförsäkringsagent kan man alltid bli, men jag visste inte, om du tyckte om det.

— Nej, fy fan.

— Ja, då blir det nog bäst, att vi låter Mathilda flytta; jag får säga henne hur det är. Kött är dyrare nu än musik, och hushållet skulle givet bli billigare.

Erik tycktes nöjd med denna företagsamhet. — Det var ju bra, sade han. Om vi skulle försöka att sova.

— Erik! sade jag plötsligt, varför sade du, att du varit vid Saltsjön?

— Jaså, det är där skon klämmer! Jag sa det förstås för att du inte skulle komma hemresandes.

— Vad gjorde du i stan?

— Jag hade extra arbete, det borde du väl kunna räkna ut. Men hur har du lusat ut att jag inte var på Bankön?

Jag berättade historien med de avbrända tändstickorna, den tycktes roa Erik. Ty han skrattade hjärtligt och sade, att han skulle berätta den för

Sohlberg och Sahlgren, som bevis på hur svartsjuk jag var.

— Skulle du bli svartsjuk, frågade jag, om du fick höra, att jag, vad skall jag kalla det? flirtat med en annan i Karlsbrunns park i midsommar?

— Du pratar.

— Det är sant. Det var med kaptenen, Jacobs bror, du vet.

— Du har väl inte gjort dig löjlig? frågade Erik barskt.

— Det kan jag inte yttra mig om, svarade jag och lyssnade själv hela tiden kritiskt till våra repliker, som om jag varit på teatern.

— Svartsjuk blir jag inte, sade Erik, men arg. Det är snyggt. Du vill nog påskina att du älskar mig. Men så fort du kommer på egen hand, bär du dig illa åt. Jag talar inte så stort, men jag gick här i alla fall och knogade och arbetade, medan du drev omkring och flamsade i parken. Jag tycker jag sir dig.

— Om du hade sett mig, så hade du nog känt dig ganska lugn. Det var bara ett misslyckat försök av mig att bry mig om någon annan.

— Prata inte så fånigt då, sade Erik med en liten klapp, bevare mig vad du är kall, tag min filt också.

Det var vänligt, men jag kände mig vid denna vänlighet som en törstande planta, som längtar efter regn från himmelen och blir vattnad genom kannan.

Under mina dvalrika fantasier denna natt återkom till mig minnet av det enda tillfälle i mitt liv, då jag överfallits av en förnimmelse liknande denna. Det var när min pappa var död och begravnen, och jag för att trösta mammas tröstlösa sorg påminde henne om vad hon fått vara för honom under ett långt liv.

Då såg hon på mig och var inte min vanliga mamma, utan en okänd kvinna:

— Jag har i n g e n t i n g varit för honom, jo, en stor, förkrossande missräkning. Jag har aldrig fått veta vad han väntat och vad han missräknat sig på, men under årens lopp har jag förstått att det måste varit något avgörande.

— Mamma, säg inte så! bad jag. Ögonblicket var alldeles naket, jag tyckte att jag inte kunde uthärda denna uppriktighet, som var ny i vårt hem. Hur kan du tro något sådant?

— Efter ett halvt år och sedan framåt älskade han mig icke mer. Vi visste det båda, men vi talade aldrig om det. Flera år gick jag och kände mig oavbrutet förolämpad, sen var jag likgiltig, men nu, förstår du, nu ser jag ju klart och tydligt att jag, som gick och var sur på honom för att han inte älskade mig, vilket jag ansåg mig ha rätt att fordra, det är ju jag som har förspillt hans liv!

Detta samtal, denna plötsliga uppenbarelse av något jag aldrig anat, upprörde mig fruktansvärt. Min mamma, som såg att jag bleknade och stel-

nade som en död, skyndade ångerfull att lägga mig till sängs och stoppade om mig med heta krus.

Men nu är också mamma död, jag har ingen som värmer ett krus för mig.

17.

16 juli.

Den makalöse professorn.

När jag vaknade följande morgon, kände jag mig helt underlig till mods. — Vad är det? frågade jag mig, något är förändrat, något hände i går. O, nej, nej! Jag ropade till ofrivilligt, som då man faller. Erik vände på sig: — vad är det, pyret, frågade han vänligt, drömde du? — Ja, jag är rädd, beskydda mig litet. Jag räckte ut min hand, och han tog den och höll den stadigt, litet anande, att han beskyddade mig för sig själv. När Erik gått, tog jag fram almanackan och satte ett litet pryddligt kors i den. Jag satt länge och såg därpå och undrade, om den dag skulle komma i mitt liv, då jag icke mera mindes vad detta kors betydde.

Mathilda störde mig i mina funderingar, och med ens erinrade jag mig att en sak dock återstod att besörja, att enligt mitt löfte till Erik säga upp Mathilda och inta hennes plats. Jag dröjde heller inte en enda minut utan sade genast till henne, att

vi inte hade råd att behålla henne längre än till 1 september.

— Nej, det har jag tyckt länge, svarade Mathilda mycket lugnt, jag har bara väntat på, att frun skulle begripa det själv.

— Men tror Mathilda sig om att lära upp mig till dess?

— Aja, sade hon, så pass att det duger åt kassörn.

— Gott, då börjar vi genast.

Mathilda, som är en utmärkt pedagog, sade till mig en dag: — det syns då att frun lagar mat med hela sin själ. Och det var sant. Det var som om en port slagit igen och skilt mig för alltid från mitt förra jags önsknings-, tankar-, förhoppningar-, ambitioner och även från dess sorger. Jag kände mig plötsligt berövad detta vanda sällskap och sökte ett nytt bland pannor och grytor. Nu är jag som ett litet djur endast intresserad för födan vi skola äta och hålan vi bo i. Jag tycker det är trevligt, när Erik är vänlig och glad och obehagligt, när han är tvärtom, men mitt innersta hjärta angår det inte, och jag förändrar inte efter hans humörer min uppfattning av livet såsom något ont eller i sig gott.

En småregnig förmiddag satt jag vid min söm och vaktade min inkokningsapparat, ty hallonen skulle steriliseras ännu 80 minuter. Jag bar min vanliga bruna vardagssorg, och om ingen annan förstår vad jag menar därmed, så nog förstår jag det

själv. Det finns en smärta, vit som eld, vilken man lika litet som kirurgens kniv kan uthärda länge. Det finns en, som är svart, och även den är det någon heder med. Men det finns en, som är brun, och den är ärelös. En halvtimme gick av de åttio minuterna, varunder mina tankar mest sysslade kring det faktum, att Erik anmärkt på att det gick åt för mycket kaffe i hushållet, och att jag för den skull nu inte vågade koka mig en panna full att uppliva förmiddagen med. Då ringde det på telefonen, och när jag lyfte luren, hörde jag en munter och belåten röst: — det är Gertrud, tjänare, Camilla.

— Varför är du i stan? frågade jag förvånad.

— För att visa er min nya fästman!

— Jag gratulerar!

— Gratulerar du utan att veta vem det är?

— Ja, för att jag förtröstar på, att det endast kan vara någon du håller av.

— Ja, det var klart. Ni måste gå ut och äta med oss, sade Gertrud.

Några timmar senare sutto vi på Hasselbacken.

Jag har alltså sett professorn, och jag har sett en lycklig man. Lycklig, trots att Gertrud spelade översittare mot honom eller kanske just därför, vad vet jag.

Han är en fin vetenskapsman, han var känd och hedrad inom sin internationella fackkrets så länge det fanns någon sådan. Men det

hindrar honom inte att vara Gertruds lydiga passopp, att med muntert tålmod fördrå hennes nycker, näsvigheter, övermodiga skämt och tacka till. Då jag såg på Gertrud, som hon satt vid bordet med röda rosor på sin vita klänning — »till alla nya mål nya röda rosor», har hon viskat till mig — så måste jag ju medge, att jag till en viss grad förstod honom. Hon var sig olik och dock lik, som blomman är knoppen lik.

Hon har alltid varit en smula självmedveten, som rätt naturligt är, men det har varit backfischens stolthet över att veta sig bjuden från höger och vänster på hur många bakelser hon kan orka äta. Det som nu strålade ut ur henne och gjorde henne vackrare än förr, det som kom hennes röst att klinga som en klocka, gav sving och mjukhet åt alla hennes rörelser, var kvinnans stolthet över sin skönhet, över att vara älskad och åtrådd, det var kvinnans triumf vid att se andra män avundas den hon värdigats ge sin person.

Jag studerade fullt kallblodigt på henne och mig själv symptomen hos den älskade kvinnan och den icke älskade: den ena lysande av segervisst övermod, den andra liksom utplånad, full av tvekan och skygghet, och smålog litet åt, att det som avgjorde till vilketdera slaget man skulle höra, var det blindaste av allt: den sexuella instinkten — —

Den blivande svågern vann genast mitt hjärta.

Vi hade alltid, då vi talat om honom såsom en möjlighet, kallat honom för den ordinarie, men nu förstod jag inte hur Gertrud kunnat introducera honom under denna titel, som för mig alltid frammanat bilden av en korrekt, tämligen vanlig, litet äldre herre. Ty han hade ett säreget utseende, som påminde om det man finner i vissa gamla bondesläkter och någon gång bland riksdagsbönderna. Ett stort ansikte med stora, välbildade drag, en barkad, stormbiten hy, mot vilken ögonen blevo så lustigt sjöblå, och underläppen litet utskjutande, som om slakten i generationer begagnat mullbänk. Hans händer voro välskötta som hela mannen, men stora som spadar. Han var alls inte stilig, men han såg på sitt vis förnäm ut, och Gertruds häpnad och skratt när jag viskade det till henne chockerade mig något. Över huvud hyste jag redan en stor sympati för mannen, en frändskapskänsla som ingenting hade med svågerskapet att göra, utan berodde på en aning, att han, med all den stora skillnaden för övrigt, en dag skulle känna något av vad jag lidit och smaka vanmaktens bitterhet, sedan man gjort sitt yttersta för att betvinga dens hjärta som man älskar, ja, sitt yttersta, förgäves.

Han var ytterst älskvärd mot oss, behandlade Erik broderligt och mig med för resten. Det var som om han, sedan Gertrud nu skulle göra hans liv så lyckligt, måste känna vänligt mot alla

kvinnor, även de ringaste såsom jag. Men en gång gjorde han mig gränslöst förlägen.

— Gertrud har berättat mig, sade han, att Camilla strängt tillhållit henne att icke ge sitt löfte förrän hon var viss om sina känslor och inte till någon annan än den hon höll av. Skål och tack för hjälpen.

Jag kom alldeles av mig, ty jag hade ju i denna anda livligt varnat henne för professorn.

— Vad jag tycker förfärligt mycket om honom, viskade jag till Erik, då de förlovade fallit bakom oss på hemvägen. Vi hade, just som stämningen var som angenämast efter middagen, kommit in på kriget, blivit allvarsamma och beklämda och brutit upp ganska snart.

— Tycker om? Ja, jag ser det, svarade Erik torrt.

— Gör inte du?

— Jo, bara han inte blir för allvarsam för Gertrud.

— Hans känslor för henne tyckas vara sjudande nog.

— Vem vet hur det kommer att passa henne, svarade han. Gertrud kommer från en familj med ett svalare temperament, där man tar det hela mera lugnt. Och han gav mig en liten sidoblick.

— Nej, nu vill jag prata litet med Camilla, sade Gertrud, gå före, gossar! Vad tycker du om honom?

— Ja, blir inte ni lyckliga, sade jag, så inte är det hans fel.

Detta fann Gertrud så lustigt, att hon genast måste ropa till sig professorn för att berätta det. De skrattade båda, men det var intet skämt, sade jag allvarsamt.

Gertrud skickade nu åter gossarna i förväg och begynte berätta hur det gått till. Hon hade rest utan att bestämma sig med svärmor ner till Småland, och professorn hade följt efter. Detta hade synts henne oemotståndligt, hon hade börjat vackla. Då fick hon ett brev från Märtha, som nu skulle gifta sig med en helt annan än Carl. Hon tänkte då: — jag gör det. Och med det samma kände hon, att hon tyckte vådligt bra om honom och gav honom sitt ja. Då fick han tårarna i ögonen, och så tyckte hon ändå bättre om honom.

Jag lyssnade till allt detta och undrade, vad mannen, som gick lång och bred framför oss, skulle tycka om att hans manliga hjärtas tårar blevo föremål för Gertruds förtroenden — —

Vi vandrade alla fyra bortåt Kungsholmen. Jag undrade litet var Gertrud skulle bo i natt, men sade ingenting.

Men när vi stått en stund vid vår port och dragit ut samtalet en smula meningslöst, emedan ingen kom sig för att bryta av, då var det den makalöse professorn som besvarade min tysta fråga.

— Har du frågat Camilla om du får ligga hos henne i natt, Gertrud? sade han.

18.

20 juli.

Den fule mannen.

Morgonen efter Hasselbacksmiddagen voro vi betydligt tunga i huvudet. Morgonluften hade ingen svalka, den var varm, dammbemängd och tung. Jag låg just och funderade över om jag skulle våga att låta lättjan råda och bli liggande ett par timmar framåt, då Erik, som läste tidningen, gav till ett rop.

Jag flög upp, den lättsövda ångesten vaknade. Mellan två pulsslåg hade jag anat alla tänkbara färor.

— Vad är det? Vad är det?

Erik bara läste och svarade icke ett ord.

— Erik! Men så säg då!

— Kan du inte lugna dig?

Vid den tonen blev jag verkligen lugnare, men dåsigheten var försvunnen. Medan jag klädde mig, höll jag ett öga på Erik.

Han läste noggrant igenom hela artikeln, spalt upp och ned, innan det behagade honom att

ge svar på min fråga. Jag var klädd, då han gav mig tidningen och pekade på en artikel däri:

— Nu får vi hoppas, att han blir fast, sade han, är maten färdig, det är sent. Det var tusan vad vi festade i går. Gertrud hon får det bra hon.

— Vem blir fast?

— Det kan du läsa efter frukosten. Nej, du får inte tidningen förrän maten står på bordet.

— Så där kommer professorn säkert aldrig att bära sig åt mot Gertrud, sade jag, men utan vrede, ty jag är i själva verket inte nyfiken på annat än krigsförklaringar.

Den, som skulle bli fast, var emellertid en bekant till mig, och jag kände genast igen honom på fotografien i tidningen. Det var den fule mannen som var uppe hos Erik strax efter det vår förlust var ny för att försöka få Erik som bulvan för sina smutsiga affärer och som förespeglade oss så mycket smutsigt guld. Jag hade alldeles glömt mannen, och på Eriks befallning aldrig talat om honom med någon människa utom Mathilda. Inte heller hade jag haft så noga reda på vad det var för affärer han ville haft Eriks hjälp till.

Nu fick jag reda på åtskilliga trevliga kupper, som man misstänkte honom för (men om Erik stod ingenting förstås), och det skulle bli undersökning. Det värsta var att han tycktes ha varit för slug för att lämna bevis efter sig, och alla svenskar, som blivit intervjuade, svuro på att de

ingenting haft med honom att göra. Ingen ville ens känna igen honom.

— Att inte du angav honom genast, sade jag till Erik. Tänk, vad han kan ha ställt till mycket, sedan han var hos oss!

— Det hade just varit trevligt, sade Erik. Det hade väl stått nog om mig i tidningarna förut. Alla skulle ha trott, att jag var en skojarare själv, eftersom jag söktes av skojarare. Säkert hade dom sagt, att vi utfört stölden tillsammans. Nej, det kunde aldrig varit min plikt.

Så gick Erik till banken, och jag tog fatt på storstädning. Medan man städar tänker man inte så mycket, och det är kanske därför som besvikenhets i äktenskapet så lätt utbildar städmani hos kvinnan, liksom scharlakansfeber slår sig på öronen. Jag tycker mig hos mig själv ha iakttagit vissa symtom och jag fruktar att jag får sjukdomen, som lär vara obotlig och tillta med åren. Det blir trevligt för Erik.

Men efteråt kom historien åter för mig, och jag tyckte det blev mer och mer klart att Erik borde uppoffra sig själv och sin frid och ärligt säga från att han kände mannen. Inte för att jag förstod om det kunde göra någon nytta, men i alla fall.

Erik sade nästan inte ett ord på hela eftermiddagen, så jag antar, att han grubblade över samma problem.

Nästa morgon sågo vi av tidningen, att man

misströstad om att ens kunna utvisa mannen, alla trodde att han idkat olaglig transitohandel, men bevisen voro otillräckliga.

— Tänker du ingenting göra? frågade jag.

— Det vet jag inte. Jag har ju inga vittnen.

— Jo, Mathilda, hon hörde vart ord.

Fram mot middagstiden telefonerade Erik att han tänkte äta middag ute »med Ake». Men Ake är jurist, och så frågade jag inte mera.

Jag var i en förfärlig spänning hela eftermiddagen. Inte kunde jag arbeta, och inte ville jag gå ut, ty Erik kunde ju tänkas komma hem eller ringa.

Så föll det mig in, att jag skulle skriva till Maja och berätta om detta och om Gertruds förlovning. Mina försök att skriva till henne ett par gånger förut, hade strandat på att jag icke haft något att fylla sidorna med.

Hennes förhållande till Jacob och mitt djärva steg att skvallra om hennes beslut att skiljas vågade jag inte beröra på nytt efter att ha gjort det i mitt tackbrev vid hemkomsten och fått ett svar, som handlade om väder och vind och syltbär och neutralitet i allmänhet. Om mina egna affärer vågade jag inte skriva, och jag har så svårt för konst och litteratur.

Men nu blev det ett långt brev, endast avbrutet av Mathilda med tebrickan. Klockan 11 hade jag slutat, och då var Erik ännu icke hemma.

— Var tror Mathilda kassören är? frågade jag.

— De har kanske häktat honom, sade Mathilda lugnt. Jag såg nog om den där karlen i tidningen, det skulle inte förvåna mig, om han sagt något för att hämnas på kassören.

Jag skrattade. Men då klockan hunnit till fem på morgonen och Erik ännu ej syntes till, skrattade jag inte mera. Sannerligen hade jag inte lust att klä på mig och gå ner till polishuset och titta till min stackars oskyldige man. Men då kom han.

— Vad i Herrans namn har du gjort så länge? sade jag argt.

— Det får du veta i morgon, sade han, nu vill jag sova.

Och veta det fick jag, men inte av Erik utan genom tidningen, kan man nu tänka sig så underligt! Inte vet jag hur det gått till, men där stod hela historien om Erik och den fule mannen och mycket mer än vad jag nånsin visste, som var gift med Erik. Här fick jag veta att Eriks bank var intressent i en fabrik, som måst stoppa, därför att den fule mannen snappat undan deras råämnen mitt för näsan på dem, och så hade de krigförande på alla håll och kanter blivit irriterade och arbetarna blivit utan jobb medan utrikesdepartementet fått så mycket mera.

Men där stod något, som gjorde mig både häpen och flat. Tidningen berömde, tänk berömde, Erik för att han mitt i sin oförskyllt svåra belägenhet

haft kraft att avslå den andres förespeglingar. Som om det inte skulle fallit av sig själv. Jag vaktade Eriks uppsyn medan han läste artikeln, först var han högst förnöjd, men när han kom till den där stumpen om honom själv mörknade han, precis som jag väntat, svor och slängde tidningen.

— Det är skam att inte ha större pretentioner än så på en svensk medborgare, sade han stolt.

— Kära du, det är bara tidningen, sade jag.

Men det var inte bara tidningen!

Ännu har jag inte fått veta riktigt vad bankdirektören meddelade Erik, när han kom ner på morgonen. Erik tänkte inte på att telefonera till mig.

Och detta var det sätt varpå Erik tillkännagav nyheten:

— I dag vill jag ha sup till maten!

— Varför det?

— För att jag är skuldfri.

— Vad säger du? Skuldfri?

— Jo, det stämmer. Och du också. Banken har skrivit av de 8,000. Och har gjort det så, att jag kunde ta emot det, vilket är det bästa.

— Sade du ingenting om det vi har i försakelsebössan?

— Jo, men chefen skrattade. Banken räddar hundratusen om den fule mannen, som du säger, blir fälld.

— Och det blir han genom dig?

— Det vet vi inte, men han är häktad genom mig.

Erik tog upp en sparbanksbok ur fickan och gav mig. Jag öppnade den och fann där 554 kronor, ställda på mig.

— Det är ju du, som har knåpat ihop dem mestadels, sade han vänligt. När jag öppnade bössan — lyckligtvis har jag själv nyckel i banken — fann jag de underligaste saker. I ett silkespapper låg femtio kronor, och på det stod det skrivet: »min promenaddräkt»; på ett annat stod: »våra desserter under en månad», på ett stod: »vår pingst», på ett annat: »skillnaden mellan bomulls- och silkesstrumpor». Men det som skar mig mest, Camilla, var ett litet paket med 1:50 på vilket stod: »mitt förmiddagskaffe, hå, hå, ja, ja». Du vet inte händelsevis vems förmiddagskaffe det var?

— Densammas, sade jag, som i morgon skall dricka en hel så.

— Du, fortfor jag, nu kan vi tänka litet på oss själva?

— Ja, sade Erik, om det inte blir för dyrt. Bli nu inte pretentiös, Camilla!

— Jo, Erik, så pretentiös, så att jag kommer att önska det dyrbaraste som finns.

Det ringde. Det var en telegrampojke. Erik slet upp telegrammet.

— Bra gjort, sväger Erik! stod där, och under-tecknat av professorn.

Erik gjorde vad jag inte sett honom göra förr.
Han spottade rakt ut genom den öppna balkong-
dörren ner på Sankt Eriksgatan.

— Jag tror folk är galna, sade han.

19.

5 augusti.

Döden och kärleken.

Lyckan varar aldrig länge blank, knappt så länge som kopparn i köket. Snart blev det vardagligt att vakna om morgnarna och ha pengar på banken, och livet var som förut. Det vill säga, tonen i hemmet var gladare. Erik hade förordat det där sammanbitna i sin uppsyn och kände sig inte längre förnedrad av sin otur eller förorättad av ödet. Och jag var säkert också jämnare till lynnet, som man blir, då allting gör en det-samma.

En dag sade Erik: — Kamraterna kommer hem från semestrarna, och hårt känns det att höra hur härligt de haft det. I nästa vecka reser Sohlberg upp till Norrland för att vandra i tre veckor, den lycklige fan.

— Då skall du följa med, om du kan få ledigt, sade jag. Det är din tur nu, och pengar har vi, gudskelov.

— Jag har inga pengar, sade han, men jag såg hur han lyst upp. Fast jag kunde kanske få

låna dem av dig? Säkert kan jag tjäna in summan med mina nya krafter i vinter. Tänk vad det skulle vara skönt att komma ut, Cam!

Det var inte den minsta missräkning för mig att han aldrig talade om att ta mig med, inte ens som en önskan. Jag hade själv ej tänkt mig den möjligheten.

— Fråga du i morgon dag, sade jag. Är Sohlberg en trevlig reskamrat?

— De är mycket trevliga och glada, både han och hon, sade Erik.

Ja, Gud förbarme sig, vad de voro trevliga och glada! Till den grad att de så när tagit livet av mig. Vi träffade dem en kväll på Djurgårdsbrunn, sedan resällskapet var uppgjort, och varken han eller hon sade ett förnuftigt ord. Skämtet gällde mest, att nu skulle frun hålla sig till min Erik minsann, och hennes man skulle få titta långt efter dem. Och Erik han var säkert den starkaste, och han måste lova att lyfta henne över alla pölar (hon sade pölar), annars fick han inte följa med o. s. v. Ack, så förfärligt lustigt! Detta tema sysselsatte oss oavbrutet i två timmar. Aldrig i mitt liv har jag varit så trött som då vi till slut bröt upp. Intet sinne för humor!

Sedan hade jag ingen ro för den lilla livliga frun hela veckan, och jag var uppriktigt glad när trion begav sig av.

Jag dök genast ned i saft och sylt och konserver. Det ger mig en viss tillfredsställelse att

märka att jag nu börjar behärska ett hushållsmaskineri, dess ledning och detaljer, att övningen givit mig något handlag. Mathilda börjar berömma mig.

— Se, jag har ju inte så stora fordringar, kan hon tillägga, för jag har tjänat hos många lata fruar. Där var en som inte på 6 månader så mycket som tog håret ur kammen en enda gång, frun, fast det var så sträng plats, att jag aldrig slutade före tio på kvällen. Jag var ung då och förstod inte att säga ifrån. Men jag tror fullt och fast, att i himlen en gång blir det den fruns tur att ta håret ur min kam i evigheters evighet.

Jag kommer att sakna Mathilda!

Från Erik kom då och då ett vy. Men så överskrivet härs och tvärs av den lilla frun, att jag inte kunde läsa och inte se vad det föreställde. Det angavs aldrig, såvitt jag kunde upptäcka, någon adress, dit jag kunde ha sänt brev, och jag har heller icke skrivit.

I går kväll, då jag just tagit av mig köksförklädet och slagit mig ned vid pianot för att pröva mina ovana, stela fingrar på tangenterna, ringde det på tamburdörren, och då jag flög ut för att öppna, stod där min äldsta svägerska, Ruth.

— Har du något emot att härbärgera mig på ett par dar? frågade hon. Jag är ledig, och hemma i våningen stod jag inte ut att vara; där luktar damm och kamfer.

Om jag hade något emot? Jag blev så glad att

jag nästan grät över att se en människa, att få någon att pyssla om och prata med.

Jag beslöt genast att nu skulle vi byta roller, hon skulle vara patient och klemas med, och jag vara sjuksyster. Mathilda visade sig också mycket road, vi stoppade ner patienten i Eriks säng, gav henne kaffe på sängen och tillsade henne att sova till klockan blev nio, så skulle hon kanske orka att supera.

Klockan slog nio, och inte ett ljud hördes från sängkammaren. Vi antogo, att patienten sov och beslöto att inte störa sömnen. En halv timme senare hördes en otålig ringning, och vi störtade in. Ruth, som var rosig och klarögd av sömn och äntligen lik en vanlig ung flicka, icke som annars ett fullkomligt och opersonligt helgon, gjorde en sur min och höll ett långt strafftal för oss över slarviga och försumliga sköterskor, som inte passade tiden. Det lät så äkta att vi, efter att först ha smålett, till slut började tro, att hon menade allvar. Men då hon fått oss dit, skrattade hon först riktigt hjärtligt ut oss.

När även jag kommit i säng ville jag tiga och låta min gäst vara i fred, men Ruth förklarade, att hon inte alls var sömnig. Och då kunde jag inte motstå att föra in samtalet på Gertrud.

— Du kom inte till Hasselbacken, sade jag. Det var ändå riktigt trevligt.

— Nej, jag gjorde inte det, sade Ruth med en

viss tonvikt på orden, som om hon ville förläna dem en djup betydelse.

— Du var förhindrad?

— Ja, min senaste patient levde då ännu. Men jag hade inte kommit i alla fall.

— Varför det? sade jag. Just du kunde väl behöva komma ut och lufta på dig och få en smula vederkvickelse.

— Snälla Cam, hörde jag Ruths milda musikaliska röst, om jag funne min vederkvickelse på Hasselbacken, då vore det synd om mig. Lyckligtvis är det inte så.

— Nej, det kan ju vara, svarade jag undfalande. Men det hade väl varit roligt för dig att träffa de nyförlovade.

— Uppriktigt sagt, Camilla, så var jag glad att slippa.

Jag vet inte om det i och för sig är omöjligt att man skall kunna känna sig i släkt med en släkting och förstå den. Hur som helst, så var Ruth för mig i detta ögonblick obegripligare än någonsin, och jag visste ingenting att svara på hennes ord.

Men hon tycktes ha gripits av den farliga begärelsen att öppna sitt hjärta.

— Du tycker jag är underlig, sade hon. Jag vet ju, att om någon i familjen gör ett gott parti, då är det brukligt att hela slakten svämmas över av glädje och intresse och sympati. Men Gert-

ruds förlovningar började när hon var 14 år, och nu är jag grundligt led och ked åt dem.

— Men nu skall det väl bli giftermål av, sade jag försonande, och sen kommer livets allvar.

— När allvaret kommer, då skall jag också komma, ifall Gertrud kallar på mig, men inte förr, sade Ruth. Om du visste, bröt hon ut med plötslig lidelse, hur främmande jag känner mig för den värld, som Gertrud lever i och hennes goda vän Märtha. Män och kläder, det är deras liv, och det ena är ungefär lika viktigt för dem som det andra. Synpunkten är alltid vad eller vem som klär dem bäst.

— Gertrud är snäll, sade jag.

— Ja, snäll, det är hon. Hon unnar gärna andra att ha det bra, när hon fått sitt, och hon är gärna hygglig mot dem, som sysselsätter sig med hennes lycka. För hennes välbefinnande är ju det viktigaste i universum.

— Du är för sträng mot Gertrud, sade jag. Hon är ju så vacker och firad. Naturligtvis måste hon tro att hennes lycka är mycket viktig. Hon har aldrig hört annat, och professorn säger det nu var dag. För resten, den där ungdomliga egoismen och strävan efter lycka har väl också sin uppgift i tillvaron. Vart skulle det ta vägen, om alla vore sådana som du?

— Är han mycket kär i henne? frågade Ruth utan att svara på min fråga.

Jag drog upp en liten teckning av honom

sådan jag mindes honom från Hasselbacksfesten, och sparade inte på beröm.

Ruth lyssnade och anmärkte, att han tycktes göra sig något löjlig.

— Men jag hoppas i alla fall, att Gertrud inte gör honom olycklig genom att förälska sig i någon annan.

— Jag tror väl inte det, sade jag. Gertrud är ju mera sval av sig. Ännu tror jag inte att hon, med alla sina små förlovningar, på allvar brunnit för någon man.

— Du väljer verkligen målande uttryck, sade Ruth med en ton av obeskrivbar avsmak. Brinna för en man! Det är åtminstone tillräckligt smutsigt, inte alls så vackert och lögnaktigt som kärlek.

Jag blev helt häpen — hennes tonfall lät mig ana, att det var kärleken och intet ringare hon föraktade, och en sådan åskådning var nästan ofattbar för mig, som hyste en olycklig kärlek till kärleken.

— Jag förstår dig inte, sade jag. Anser du kärleken mellan man och kvinna som något lågt?

— Ja, den grova erotiken, och erotiken är väl alltid grov. Du kanske tänker, att vad vet Ruth om den, som är Röda korssyster. Några personliga erfarenheter har jag gudskelov inte, men jag har sett något en gång, och jag kan aldrig glömma det. Jag har haft en enda bästa vän, det var sista året på kursen. Vi sympatiserade i allting, vi tyckte att det var så fåvitskt att söka

lyckan i nöjen, när den endast köptes genom försakelse och lidanden. Så plötsligt blev hon som en annan människa utan och innan, och vem tror du det var som orsakat det, jo, en underläkare. Kärleken slog upp omkring dem som lågor, när de var tillsammans, och när de var skilda åt, var hon som utom sig. Vi bodde i samma rum, och jag såg henne ligga på sin säng mer än en gång som i feber av längtan efter mannen. Fy, säger jag dig, jag vämjdes. Var tror du nu hennes klokhet tog vägen? Det fanns ingenting annat än han på jorden. Plikt! Jag kan säga dig, att hon försummade sin plikt mot de sjuka i sin vård för att komma åt hans kyssar. Jag såg väl de två i arbetet. Tänk, vilken lidandets brunn ett sjukhus är! Men för dem var det bara lusta och brand. Vi blev ovänner för livet, och hon har förföljt mig mycket sedan.

I detta ögonblick fattade jag inte riktigt vilken personlig smärta Ruth här blottade i sin historia om en vänskap som vändes i hat. Jag tänkte blott på hennes smädande av kärleken, och det gjorde mig ont. Och plötsligt fann jag mig talande till kärlekens försvar. Ja, jag fattiga, av sår och smärtor slagna, jag prisade kärleken som något underbart, obeskrivbart, något som endast kan upplevas, aldrig fångas av dröm eller minne ens. Jag försökte med mina bleka ord skildra för denna puritanska sjuksyster det underbara i att vara allt för en människa, att ha hans

liv i sin hand och ge honom det dagligen, bräddat av lycka. Jag talade om för henne hur den man älskar blir det underbaraste i världen, hur han förtjusar en med sin närvaro, sitt tal, sin tystnad, hur han har tusen möjligheter att glädja en. Jag sade henne att kärleken är en outtömlig skattkammare till lycka.

— Du känner bara döden, sade jag till slut. Men kärleken är lika helig och skön och lika mycket sänd av Gud.

— Det är alltså din erfarenhet, sade Ruth.

Då slog mig plötsligt kontrasten. Jag hade vaknat upp ur min dvala, såret hade gått upp, jag började att gråta, hemskt och övergivet men ljudlöst i skymningen. En hand for lätt över mina våta kinder.

— Jag tror ändå, att det är säkrare att tjäna döden, sade Ruth.

20.

20 augusti.

Majas nederlag.

Innan Ruth lämnade mig för att ägna sina omsorger åt en ny patient, var hon överbringaren av en nyhet, som drabbade mig hårt. Hon kom nämligen hem en dag och berättade, att hon träffat Maja nere vid Centralen, färdig att resa. Ruth, som var nere för att följa en kamrat, blev högst förvånad förstås och gick fram och hälsade. Maja verkade helt kort och främmande och försvann hastigt in i en kupé. Jag blev fullkomligt förkrossad vid denna underrättelse, som jag inte kunde förklara. Vad stod på? Varför var Maja i Stockholm utan att uppsöka mig? Vad hade hänt därborta, sedan jag reste? Jag skrev omgående till Jacob och bad honom upplysa mig om vad detta skulle betyda. Och medan jag gick och väntade på hans svar den ena dagen efter den andra, växte min ängslan. Nog att jag haft litet samvetsqual för vad jag möjligen kunde ha ställt till, men att det skulle kunna rubba Majas systerliga kärlek till mig, det hade aldrig ett ögonblick

fallit mig in. Den hade jag litat på som på en oföränderlig klippa i denna värld, där allt flyter, även kärlek och vänskap. Jag upplevde på nytt vad jag kände av övergivenhet, när först far dog och så mor. Men då hade jag ju ändå min äldre syster. Nu var jag fullkomligt ensam, hänvisad till mig själv.

Jag kände nästan bitterhet mot henne. Om hon nödvändigt skulle skiljas från Jacob, tänkte jag, då måste hon ju ändå tala om det förr eller senare. Och hur kunde hon, som ämnat att med kallt blod föra sin man bakom ljuset, bli så förbittrad på mig att hon avrättade mig i sitt hjärta utan att ens höra, vad jag hade att säga för mig själv.

Jag förstod inte, hur något sådant kunde ske, eller hur det skulle repareras. Jag har ju aldrig haft någon så god vän som Maja och heller aldrig en sådan fiende. Jag ville aldrig lita på någon i världen mer.

Jacobs svar dröjde och dröjde. En dag kom han själv. Han var sig ganska olik, hade fått något trött över sig. Vid hans blotta åsyn greps jag av onda aningar.

— Var är Maja? frågade jag bestört.

Han lugnade mig genast med att hon var hemma i sin egen säng. Det ärende som fört honom till Stockholm, hade inte något samband med henne.

När mitt brev kom, hade han varit borta och jagat änder, Maja hade då öppnat postväskan och

sett, att han hade brev från mig. Av detta hade hon genast dragit den slutsatsen att vi länge brevväxlat bakom hennes rygg.

— Men tala nu om från början vad som hänt, bad jag. Du kan inte tro vad jag varit orolig.

— Ja, sade han, vi har haft så mycket samtal, så jag kommer knappt ihåg i vilken ordning de kommit. När du rest försökte jag tala henne till rätta helt saktmodigt och vänligt, men det kan du tro hon tog illa upp. Jag vill inte alls skylla det på dig, för jag var ju lika övertygad som du, att det var det bästa att förekomma henne så att hon inte hann göra någon galenskap. Men efteråt föreföll det mig som om vi misstagit oss. Det grämde henne så gränslöst, att hon inte fick bringa sitt beslut till utförande, så som hon tänkt sig det. Friheten skulle givas mig under formen av en oförrätt, och jag skulle aldrig misstänka, att den gavs av ädelmod. När nu alltså hon var avslöjad, var glansen av handlingen borta, men hon ansåg sig böra göra den ändå. Nej, det blir ingenting av, sade jag. Reser du ifrån mig, ställer jag dig på bar backe och du får aldrig se din son. Tycker inte du, Camilla, att hon borde känt sig en smula rörd över min vägran att släppa henne ur mina händer, även när den tog sig sådana former? Men nej, visst inte. Hon gick bara och sörjde och magrade av, och det vidtog ett tillstånd i hemmet, som föreföll mig omöjligt att utvärda. Aldrig har jag känt mig så olycklig som

sen hon började bli så mån om min lycka. Jag måste säga dig att jag var gränslost sårad i början, men sen lugnade jag mig och insåg alltmera klart, att det var sjukdomen som så förändrat Maja. Revolten mot den tryckande svagheten har tagit sig uttryck i kravet på handling, och så har några osmälta feministiska idéer fastnat hos henne. (Jacob skulle inte kunna känna igen en feministisk idé, om han snavade över den.) Förändringen — säger åtminstone doktorn — har skett långsamt fast jag ingenting märkt. Och till sist har vissheten, att hon är mig till hinders, ätit sig in hos henne. Sedan jag med doktors hjälp rett ut detta blev jag lugnare och kunde behandla henne bättre.

— Vad du är snäll, Jacob, utbrast jag ovillkorligen, rörd av att höra honom tala så sansat och milt om en sak, som måste smärta honom mycket.

— Det är ju bara min skyldighet, svarade han avvisande, att visa överseende mot en kvinna, så mycket mer mot min hustru. För resten, den tid vi lever i, visar bäst att starkare hjärnor än så kan mista balansen. Den, som står, må sannerligen i dessa dagar se till att han inte faller.

Jag frågade hur det kom sig, att Maja reste till Stockholm.

Jacob berättade då att hon i flera veckor känt sig så dålig, att hon ingenting kunde företaga sig, men för en 14 dar sen blev hon lite bättre och ville bums fara upp till Stockholm för att fråga

en läkare, om han trodde, att hon kunde bli självförsörjande och alltså oberoende av om hon fick underhåll eller ej. Jacob menade att han kanske borde ha skrivit till läkaren och satt honom in i situationen, men han var ked vid att ingripa och tänkte att det får bli som det vill.

Jacob hade bett henne hälsa Camilla, men på det hade hon inte svarat någonting. Först när han frågat efter mig vid hennes hemkomst, hade han fått höra, att hon inte sökt upp mig. Men hon förklarade, att det gjorde mig detsamma, för jag hade ingen aning om att hon varit i Stockholm och behövde aldrig få veta det. Läkaren hade emellertid inte uppmuntrat henne, tvärtom, han ansåg henne oduglig att arbeta. Hon förklarade därför vid hemkomsten, att om Jacob inte ville släppa henne godvilligt, måste hon tills vidare resignera. Så fort hon kom hem, tog hon sig för att gno i hushållet, överansträngde sig, låg en vecka och började på nytt.

— När jag kom hem från andjakten, fortfor Jacob fann jag ditt brev. Av det tycktes framgå att hon ljugit, när hon sagt, att du ingen aning kunde ha om att hon varit i Stockholm. När jag ställde henne till ansvar därför, blev hon mycket bestört. Hon berättade nu, att hon vid Centralen mycket riktigt blivit tilltalad av en sjuksköterska, och hon kände igen utseendet men kunde inte alls identifiera henne, varför hon antog, att det var en syster från något av alla sjukhus och sanatorier

hon besökt. För att inte röja sin okunnighet var hon mycket kort och sade hastigt adjö. Saken hade alldeles fallit henne ur minnet, men nu förstod hon, att den okända måste ha varit din svägerska, Ruth, som hon träffat blott helt flyktigt en gång. Därmed var den skenbara osanningen förklarad, men Maja var mycket upprörd ändå, över att jag kunnat tro att hon ljög. Jag började nu bli bra trött på alltihop och i ett anfall av leda gjorde jag något, som jag sedan förstått att jag kanske inte borde ha gjort, jag sade henne att det inte lönade sig längre att hålla ihop detta äktenskap, vars inre mening inte längre fanns kvar. Därför så skulle hon i Herrans namn få ett gott underhåll och ha Lennart hos sig under terminerna. Jag bad henne blott inse, att både du och jag, Camilla, handlat i bästa välmening, när vi velat ställa allt till rätta. Och att hon inte skulle vara så oförsonlig, därför att vi misstagit oss på henne. Effekten av detta blev emellertid ganska oväntad. Hon svarade bara tack så mycket, varpå jag gick ut för att vittja mina kräftburar och fann det hela rätt underligt och bedrövligt, men kände ett visst lugn över att vi nu skulle få frid. När jag vek av i allén på hemvägen, fick jag emellertid se barnmorskan rusa uppåt byggningen, så fort benen hann bära henne. Jag anade oråd och hann fatt henne, fick då veta, att frun hade fått en njurattack och skickat efter barnmorskan, som är vår husläkare, tills doktorn hann att komma.

När anfallet var över, bad Maja att få tala vid mig och grät och förklarade, att hon inte orkade skiljas, och att hon kände sig så trött bara vid tanken på att flytta. Jag fick vänta litet, så dog hon visst snart, och hon bad mig om förlåtelse och överseende och var som en annan människa. Jag blev ju litet häpen förstås, men sade att hennes hem var hennes, så länge hon själv önskade. Jag tror det stack henne, att jag inte visade mig mera förtjust, fast det var ju oerhört inkonsekvent av henne att vänta att jag skulle bli det. Men jag orkade verkligen inte känna någonting, det hade varit ett sådant bråk. En annan dag berättade hon för mig hur gruvligt ont det gjort henne, när jag till slut uppgivit henne och lovat henne skilsmässa.

— Du, som varit så förtvivlad över att jag inte ville!

— Ja, sade hon, jag begriper det inte själv. Det är något högst förödmjukande. Men jag är glad ändå. Jag har varit alldeles stel och torr invärtes och besatt av tanken på att göra en stolt gärning. Men jag duger inte alls till det. Det blir du, som får göra den gärningen och ha tålamod med mig, Jacob. Vad jag är glad, att jag får stanna. Min säng är den bästa i världen.

Du kan väl tänka dig, Camilla, att för mig var hon oemotståndlig i denna sin hjälplöshet, när hon nu äntligen erkände den. Så nu råder det har-

moni emellan oss, så länge det varar. Jag har på goda grunder blivit skeptisk.

Jag frågade honom, om hon också ändrat sina tankar gentemot mig. Och det försäkrade han, att hon hade. Han bad mig också följa med honom hem på ett par dar för att personligen försona sig med henne, och han försäkrade att det skulle gå ovanligt lätt.

Jag tvekade inte ett ögonblick. Jag måste träffa min syster och höra henne försäkra att vi voro lika goda vänner som förr. Erik skulle säkert inte komma än på en vecka, och i vilket fall som helst, mer än fyra dar skulle nog inte hela resan behöva ta.

Den gjorde det inte heller. Det avgörande som skall sägas mellan två människor tar inte så lång tid. Det är bara kallpratet, som drar ut dagar och veckor och genom hela det långa livet.

Först kände jag mig lättad efter allt vad jag gruvat mig för mötet med henne, när jag fann henne så stilla och lugn och medgörlig. Men sedan gjorde denna medgörlighet sig beklämd. Det var lika lätt att få henne att gå in på vad som helst som att dra upp en klocka, vars fjäder gått av: hon gjorde intet som helst motstånd. När jag sade: — du förstod ju att jag menade väl med att skvallra för Jacob, så svarade hon: — ja visst, det är ju klart att du menade väl, o. s. v.

Hon var sig så olik i allt. Hennes synkrets var så mycket trängre än förr, hennes värld så liten,

och ambition hade hon inte mer. Förr var det hennes stolthet att vid sjukdom låta intet märka och klara sig själv. Nu klagade hon mycket och höll hela sin omgivning i gång för sin personliga del.

Den enda gång hon var en smula lik sig själv, var när hon skämtade över, att hon blivit sig så olik. — Har du läst, frågade hon, hur det gick till när Antwerpen beredde sig på belägring?

Alla de rika och vackra förstäderna brändes och jämnades med jorden, och alla deras trädgårdar och sköna parker höggs ned — allt för att inte fienden skulle finna betäckning undan fortens kanoner. Men när staden föll, då hade fienden inte varit inom skotthåll för dem. Han stod mycket längre bort och sköt ned staden, tvärs över de bortrensade förstäderna, och de var offrade förgäves. Jag ligger och tänker på att det är likadant med mig. Jag tänker på allt vad jag förstört för att hålla min fästning och driva igenom min vilja: all vår vardagstrevnad och vår oskyldiga familjeidyll. Och så träffas jag mitt i hjärtat av ödet och måste ge mig, och nu kan jag inte undgå att tänka: när jag ändå skulle stanna här, varför kunde jag inte gjort det utan allt detta bråk och schå, utan att hugga ned mina förstäder, där idyllen bodde, utan alla dessa strider med Jacob, som gjort honom så led och ked.

- Om jag inte skvallrat för Jacob, säger jag —
- Gud ske lov, att du gjorde det, svarar hon,

för annars hade jag inte legat i den här sängen utan i ett främmande land.

När jag sedan sade henne farväl, gav hon mig en levnadsregel på färden, som hon alltid gjort alltsen hon gick och läste.

— Lär dig att inse din egen begränsning, Camilla, sade hon. Var aldrig stolt och rakryggad och sådant, tänk på hur det gick mig. Tro aldrig att du kan stå rak och självständig i någonting, eller att din vilja, om du spänner den, skall segra. Bryt dig aldrig fram mot strömmen, för då tar Gud dig i nacken och vänder dig. Kom ihåg, att vi är mycket svaga käril, vi kvinnor, var därför beskedlig och tag allting som en nåd, sök inte att göra dig förtjänt själv. Och kom ihåg att vår nemesis styr allt till det bästa!

21.

4 sept.

Camillas nya hjärta.

Men Majas råd verkade på mig rakt motsatt. Ju mer undergiven och slapp hon var, dess mera trotsig kände jag mig, och dess mera fast blev mitt beslut att hålla mig rak. Jag såg på mitt kors i almanackan och tyckte, att det var ändå väl tidigt. Redan efter ett par veckor var min smärta mig en smula främmande, ja, syntes överdriven. Över huvud hade jag varit överdriven, det tyckte jag nu, när jag gick och såg på mig själv på något avstånd liksom. I all denna översvinnliga lycka och denna översvinnliga besvikelse för Eriks skull, var var jag själv? Jag hade lika litet som ett spekulationspapper haft något självständigt värde. Livets seger hade varit att vinna och nederlag att förlora honom och därutöver intet. Och vanmaktskänslan, då jag misslyckats, hade vänt sig i bitterhet mot honom — men noga sett, inte rådde väl han? Medan jag gick där och vankade i våningen upptäckte jag, att jag börjat se på Erik som från ett avstånd. Förr har jag inte

kunnat se honom alls, ty han har varit i mitt hjärta. Jag ser på honom med mera rättvisa, skulle jag tro, och mindre själviskhet, ty jag ser honom som en individ för sig, inte bara som min.

Kanske, tänker jag, är han kommen i världen för något annat än att älska mig och jag får i Guds namn låta honom fylla sin uppgift och leva och utveckla sig som den kräver, inte som jag hade önskat det. Jag tänkte, att detta hade han kanske velat säga mig, men låtit bli, emedan jag då skulle tjutit så förfärligt. Och jag längtade nu mycket, att han skulle komma hem, för att jag så småningom utan ord skulle få visa honom, att jag kommit på det själv — tänk vad han skulle tycka det var skönt, stackaren. Sedan jag nu liksom lossat mitt liv ur hans hand och tagit det i min egen, kände jag mig liksom leva upp på nytt, vad allt skulle jag inte kunna göra av det! Jag hade varit inne på den väg, som ligger närmast till, då man drabbas av en sorg: att bli slö och bitter och vraka hela världen och leva högt på det och göra det jäkligt för andra. Men det var ju ingen konst, det fordrade ingen övervinnelse. Men jag ville försöka att i trots mot livets eländes förkrossande övermakt in i det sista hålla min själ frisk och ivrig, så att jag alltid kunde skratta utan bitterhet och gråta utan ondska och visa världen ett glatt och vänligt ansikte. Människor skulle säga om detta ingenting annat än »Camilla har ett lyckligt lynne», men jag skulle veta, att det var en liten

bragd, och när allt var slut, skulle jag lägga ner den vid Vår Herres fötter. Människor, som icke skulle kunna tänka sig en blind telefonist, ha i allmänhet så förfärligt lätt att tänka sig ett blint öde. Men utan någon, inför vars ögon jag kan leva, står jag icke ut.

Ett kort kom, att snart var Erik att vänta, och glad var jag. Så långt hade jag ännu inte hunnit, att jag trivdes med att ligga ensam i en våning! Dessutom längtade jag att pröva mitt nya hjärta i hans närhet, och jag undrade mycket, om han skulle märka, att mitt liv fått ett nytt ändamål, eller om han skulle finna mig lika oförändrad som köksspiseln eller porslinet.

Erik kom en morgon, men jag kunde inte gå och möta, ty han hade bjudit sina reskamrater att komma upp direkt på frukost — deras piga var inte hemma än.

Medan jag var ensam, hade den tysta, oföränderliga ordningen i rummet pinat mig något, jag hade till och med dragit ut hela Eriks garderob bara för att få glädja mig åt röran. Men sedan Erik kommit med Kurt och Bettan Sohlberg, behövde jag inte klaga på ordning. Inom ett ögonblick var hela våningen full av folk, kappsäckar, ryggsäckar och prat. Så här lät det från Bettan: — Ja, nu är vi hemma igen, och var inte ond på oss för det. Det skall bli riktigt skönt att slippa den där odräglige Erik, håll till godo med honom! Var får jag tvätta mig? I sängkammaren? Tack så

mycket, men ni pojkar sticker inte hit näsan! Har jag blivit noga, tycker ni? Ja, någon anständighet får det väl vara i Stockholm. Skojigt att vara här igen. Har det hänt något särskilt? Jag har inte sett en tidning på hela tiden.

— Var så god, här är handdukar, sade jag. Vad som har hänt? Jo, Ranft har engagerat fröken Borgström.

— Nej, kors, har han? Hinner jag kamma om mig innan frukosten?

— Ja, tack, gör det, sade jag, för jag är inte riktigt färdig.

Erik kom ut till mig i köket: — Jag skulle väl hälsa riktigt, sade han. Hur har du mått i ensamheten? Jag sade, att jag mått bra. Hur han haft det själv, behövde man inte fråga. Han såg ut som en helt ny människa, kraftig och brun och strålande.

— Var är Mathilda? frågade han och såg sig omkring. Jag förklarade, att hon flyttat: — du har bara mig nu, sade jag.

— Då skulle jag kanske inte dragit hit dem, sade Erik och såg noga på mig liksom för att se, om jag var stött. Men de bjuder i stället på middag ute, så den slipper du laga i dag. För resten klär det dig utmärkt att stå i spisel.

— Gud, så han ställer sig in, har han dåligt samvete, tänkte jag. Men han såg så gränslöst hederlig ut.

Om en stund kom Bettan ut, kammad och fin,

i ny blus, och varje spår av resan avlägsnat, utom den gyllenbruna solbrännan.

Och nu gick det löst igen.

— Nej, vad det skall bli gott att äta igen, Gud, vad vi har ätit den här tiden, vad det skall bli skojigt att våga sig på Centralbadet och se vad man har ökat.

— Ja, tung är du då, sade Erik.

— Jo, det där låter något det, som om han inte gjort annat än burit mig. Men det har då inte varit ofta, så inte har han överansträngt sig. Egentligen var hela karlen en stor misräkning för mig, skall jag säga Camilla, han frågade bara efter sig själv, bästa biten och bästa platsen ständigt och jämt, ja, det tar jag inte tillbaka på.

— Bettan behöver inte göra sig så ynkelig och förbisedd, sade Erik mycket lugnt. För hon satte nog folk i rörelse för sin räkning utan att jag behövde springa och passa upp henne, inte sant, Kurt?

— Kurt, du vågar inte hålla med Erik!

— Men om han har rätt så!

— För resten skojar jag bara, Camilla, Erik har varit förtjusande! Jag begriper inte, hur vi skulle burit oss åt utan honom!

— Ja, vilket är nu sant? frågade jag.

— Å, det borde väl en hustrus hjärta säga henne! Jag skulle bli ursinnig, om inte Camilla vore vansinnigt förälskad i min man, men det ser jag ju hon är. I alla fall, skämt å sido, Erik har

haft ett kolossalt inflytande över mig, har jag inte blivit stilla och behaglig?

Den ton, varmed detta sades, var naturligtvis oemotståndlig. Det var första gången jag skrattat uppriktigt åt den lustiga Bettan. Men att mannen orkade! Hade han kiknat och legat dubbel på detta sätt i ett och ett halvt år?

När jag kom in med kaffet, skrattade de ännu lika mycket, de kunde bara inte hejda sig nu.

Om jag frågade, ifall Bettan tog socker eller Kurt tyckte om pepparkakor, kunde jag, utan att veta hur, uppväcka något minne, jag visste inte vilket, som kom dem alla tre att frusta av munterhet. Konversationen var full av hänsyftningar, och endast jag var oförstående. Erik gjorde ibland försök att sätta mig in i situationen: — Jo, ser du det var så att... Men Bettan avbröt honom: — låt bli Erik, det låter så fånigt efteråt för den som inte var med. Och det gjorde det.

Många gånger märkte jag Eriks blick vila forskande på mig: — det var som om han känt i luften, att jag inte riktigt var densamma, som då han reste. Det var, som om han förvånade sig, att jag inte kom i misstämning inför hans tydliga förtrolighet med de andra två, och för att han haft så förfärligt roligt utan mig. Han tycktes ändå söka efter något spår därtill, ty den måste väl ändå finnas. Men gudskelov, mitt hjärta var lugnt och oberört, utan avundsjuka eller svartsjuka, jag

bara gladdde mig åt, att han haft det gott, uppriktigt och av hela mitt hjärta.

När de gått, ville Erik hjälpa mig i köket, men jag körde snart dän honom, han var sömnig, hade förstås inte haft sovbiljett. Jag tar mig väl en liten lur då, sade han, men väck mig klockan 1, för då skall jag framkalla. Han fick sova till klockan halv fyra, då gick jag in och satte mig på sängkanten. Erik var nu fullsövd, men vi talade inte om att framkalla. Tvärtom underhöll han mig så livligt om resan, att vi höllo på att komma för sent till middagen. Skildringen var nu en helt annan än nyss, då Bettan angav tonen. Han har verkligen den äkta svenska kärleken till naturen, det var tydligt, att han njutit gränslöst där uppe, där de stora älvarna gå mellan vida skogar.

— Du skulle bestämt ha blivit jägmästare i stället, sade jag till slut.

— A, svarade Erik, en bankmans kall har också sitt innehåll.

Om den sällskapliga samvaron var han mera kort. — Du vet ju själv hurdana de är, sade han.

— Jag känner dem så lite.

— Ja, det gör ingen skillnad.

På Rosenbad blev det mycket muntert alldeles som hemma hos oss, och jag försökte nu att vara med och hålla takten med de andra. Men så fort jag skrattade till eller höjde rösten, så rynkade Erik ögonbrynen och såg ogillande ut, och inte

fick jag skämta med Kurt det allra ringaste. För att pröva Erik ytterligare, lade jag bort titlarna med Kurt, men det gillade han tydligen inte heller riktigt.

— Vad menar du med att vara så sträng mot mig? frågade jag förtörnad, då vi gingo hem. Varför kan inte jag få göra det Bettan får?

— För att du är min fru, sade Erik. Vad frågar jag efter hur andras fruar bär sig åt, men min skall uppföra sig oklanderligt. Ja, jag säger inte annat, än att du gör det.

— Ville du inte ha mig att likna Bettan då? frågade jag förvånad.

— Du är en liten idiot, sade Erik.

Jag talade om, att jag varit hos Maja, att hon var sjuk. Men resten av historien berättade jag inte, och därför var ämnet snart uttömt. Vi gingo tysta Hantverkargatan framåt, och två gånger räddade mig Erik ur livsfara, som han sade, ena gången då han ryckte mig undan spårvagnen på bron, och den andra, då han hindrade en bil att köra över mig.

— Jag begriper inte, sade han, hur du kan reda dig själv ensam?

— Därför att när jag är ensam, litar jag på mig själv.

— Det är väl ingenting att lita på, ett så litet själv.

— Å, det skall du få se, Erik.

Vi voro utanför porten. Ater betraktade mig

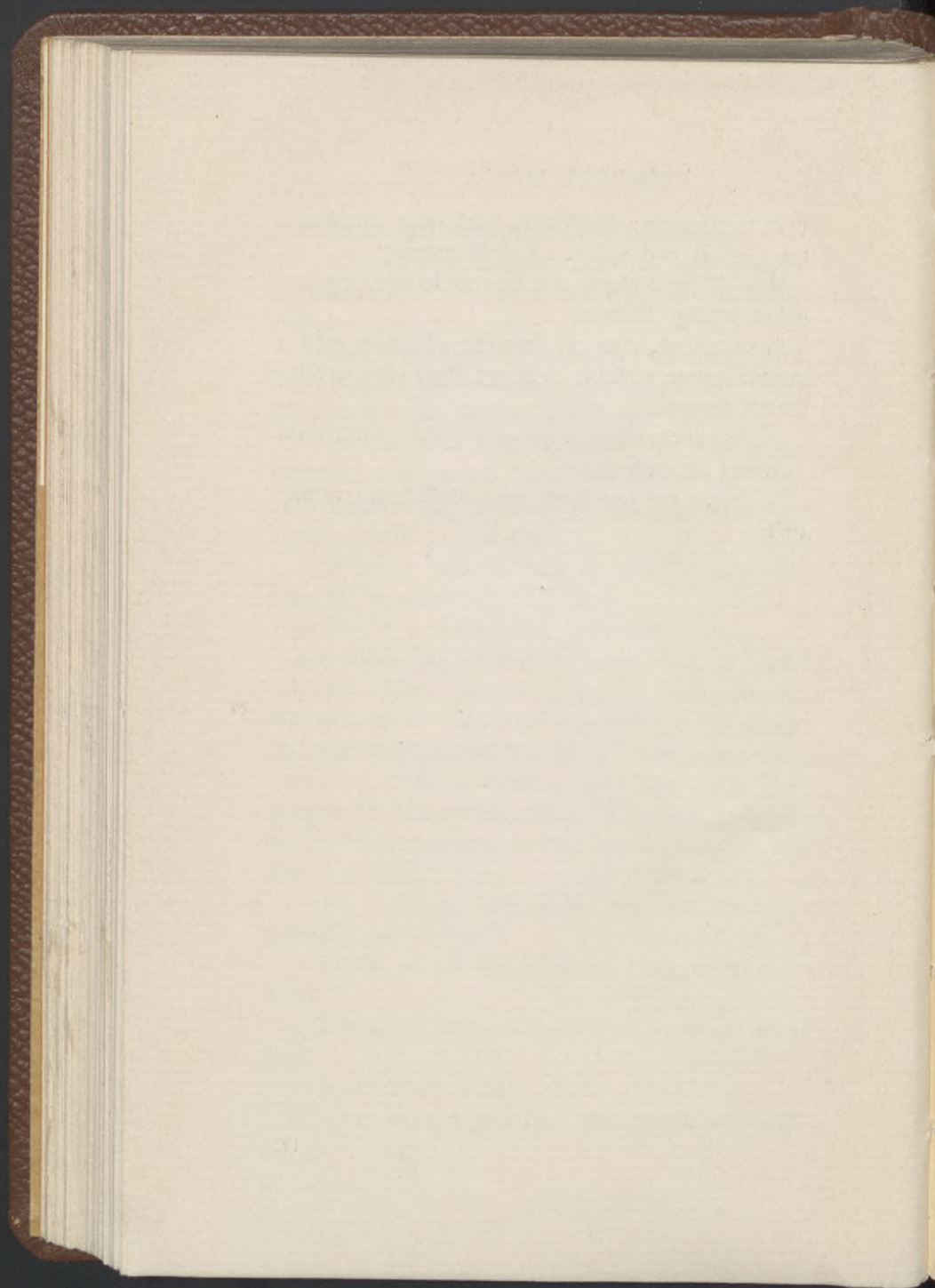
Erik med samma forskande blick, som om han i mina enkla ord spårat en dold mening.

Men då jag nickade mot honom leende, log han också vänligt tillbaka.

Strax därpå voro vi framför vår dörr och i samma tempo sträckte vi bägge fram våra nycklar för att öppna.

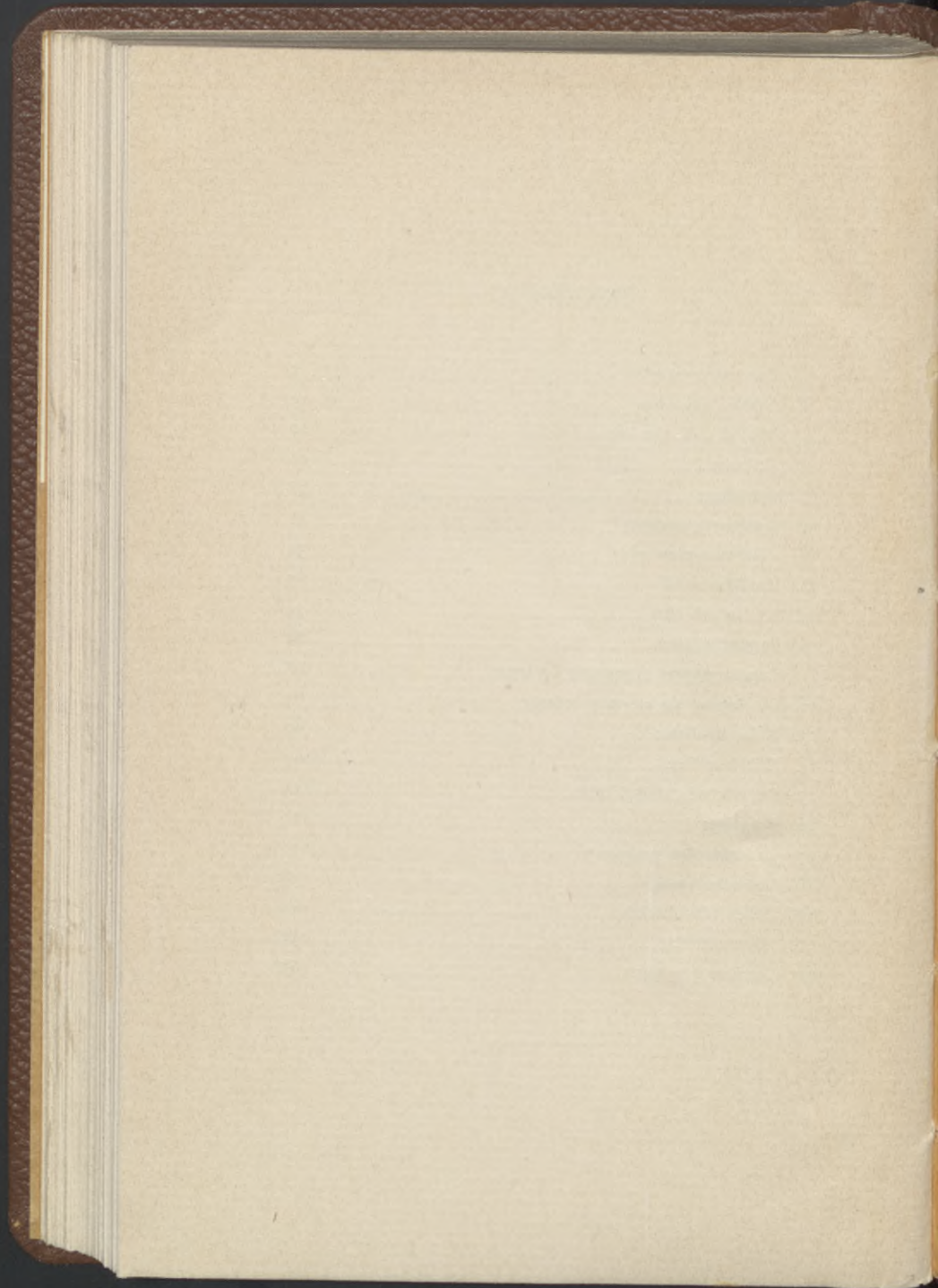
— Jag undrar hur länge våra nycklar skall passa i samma lås, sade jag.

— Ingen vet hur länge man skall leva, svarade Erik.

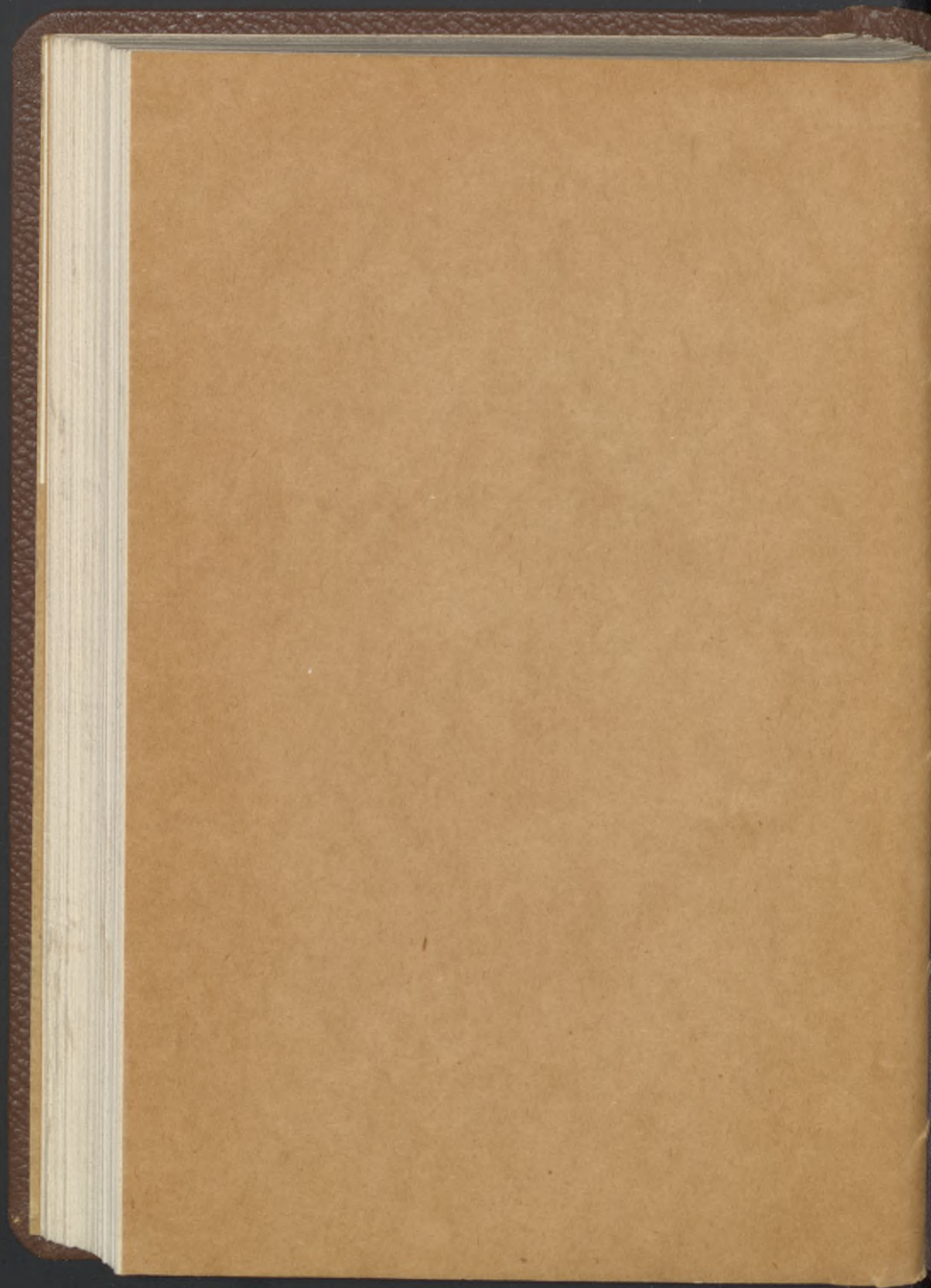

INNEHÅLL.

1. Klart till Stockholm!	5
2. Camillas ultimatum	13
3. »Var så god, nya dag»	20
4. Våningen	26
5. Nyårsdagen	38
6. Camillas bekännelser	47
7. »Vad tänker du på?»	54
8. Mathildas entré	65
9. Bördan och oket	74
10. Försakelsebössan	81
11. Camilla slänger litteraturen i väggen	88
12. Det betalar sig att vara hederlig	94
13. Majas hemlighet	99
14. Erik kom inte	107
15. De avbrända tändstickorna	114
16. Brännheta krus	121
17. Den makalöse professorn	131
18. Den fule mannen	138
19. Döden och kärleken	146
20. Majas nederlag	155
21. Camillas nya hjärta	165

6000004993

Göteborgs universitetsbibliotek

